

Peace Corps Ukraine
TEAM TEACHING MANUAL

Зміст

Автори	4
Передмова	5
Що таке спільне викладання?	7
Переваги спільного викладання	8
Шість методів спільного викладання	11
Ролі та обов'язки	14
Поступливість та робота разом	17
Спільне визначення цілей та очікувань	21
Налагодження гарних професійних робочих відносин	24
Час для планування разом. Поради щодо планування	27
Типові складнощі спільного викладання, і як їх подолати	33
Приклади складнощів у спільному викладанні	35
Що треба робити і чого не треба робити у спільному викладанні: поради українському колезі	37
Що треба робити і чого не треба робити у спільному викладанні: поради волонтеру	40
Міжкультурні аспекти і спільне викладання	43
Десять порад щодо ефективного спільного викладання з іншими вчителями англійської мови	45
Співпраця з колегою, який не зацікавлений у роботі з волонтером Корпусу Миру	47
Розв'язання конфліктних ситуацій	49
Як надати та сприйняти конструктивний відгук про урок	56
Процедура планування та спостереження уроків у спільному викладанні	62
Навчальний рік в Україні: свята, події та інші заходи	70
З історії освіти України	77
З історії освіти США	80
Найкраще з досвіду викладання англійської мови	84
Перелік інтернет-ресурсів	95
Джерела	99
Співвидавці	100

Автори

Кайла Адамс - Ямпільська гімназія, Ямпіль, Вінницька обл.
Ольга Близнюк - Уманська середня школа № 9, Умань, Черкаська обл.
Тетяна Бузук - Ковалівський навчальний комплекс-гімназія, Ковалівка, Київська обл.
Олексій Деменко - Путивльський навчальний комплекс, Путивль, Сумська обл.
Сюзен Доденхоф - Смілянська школа № 12 з поглибленим вивченням англійської мови, Сміла, Черкаська обл.
Наталія Дзідзінашвілі - Марковська гімназія, Марковка, Луганська обл.
Мет Гілл – Ковалівський навчальний комплекс-гімназія, Ковалівка, Київська обл.
Лері Гіпсон - Путивльський навчальний комплекс, Путивль, Сумська обл.
Наталі Хенлет -Тернопільський національний педагогічний університет, Тернопіль, Тернопільська обл.
Вірджинія Хендерсон - Херсонська середня школа № 16, м. Херсон
Пол Кляйн – Конотопська спеціалізована школа № 12, Конотоп, Сумська обл.
Ольга Куц - Самбірський педагогічний коледж, Самбір, Львівська обл.
Мирослава Кирилюк - Ковалівський навчальний комплекс-гімназія, Ковалівка, Київська обл.
Наталія Лавренюк - НВК “Нововолинська середня школа з поглибленим вивченням англійської мови № 1- колегіум”, Нововолинськ, Волинська обл.
Кейша Мелоун - НВК “Нововолинська середня школа з поглибленим вивченням англійської мови № 1- колегіум”, Нововолинськ, Волинська обл.
Ендрю Марчбенкс - Заліщицька середня школа ім. О.С. Маковея, Заліщики Тернопільська обл.
Келлі Мейфілд - школа англійської мови “Advance”, Іллічівськ, Одеська обл.
Кайла МакМілан - середня школа № 1, Каланчак, Херсонська обл.
Джеф Мілтон - Уманський навчальний комплекс “ Середня школа-інтернат-педагогічний лицей ”, Умань, Черкаська обл.
Уїтні Мілтон - Уманська середня школа № 9, Умань, Черкаська обл.
Олена Мохір - Конотопська спеціалізована школа № 12, Конотоп, Сумська обл.
Наталія Наявко - Новороздільська середня школа № 4 з поглибленим вивченням англійської мови,Новий Розділ, Львівська обл.
Мар'яна Нестерук - Бродська гімназія, Броди, Львівська обл.
Джонатан Охмарт - Марковська гімназія, Марковка, Луганська обл.
Ірина Олійник - Тернопільський національний педагогічний університет, Тернопіль, Тернопільська обл.
Стівен Піл - середня школа № 1, Лутугіно, Луганська обл.
Одін Перез - Боромлянський навчальний комплекс, Боромля, Сумська обл.
Джордан Поуст - Самбірський педагогічний коледж, Самбір, Львівська обл.
Оксана Романенко - Ямпільська гімназія, Ямпіль, Вінницька обл.
Леся Рондяк - Самбірський педагогічний коледж, Самбір, Львівська обл.
Вірджинія Скотт - середня школа № 7, Ясиновата, Донецька обл.
Марина Сліпченко - Смілянська школа № 12 з поглибленим вивченням англійської мови, Сміла, Черкаська обл.
Тайлор МакКензі - Новороздільська середня школа № 4 з поглибленим вивченням англійської мови, Новий Розділ, Львівська обл.
Леся Ямелинець – Терехівська середня школа № 3 з поглибленим вивченням англійської мови, Терехів, Тернопільська обл.
Дизайнер - **Кейден Мейфілд** - гімназія № 1, Іллічівськ, Одеська обл.
Переклад – **Світлана Середа**, консультант з професійної підготовки, Біла Церква
Редактор – **Роман Олексенко**, регіональний менеджер, Корпус Миру в Україні

Передмова

Посібник Корпусу Миру США в Україні є неоціненним ресурсом, розробленим волонтерами Корпусу Миру та їх українськими колегами. Ідея створення посібника належить офісу з питань викладання англійської мови при Посольстві США в Україні і має на меті роз'яснити, що являє собою спільне викладання, застерегти від можливих викликів і запропонувати шляхи їх ефективного подолання.

Посібник був написаний з числа волонтерів Корпусу Миру і українських вчителів англійської мови, які охоче поділилися своїми знаннями, знахідками і дієвими методами успішного спільного викладання в Україні. Для мене було великим задоволенням працювати з ними і допомогти їм оформити їхній доробок, що ґрунтується на власному досвіді, в завершений і детальний посібник. Без сумніву, він буде надзвичайно корисним для тих, кого захопила ідея спільного викладання в Україні.

Своїм успіхом проект дуже завдячує співробітникам посольства США в Україні Джеррольду Френку, аташе з питань викладання англійської мови і Олені Сухініній, помічнику аташе з питань викладання англійської мови. Особлива подяка - Тетяні Гайдук, Тамарі Придатко та Ірині Крупській, працівникам Корпусу Миру США в Україні, професіоналізм і обізнаність яких додали посібнику практичності.

Щиро дякую Державному Департаменту США та Корпусу Миру США в Україні за фінансування і підтримку; ми щасливі, що мали нагоду не лише разом працювати над цим проектом, але й опублікувати посібник для його спільного використання майбутніми волонтерами Корпусу Миру, які працюватимуть за проектом "Викладання англійської мови як іноземної" та їхніми українськими партнерами. Ми сподіваємось, що інформація, представлена в посібнику, буде для них корисно впродовж їхньої захоплюючої співпраці.

Крістал Бок Тіссен

Викладач англійської мови, університет штату Небраска, Лінкольн, Небраска

Експерт з питань викладання англійської мови, Державний Департамент США

Звернення Корпусу Миру США в Україні

Дорогі волонтери проекту “Викладання англійської мови як іноземної” та українські колеги!

Ми дуже раді презентувати вам довгоочікуваний посібник з спільного викладання, написаний групою фахівців-волонтерів проекту “Викладання англійської мови як іноземної” та українських колег у відповідь на нагальні потреби сьогоднішніх та майбутніх освітян України у галузі спільного викладання.

Посібник з спільного викладання є путівником для тих, хто хоче створити справжню команду з двох відданих професіоналів – волонтера проекту “Викладання англійської мови як іноземної” та вчителя-партнера, які знаходяться разом в реаліях української школи. Посібник прагне відповісти на нагальні питання про те, як підготувати та реалізувати ефективне спільне викладання, незважаючи на всі можливі ризики та виклики.

Посібник написаний для завзятих і охочих до навчання ентузіастів, які прагнуть покращити процес освіти і цінують всім своїм серцем цінність людського і професійного розвитку, міжкультурного збагачення і шанобливої співпраці в сьогоднішньому світі повної взаємозалежності.

Ми дуже сподіваємося, що використовуючи цей посібник в процесі спільного викладання, волонтери, які працюватимуть за проектом “Викладання англійської мови як іноземної” та вчителі-партнери зроблять значний внесок у реалізацію цілей програми щодо професійного зростання вчителів та налагодження ефективного спілкування.

Посібник з спільного викладання є яскравим прикладом плідної співпраці Посольства США в Україні та Корпусу Миру США в Україні. Наша особлива подяка Крістал Бок Тісен, співавтору та укладачу посібника, досвід у викладанні англійської мови як іноземної, культурна обізнаність та наснага якої зробили процес написання чудовим досвідом для волонтерів, українських вчителів та працівників Корпусу Миру. Ми також вдячні Джеррольду Френку, аташе з питань викладання англійської мови Посольства США в Україні і Олені Сухініній, помічнику аташе з питань викладання англійської мови Посольства США в Україні, які доклали значних зусиль для втілення цього проекту.

Працівники Корпусу Миру США в Україні бажають вам успіху у майбутньому спільному викладанні!

Що таке спільне викладання?

Спільне викладання - це коли два вчителі проводять урок. Вони однаково зосереджені на учнях та цілях уроку, яких прагнуть досягати, працюючи разом та роблячи урок ефективним і продуктивним.

Волонтер Корпусу Миру і вчитель-партнер однаковою мірою активно залучені до процесу планування та викладання уроку. Вони розподіляють між собою підготовку кожного завдання та поперемінно викладають протягом уроку. Наприклад, в той час як український колега пояснює учням вправу, волонтер може робити наступне: допомагати слабшим учням, писати на дошці приклади, що ілюструють пояснення українського вчителя, готувати наступне завдання, уточнювати, чи всі учні правильно зрозуміли завдання і т. д. Обидва вчителі знаходяться біля дошки або переміщуються по класній кімнаті протягом уроку.

Спільне викладання - це процес, що вимагає повної відданості від кожного з учителів, а також взаємної поваги та довіри.

Що не є спільним викладанням

Спільне викладання не відбувається, якщо волонтер чи вчитель-партнер під час уроку робить наступне:

- П'є каву/чай
- Виходить з класної кімнати, залишаючи іншого вчителя самого вести урок
- Робить щось інше за межами класної кімнати
- Перевіряє зошити/тести
- Працює з класним журналом
- Зайнятий мобільним телефоном
- Сидить/стоїть в кінці класної кімнати

Спільне викладання - це постійне спілкування між двома вчителями, так само, як і спілкування між учнями та вчителями, протягом всього уроку. Необхідно повною мірою зосередитися на викладанні та покращеному розумінню англійської мови учнями.

Спільне викладання - це чудово! Розслабтеся, насолоджуйтеся та щодня дізнавайтеся щось нове про викладання, вашого волонтера чи колегу!

Переваги спільного викладання

Успішні та ефективні взаємні відносини у спільному викладанні принесуть користь багатьом людям. Крім трьох основних груп, які безпосередньо причетні до процесу спільного викладання – учнів, волонтерів Корпусу Миру і вчителів-партнерів (українських вчителів англійської мови) – користь від такої форми взаємного заохочення до викладання уроків разом отримають також школа і громада.

Учні

Є чотири безперечні переваги для учнів. По-перше, вони на власні очі зможуть побачити цінність спільної праці, партнерства та взаємної участі в процесі. Для багатьох учнів - це ідеї, про які, вони, можливо, чули на уроках, але, все ж таки, для них вони є поняттями досить абстрактними. Коли волонтер Корпусу Миру і вчитель-партнер працюють разом - це є очевидним підтвердженням ефективності цих ідей і учні розуміють, що вони справді працюють.

По-друге, інтерес учнів до уроків буде більшим, оскільки уроки, які будуть проводитись двома вчителями, проходитимуть інтенсивніше. Буде менше часу для нудьги, так як учні швидше переходитимуть від одного завдання до іншого, що, в свою чергу, приведе до зменшення проблем з дисципліною, які зазвичай виникають, якщо учні байдужі до уроку.

По-третє, способи засвоєння нових знань у різних учнів - різні, так само, як і різняться стилі викладання українських вчителів і волонтерів. В класі, де викладання проводиться спільно, всі учні підпадають під вплив двох навчальних методів на одному уроці. Якщо один вчитель зазвичай презентує інформацію усно, то для учня, який краще сприймає новий матеріал на слух, цей метод викладання буде дієвим. Коли інший вчитель починає проводити практичні завдання, то учні, яким властивий кінестетичний тип сприйняття, зможуть реалізувати себе активніше. Спільне викладання дозволяє задовольнити потреби різних учнів.

Зрештою, всі класи мають різні рівні учнівської активності, знань та розуміння і ці багаторівневі класи можуть опанувати матеріал значно ефективніше, працюючи з двома вчителями за моделлю спільного викладання. В той час, як один учитель виконує з учнями вправу, інший може ходити по кімнаті і допомагати слабшим учням зрозуміти завдання, або давати сильнішим учням додаткові завдання з тим, щоб вони були постійно задіяні в уроці. Коли учні виконують завдання самостійно, в парах чи групах обидва вчителі можуть за потреби допомагати їм виконувати завдання, відповідати на питання, переглядати чи перевіряти роботи тих учнів, які виконали завдання раніше.

Вчитель - партнер

Однією з найбільших переваг спільного викладання для українського вчителя-партнера є можливість значно інтенсивніше практикувати свої навички англійської з носієм мови. Український вчитель може покращити свої навички розуміння та мовлення, спілкуючись з волонтером Корпусу Миру під час планування уроку та безпосередньо під час його проведення. Для учнів -це також є яскравий приклад того, чому так важливо практикувати розмовну англійську з носієм мови.

Попри певні труднощі на початку спілкування, з часом ти стаєш кращим і впевненішим!

Крім того, уроки спільного викладання можуть перемістити акцент з вчителя на учня. Таким чином вчителі-партнери отримують можливість тісніше працювати зі своїми учнями і заохочувати їх до самостійного виконання завдань. Відповідно, дещо зменшується тиск на вчителя, який до цього мусив весь час виконувати вправи, а учні отримують нагоду розвинути свої лідерські якості на уроці.

Волонтер Корпусу Миру

Для волонтера переваги спільного викладання є нескінченними, починаючи з поступового залучення в процес викладання та ознайомлення з українською школою. Крім того, така тісна співпраця з учителями допоможе йому бути ефективним у своїй роботі. Волонтер постійно ділиться новими ідеями та вправами, які можуть бути використані вчителями після від'їзду волонтера з України.

Більше того, з самого початку служби волонтера автоматично вибудовується система підтримки в класі. Вчитель-партнер, який є учасником спільного викладання, вже на перших уроках демонструє учням, що тепер він є частиною команди і що волонтер є колегою, до якого учні мають ставитися з повагою. Спільне викладання також дає можливість волонтеру швидше інтегруватися до шкільного життя та процесу викладання. Учні одразу усвідомлюють що волонтер є частиною викладацької команди на уроках англійської мови і частиною команди вчителів школи аніж просто “американцем.”

Зрештою, співпраця з досвідченими вчителями дозволить волонтеру швидко навчитись від своїх колег тим речам, які під час початкової волонтерської підготовки були лише теорією. Незважаючи на те, що завданням волонтера Корпусу Миру є поширення інноваційних підходів, неможливо не помітити, що українські вчителі теж мають багато чудових вправ та ідей, що використовуються під час уроку. Волонтер може взяти ці вправи за основу і за потреби додати щось своє. До того ж, вчитель-партнер знає систему української освіти та всі правила щодо того що можна і що не можна робити, що є безцінним для волонтера.

Взаємні переваги для волонтера Корпусу Миру і вчителя-партнера

Є чотири основних взаємні переваги від спільного викладання. По-перше, це менший тиск на кожну окрему особу, на відміну від тих випадків, коли вона готує і проводить весь урок сама. Спільне викладання може в значній мірі допомогти вчителю-партнеру, враховуючи його зайнятість та робоче навантаження. А волонтеру на початку служби це надає більшої впевненості під час уроку і дозволяє поступово пізнавати процес викладання замість того, щоб охоплювати все і одразу.

По-друге, кожен вчитель може в повній мірі використати свої сильні сторони, дозволивши своєму колезі пояснити той матеріал, яким він сам володіє повною мірою. Наприклад, український вчитель має академічну підготовку щодо пояснення граматичних правил у такий спосіб, щоб вони були зрозумілі іншим українцям.

Тому в той час, коли український колега пояснює нове граматичне явище, волонтер може писати приклади речень на дошці, або слідкувати за

тим, щоб всі учні уважно слухали українського вчителя. Пізніше волонтер може практикувати з учнями навички усного мовлення, а вчитель допомагати учням бути уважними і не відволікатись від уроку.

З огляду на викладене вище, обидва вчителі можуть зростати професійно і підсилювати свої слабкі місця, спостерігаючи за роботою партнера. Таким чином, кожен може дізнатися про нові підходи і вправи, а також випробувати їх на уроці. До того ж, вчителі можуть передавати один одному нові навички, ідеї, ділитися творчими підходами та знаннями. Українські вчителі використовують методи, які себе зарекомендували і, відповідно, їх може запозичити і волонтер. В свою чергу підготовка волонтера ґрунтувалася на прогресивних, інноваційних ідеях, якими він може поділитися з українським вчителем, і які можуть бути використані на уроці. Всі, хто бере участь у спільному викладанні з волонтером, обов'язково вчать один від одного і навчають один одного.

Врешті решт, обидва вчителі зможуть більше часу приділити викладанню, оскільки рідше відволікатимуться на проблеми з дисципліною. Коли другий вчитель знаходиться в класі протягом уроку, учні добре розуміють, що не варто порушувати дисципліну – тепер є дві пари очей, які слідкуватимуть за кожним їхнім рухом.

Школа

Навіть не варто говорити, що школи, в яких волонтери успішно співпрацюють з їхніми українськими колегами, матимуть з того величезну користь. По-перше, обмін навичками між волонтерами і вчителями є нічим іншим, як безплатним і тривалим професійним розвитком впродовж двох років. За звичайних умов школа не змогла б собі такого дозволити через фінансові труднощі та брак часу.

До того ж, спільне викладання спонукає до творчості, нових знань та появи тих, хто прагне отримати ці знання завдяки такому унікальному шансу.

Зрештою, будь-які нові вправи, навчальні методи та навички, використані на уроці, надовго залишаться в арсеналі вчителів після закінчення волонтером своєї служби, що є чудовим, сталим ресурсом.

Громада

А. Виховання майбутніх лідерів на уроці

- На уроках англійської мови учні вчать працювати в команді та розвивати лідерські якості.

Б. Подальше використання нових навчальних методів та вправ українськими вчителями англійської мови та їхніми учнями

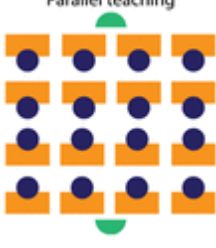
- Громадські проекти, фандрейзинги (збір коштів), і т. д.

Шість методів спільного викладання

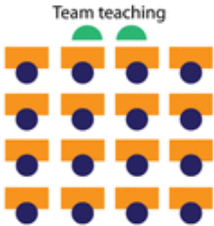
Підхід до спільного викладання	Місце в класі	Визначення
1. Один викладає, інший спостерігає		Один вчитель проводить урок, інший контролює зайнятість учнів, дисципліну, наповненість уроку, використання наочності.
	Переваги	Складнощі
	<p>Майже не потрібно координувати планування.</p> <p>Дозволяє «сильнішому» вчителю пояснювати завдання.</p> <p>Дозволяє новому чи менш досвідченому вчителю познайомитися з учнями, темою уроку, стратегіями.</p>	<p>Не в повній мірі використовує кожного фахівця.</p> <p>Зменшує вплив вчителя-спостерігача (починає виконувати роль учня).</p> <p>Може викликати розчарування у обох вчителів.</p>
<p>Коментарі: Бажано використовувати за особливих потреб: збирання даних, ознайомлення з класом з огляду на культурні особливості, проведення уроку вчителем, який більш обізнаний з темою.</p>		

Підхід до спільного викладання	Місце в класі	Визначення
2. Один викладає, інший допомагає		Один вчитель працює з цілим класом, інший пересувається по кімнаті і за необхідності допомагає окремим учням.
	Переваги	Складнощі
	<p>Легко застосовувати, менше планування.</p> <p>Допомога окремим учням.</p> <p>Дозволяє більш досвідченому вчителю менше відволікатися.</p>	<p>Не в повній мірі залучає кожного вчителя.</p> <p>Один вчитель виконує роль «поганого поліцейського».</p> <p>Дуже легко потрапити в залежність до моделі «вчитель-асистент».</p>
<p>Коментарі: Відсутні</p>		

Підхід до спільного викладання	Місце в класі	Визначення
3. Навчання в підгрупах (на робочих ділянках)		Учні поділені на рівні підгрупи, та відвідують різні робочі ділянки. На цих ділянках можуть відбуватися підготовка, навчання, і оцінювання. Міняться можуть учні або вчителі.
	Переваги	Складнощі
	<p>Кожен вчитель може планувати окремо.</p> <p>Учні вивчають однаковий матеріал, але він адаптований до рівня підгрупи.</p> <p>В повній мірі залучає обох вчителів.</p>	<p>Потребує ретельного планування, часу і добрих робочих стосунків між вчителями.</p> <p>Можуть виникнути труднощі з використанням залежно від кількості учнів, розміру класної кімнати, допустимого шумового рівня.</p>
<p>Коментарі: Немає потреби у вчителі на кожній ділянці. Одну ділянку можуть утворити учні, щоб працювати в групі чи індивідуально, повторюючи матеріал. Спрацьовує краще, коли вчителі планують однакову чи подібні теми, але не є обов'язковим.</p>		

Підхід до спільного викладання	Місце в класі	Визначення
4. Паралельне викладання		Обидва вчителі беруть по півкласу і викладають однаковий матеріал.
	Переваги	Складнощі
	<p>В повній мірі залучає обох вчителів.</p> <p>Забезпечує індивідуальний підхід до учнів.</p> <p>Менші групи легше оцінювати, більше можливостей для практичних вправ.</p>	<p>Потребує ретельного планування, часу і добрих робочих стосунків між вчителями.</p> <p>Важко розподілити час належним чином.</p> <p>Можуть виникнути труднощі з використанням залежно від кількості учнів, розміру класної кімнати, допустимого шумового рівня.</p> <p>Кожен вчитель має добре знати матеріал.</p>
<p>Коментарі: Кожна група учнів може вивчати один і той же матеріал в однаковий чи різний спосіб.</p>		

Підхід до спільного викладання	Місце в класі	Визначення
5. Альтернативне викладання		<p>Один вчитель працює з більшою групою учнів, інший – з меншою. Увага приділяється новій темі, поясненням, чи оцінюванню. Менша група може виконувати практичні завдання.</p>
	Переваги	Складнощі
	<p>В повній мірі залучає обох вчителів. Забезпечує глибше вивчення матеріалу. Учні – більш мотивовані навчатися в менших групах. Кожен вчитель може планувати урок окремо.</p>	<p>Потрібно придумати систему, яка дозволить уникати ситуацій, коли залучаються одні й ті ж групи, щоб уникнути навішування ярликів або таврування. Треба враховувати розмір класної кімнати і допустимий рівень шуму. Вчителі можуть планувати окремо, але мають сформулювати однакові цілі для кожної групи.</p>
Коментарі: Відсутні		

Підхід до спільного викладання	Місце в класі	Визначення
6. Командний (традиційний)		<p>Обидва вчителі ведуть урок разом перед дошкою. Уроки сплановані спільно, але ролі можуть бути розподіленими або спонтанними залежно від рівня впевненості вчителя або його обізнаності з тематикою.</p>
	Переваги	Складнощі
	<p>Демонструє учням чудові та шанобливі робочі стосунки між фахівцями. Дозволяє кожному вчителю презентувати свій погляд на тему (добре для культурного обміну). Дозволяє використовувати різні методи/стратегії. Сприяє позитивній співпраці, командній роботі і взаємоповазі.</p>	<p>Вимагає добрих і щирих відносин між вчителями. Потребує багато часу для спільного планування. Обом вчителям має бути комфортно працювати разом "на одній сцені".</p>
Коментарі: Дискусії, рольові ігри, порівняння, і т. д. є гарними для використання при такому підході.		

Ролі та обов'язки

Наш посібник пропонує короткий огляд ролей та обов'язків у спільному викладанні:

Розвивайте позитивні робочі відносини

Розвиток позитивних робочих відносини між вчителем-партнером та волонтером є критично важливим для успіху. Існує багато способів як розвинути такі відносини. Просто попиту чай разом – є одним з найкращих. Ідея полягає в тому, що вчитель-партнер і волонтер мають знайти можливість посидіти разом після уроків, розслабитися, а заодно і поговорити про роботу.

Розвиваючи тісні робочі відносини, волонтер і його колега закладають основи довіри для подальшого обговорення ролей та обов'язків. Таким чином вчитель-партнер і волонтер демонструють турботу один про одного, як в професійному, так і в суто людському плані.

Прагнення створити міцні робочі стосунки передбачає безпосередню участь обох сторін в уроці як такому. Важливо, щоб як волонтер, так і його український колега були активними учасниками уроку. Найбільшої ефективності можна досягти в той час, коли обидва вчителі працюють разом впродовж всього уроку. Це чудовий спосіб покращити робочі відносини, а також продемонструвати учням свої лідерські якості.

Ретельне планування уроку разом

Волонтер і його вчитель-партнер мають домовитися про те, що вони будуть присвячувати певний час спільному плануванню уроків. Це один із невід'ємних обов'язків в успішному спільному викладанні. Готуючись до уроку, обидва вчителі повинні ретельно розподілити матеріал за часом. Ґрунтовне планування уроку допомагає провести його природно та гармонійно і уникнути будь-яких потенційних суперечок.

Питання дисципліни теж мають бути обговорені перед уроком. Роль українського колеги полягає в тому, щоб розказати волонтеру про проблемних учнів і про те, як з ними поводитися. Підтримка вчителя-партнера є надзвичайно важливою. Наприклад, якщо волонтер заздалегідь не поінформований, він може вирішити, що найбільш прийнятним вирішенням проблеми з особливо недисциплінованим учнем є - відправити його до кабінету директора.

Ще одним важливим аспектом планування уроків разом є обмін ресурсами. Як волонтери, так і їхні вчителі-партнери вже, напевно, напрацювали численні власні ресурси, але об'єднавши матеріали та ідеї, вони можуть вдвічі збільшити свій потенціал. Від Корпусу Миру волонтери отримують багато ресурсів, якими вони неодмінно діляться зі своїми українськими колегами. В свою чергу вчителі-партнери мають бути готовими поділитися своїми навчальними планами на рік з волонтерами. До того ж, вони мають обмінюватись ідеями щодо уроків. Підсумовуючи, хочеться сказати, що планування уроків вимагає від волонтера і його вчителя-партнера обопільної відповідальності та взаємодії.

На уроці

Проводячи урок, волонтер і його колега повинні зосередитися на своїх сильних сторонах. Наприклад, волонтер може допомогти учням покращити вимову, розвинути навички усного мовлення, презентувати учням нову лексику. Вчитель-партнер може зосередитися на граматиці та розумінні учнями нового матеріалу. Вчителі, що спільно викладають, завжди повинні обговорювати які саме навички вони будуть розвивати. Волонтер і його колега мають бути разом як під час спільного планування уроку, так і під час його проведення.

Обидві сторони повинні бути активними учасниками уроку з початку і до кінця. На уроці не повинно бути ані хвилини, коли чи волонтер або його колега просто сидить за останньою партою спостерігаючи урок. Наприклад, коли волонтер презентує учням нову лексику, вчитель-партнер може готувати наступну вправу чи спостерігати за учнями. Зіткнувшись з проблемами дисципліни, обидва вчителі повинні триматись однієї позиції та підтримувати рішення іншого вчителя. Викладачі не повинні переривати один одного чи сперечатися під час уроку, оскільки це буде поганим прикладом для учнів і спантеличить їх. Натомість, обидва вчителі повинні продемонструвати свої лідерські і командні якості протягом уроку. І не лише тому, що це буде гарним прикладом лідерства для учнів, але ще й тому, що це допоможе створити комфортне середовище для вивчення мови.

Оцінювання уроку

Бажано обговорити урок якомога скоріше після його проведення. Необхідно регулярно проводити оцінювання уроків, оскільки це допоможе обом вчителям зрозуміти, що працює, а що ні для кожного з них. Обидві сторони є рівноправними учасниками обговорення. Щоб уникнути будь-якої ворожості, критика повинна завжди пом'якшуватися похвалою. Поза сумнівом, відгук про урок буде кориснішим тоді, коли він буде конструктивним. Якщо ви хочете почути думку інших про ваш урок, ставте їм відкриті запитання, які спонукають до розмови. Оцінювання уроку є важливим обов'язком як волонтера, так і його вчителя-партнера, оскільки це, перш за все, прагнення до покращення. Жоден урок не є бездоганим, тож не існує меж щодо його вдосконалення.

Організаційні моменти

Спільне викладання передбачає, що обидві сторони несуть відповідальність за всі організаційні моменти уроку. Вчитель-партнер мусить робити все можливе для того, щоб тримати волонтера в курсі всього, що відбувається в школі. Бажано доносити до відомо волонтера інформацію, яка обговорювалася на педрадах, повідомляти про зміни в розкладі і взагалі намагатись пояснювати що відбувається в школі. Волонтер, в свою чергу, повинен повідомляти своєму колезі про будь-які зміни в його планах за межами школи. Волонтер має зустрічатися зі своїм вчителем-партнером і обговорювати будь-які проекти, незважаючи на те, стосуються вони школи, чи ні. Оскільки волонтери часто і багато подорожують Україною, допомагаючи своїм друзям в їхній роботі, вони мусять заздалегідь повідомляти свого українського колегу про свою відсутність.

Крім того, і волонтер, і його вчитель-партнер повинні залучати один одного до позакласної діяльності. Було б корисним, якби волонтери

запрошували своїх колег на різноманітні заходи, які проводить Корпус Миру: тренінги, зустрічі в клубах, проекти. Українські колеги мають запрошувати волонтерів відвідати або взяти участь у шкільних концертах, святкуваннях та інших заходах. Таким чином, обидві сторони не почуватимуться чужими.

Поступливість та робота разом

З чого починати

Робота в команді

Ваш вплив на громаду буде найбільш відчутним, якщо ви навчитеся працювати разом, як одна команда задля покращення української системи освіти. Україна потребує сильних лідерів та справжніх особистостей, які співпрацюють, навчаються один в одного та допомагають партнеру розкрити власний потенціал. Немає кращого способу продемонструвати успішність лідерства та співпраці, ніж викладати разом в школі! Робота в команді є тією навичкою, яку не так легко розвинути, і яка потребує практики. Відданість обох вчителів роботі разом може мати потужний вплив на тих, кого вони навчають.

Що треба запитати один в одного

Настійно радимо вам зустрітися на початку навчального року. Проведіть деякий час разом, обговорюючи наступні питання та записуючи відповіді один одного, для того, щоб ви змогли побудувати міцні робочі стосунки:

- Які ваші цілі та очікування від уроків у цьому навчальному році?
- Як виглядатиме класна кімната, де ви разом викладатимете (розташування парт, місце вчителя, тощо)?
- Коли ви разом плануватимете уроки? Скільки часу кожного тижня ви можете виділити на планування та обговорення ваших уроків?
- Яким чином ви розподілите ролі, щоб учні розуміли, що ви є рівноправними партнерами у викладанні?
- Знайдіть час обговорити правила уроку та дисципліни, ваше ставлення до запізень і т. д.
 - Як ви працюватимете над тим, щоб учні дотримувались встановлених правил?
 - Хто буде відповідальним за це?
- Обговоріть загальний порядок дій: як учні виходитимуть з класу за потреби, користуватимуться мобільними телефонами, здаватимуть домашні завдання (якщо не вчасно), тощо.
- Хто буде відповідальним за оцінювання ?
- Який рівень шуму на уроці є допустимим для вас та вашого колеги?
- Що вас може роздратувати на уроці? Іншими словами, чого ви не допустите на уроці?
- Як ви справлятиметеся з багаторівневими класами ?
- Хто відповідатиме за підготовку тестових завдань?
- Що має бути зроблено, якщо один з вас відсутній на уроці? (Чи попередите ви свого колегу заздалегідь? Чи маєте контактні дані один одного?)

- Чи згодні ви надавати вашому колезі повну інформацію щодо вашої відсутності?
- Скільки часу є достатнім для завчасного попередження про зміну теми уроку (безпосередньо перед уроком, за один день, за декілька днів,)?
- Чи згодні ви дати вчителю-партнеру достатньо часу для того, щоб підготувати або адаптувати урок?
- Як і коли ви будете вирішувати суперечливі ситуації один з одним (розмова/бесіда)?
- Як ви відзначатимете свої успіхи на уроці?

Очікування щодо гарних робочих відносин

Волонтери та їхні українські партнери:

- Приходять на урок разом. Спільне викладання не відбудеться, якщо немає командного підходу.
- Планують уроки разом та заздалегідь. Не маючи плану уроку - не можна викладати спільно. Ще до початку уроку вони повинні знати, хто і що презентує, і хто за який матеріал відповідає.
- Працюють як команда. Обидва вчителі повинні порівну поділити час на уроці. Поки один вчитель викладає, інший теж має бути задіяний. Наприклад, він може писати на дошці, показувати картки, працювати з іншими допоміжними матеріалами; може коментувати і доповнювати іншого вчителя (за попередньою домовленістю). Також важливо, щоб вчитель, який в цей час не викладає, уважно слідкував за ходом уроку. Таким чином, коли настане черга партнера, він не повторюватиме вже сказане, а презентуватиме нову інформацію, не висвітлену першим вчителем.
- Цінують погляди один одного. Іноді вчителі мають різні погляди, але це скоріше, добре, ніж погано. Учні – допитливі, і прагнуть досконало знати матеріал. Іноколи різні точки зору допомагають їм краще зрозуміти урок. Вони поважають думку кожного з вчителів і хотіли б її почути. Вчителі повинні представити свої погляди і пояснити в чому їхня цінність. Проте, треба бути обачливими, щоб не сперечатися на уроці. Учні мусять бачити, що їхні вчителі працюють разом.
- Заохочують і підтримують один одного. Спільне викладання не працюватиме до тих пір, поки учні не почнуть ставитись до обох вчителів, як до обізнаних професіоналів.
- Відповідально ставляться до співпраці. Вони не мають перебивати один одного на уроці, проте бути готовими звернутися за допомогою.

Поступливість

Поступливість – це ключ до розуміння у середовищі з різними культурами. Здається, у нас є певні уявлення про те, як люди можуть чи повинні реагувати на ту чи іншу ситуацію. Запам'ятайте, ваші уявлення базуються на вашій культурі. Працюючи в команді, ви маєте унікальну можливість дізнатися про погляди іншої людини. Немає неправих, просто ви з волонтером по-різному підходите до уроку! Виявіть сильні сторони один одного і використайте їх для продуктивної співпраці. Будьте відкритими до нових ідей. Не забувайте, що Міністерство освіти і науки України запропонувало Корпусу Миру партнерство задля того, щоб привнести в систему шкільної освіти нові підходи до викладання. Ваша спільна робота продемонструє майбутнім поколінням приклад того, як поєднання протилежностей і їхнє використання робить людей сильнішими і успішнішими задля спільного добробуту.

Яким чином волонтер може бути поступливим

Може статися так, що зміни в розкладі, проекті, позакласному заході відбудуться в останню хвилину. Зробіть все можливе для того, щоб це не зашкодило вам зробити те, що ви запланували. Поставтеся до цього факту максимально креативно, як і до більшості всього, що ви робите. Не дивуйтеся, але вашим колегам знадобиться час, щоб зрозуміти і прийняти такий підхід. Багато українців починають вагатися коли справа доходить до змін, але щойно вони побачать ваші ідеї у дії, можливо їм теж захочеться спробувати щось нове. Як кажуть, дії красномовніші за слова. Якщо вам пощастить працювати з вчителем-партнером, який відкритий до нових ідей, не вагайтеся – дійте!

Пам'ятайте, що ваша робота волонтера – це марафон, а не спринт. Зміни обов'язково стануться, але, можливо, не так швидко, як вам би того хотілося. Якщо через кожні декілька місяців робити оцінку де ви є зараз, і порівнювати з тим, де ви були на початку, ви обов'язково побачите зміни.

Яким чином український вчитель може бути поступливим

Ви маєте унікальну нагоду працювати пліч-о-пліч з носієм мови! Використайте цей безцінний час з користю для себе. Станьте ще кращими. Будьте відкритими до нових ідей і методів проведення вашого уроку. Пам'ятайте, Міністерство освіти і науки України співпрацює з Корпусом Миру, щоб завдяки американцям, наші вчителі відкрили для себе нові перспективи викладання англійської мови. У волонтерів є два роки для того, щоб налагодити співпрацю з вами. Вони мають бажання стати потрібними і корисними для вас і ваших учнів. Є абсолютно прийнятним робити якісь речі по-іншому, коли працюєте разом задля успіху кожного учня, присутнього на уроці.

Той факт, що ви ДУЖЕ відрізняєтеся від волонтера є нормальним, з огляду на те, що у нього не було стільки часу, щоб оволодіти такою майстерністю викладання, яка є у вас. Тож будьте терплячими, підбадьорюйте його і допоможіть йому досягти успіху.

Поради щодо того, як зміцнити ваші робочі відносини

Що може зробити вчитель-партнер:

- ⇒ Планувати класні вечори/заходи разом.
- ⇒ Більше дізнатися про волонтера.
- ⇒ Підбадьорити позитивними коментарями. Якщо вам щось подобається, прямо скажіть про це волонтеру.
- ⇒ Запросити волонтера до себе додому на чай/каву.
- ⇒ Представити волонтера в школі/знайомим в громаді.

Що може зробити волонтер:

- ⇒ Запросити свого колегу до себе додому на чай/каву.
- ⇒ Більше дізнатися про вчителя-партнера.
- ⇒ Прийняти запрошення від українців на чай/каву/свято/вечірку/дружній візит.
- ⇒ Підбадьорити позитивними коментарями. Якщо вам щось подобається, говоріть про це.

Креативні ідеї для спільного проведення вільного часу:

- ⇒ разом брати участь у тренінгах Корпусу Миру
- ⇒ переглянути разом фільм, як це роблять американці
- ⇒ переглянути разом фільм, як це роблять українці
- ⇒ клопотання на городі/подвір'ї
- ⇒ кулінарія: готування, консервування, випічка
- ⇒ зробити покупки на місцевому базарі
- ⇒ караоке
- ⇒ відвідати весілля, святкування, урочистості
- ⇒ вивчити разом популярну пісню чи танець, який ви можете виконати на весіллі, святкуванні, фестивалі
- ⇒ подорожувати по Україні

Спільне визначення цілей та очікувань

У спільному викладанні, дуже важливо щоб волонтер Корпусу Миру і вчитель-партнер визначали цілі та очікування разом для того, щоб забезпечити успішні стосунки в класі. Обговорення навчальних планів і те, як кожен вчитель планує працювати з іншим, забезпечить продуктивні робочі стосунки уроці під час викладання. Визначаючи цілі пам'ятайте про велику трійку” спільного викладання:

1. **ПЛАНУЙТЕ** урок разом і заздалегідь: визначте час для зустрічей кожного тижня і обговорення організаційних моментів уроку. Продумайте які вправи ви будете виконувати на уроці і хто відповідатиме за кожен етап уроку.
2. **ПРАЦЮЙТЕ** на уроці разом: створюйте невимушену атмосферу. Завдяки спільному плануванню, обидва вчителі повинні знати, за які вправи кожен з них відповідає і коли треба переходити від однієї вправи до іншої, з тим, щоб урок проходив рівно, без запинок, і щоб всі учасники процесу почувалися комфортно.
3. **ОБГОВОРЮЙТЕ** сильні та слабкі моменти уроку якомога швидше після його проведення. Без конструктивного обміну думками про урок, важко зрозуміти, що саме потребує змін.

Основи успіху

Вчителі та волонтери завжди повинні підтримувати один одного, спілкуватися і обмінюватися ідеями, прагнути порозуміння, знати всі стадії спланованого уроку. Щоб провести успішний урок вони мусять завжди працювати разом. Важливо підтримувати і допомагати один одному в складну хвилину, не давати занепадати духом та підбадьорювати.

Вчителі та волонтери повинні разом готуватися до уроків. При цьому важливо обговорювати кожну стадію уроку, обмінюватись ідеями та вирішувати, які з них є найкращими для певного уроку.

Безперечно, волонтерам і вчителям треба якомога більше спілкуватися. І тоді вони матимуть дружні стосунки, їм буде легше висловлювати свої погляди та розуміти один одного.

Нарешті, коли вчителі та волонтери працюють як одна команда, вони мусять добре знати всі етапи спільного уроку, тобто що і як вони будуть робити. Важливо, щоб уроки були логічними. Всі стадії уроку мають бути взаємопов'язані. Вчителі можуть вибирати вправи, змінювати їх, адаптувати до знань і потреб кожного класу задля того, щоб уроки були цікавими та інформативними.

Зустрічі перед уроками

Перш ніж спільно вести уроки, волонтер і вчитель-партнер повинні сформулювати власні цілі а потім зустрітися, щоб обмінялись думками та сформулювати цілі своєї команди. Наступні питання можуть допомогти сформулювати власні цілі щодо уроків та завдань на семестр:

1. Чого ви очікуєте від своїх уроків?
2. Чого ви очікуєте від своїх учнів?
3. Чого ви очікуєте від свого волонтера/вчителя-партнера?
4. Коли ви і ваш волонтер/вчитель-партнер будете готуватися до ваших уроків?

Сформулювавши особисті цілі, волонтер і вчитель-партнер мають зустрітися і обговорити, що спільного мають їхні цілі, та чим вони відрізняються. Враховуючи особисті цілі, вони створюють цілі для своєї команди. Це допоможе закласти фундамент для успішних партнерських стосунків на уроці.

Формулювання цілей команди є прекрасним початком, але ви повинні періодично зустрічатися та переглядати їх задля того, щоб визначити наскільки вони є успішними. Перш ніж почати викладати разом, домовтеся про зустрічі. Було б добре зустрічатися через кожні два-три тижні, в середині семестру та перед початком нового. Ви маєте спільно вирішити коли вам буде зручно зустрічатися.

Якщо виникли труднощі

Цілком ймовірно, що коли ви разом викладаєте урок, він не може бути ідеальним і, безперечно, можуть виникати певні труднощі. Найкраще, що можна зробити в такій ситуації – це *поговорити про це*.

Пам'ятайте також, що завдяки культурним особливостям, виникатимуть непорозуміння, які теж можуть набути проблемних ознак. Тому, коли виникають подібні ситуації, обов'язково передивіться ваші спільні цілі. Перш за все, вам треба обговорити проблему, що виникла, і визначити можливі шляхи її вирішення. За необхідності, виберіть спосіб, який є більш прийнятним для вас. Ви також повинні виробити спільні стратегії для подальшого планування уроків. Це допоможе запобігти виникненню інших непорозумінь на уроці. Зрештою, поверніться до того, з чого починали, і ще раз уважно проаналізуйте правила “великої трійки”. Спробуйте виявити слабкі місця у ваших командних стосунках та способи їх подолання.

Бажаємо успіху!

Домашнє завдання № 1: Спільне викладання - побудова партнерських відносин. Зустріньтеся з вашим колегою після школи за чаєм чи кавою. Проведіть час разом, обговорюючи наступні питання та записуючи відповіді свого партнера (особливо питання, помічені **), це має допомогти вам побудувати міцні робочі відносини.

1. Які загальні очікування та цілі має кожен з вас від ваших уроків у цьому навчальному році? **
2. Як виглядатиме класна кімната, де ви разом викладатимете? (розташування парт, місце вчителя, і т.д.)
3. Коли ви разом плануватимете уроки? Скільки часу щотижня ви можете виділити на планування та обговорення ваших уроків? **
4. Яким чином ви розподілите ролі, щоб учні розуміли, що ви є рівноправними партнерами у викладанні?
5. Знайдіть час обговорити правила уроку, дисциплінарні заходи, ваше ставлення до запізень і т. д.
 - A. Як ви працюватимете над тим, щоб учні дотримувалися цих правил? **
 - B. Хто буде відповідальним за це? **
6. Обговоріть загальний порядок дій: як учні виходитимуть з класу за потреби, користуватимуться мобільними телефонами, здаватимуть домашні завдання (якщо не вчасно), і т. д.
7. Хто буде відповідальним за виставлення оцінок? **
8. Який рівень шуму на уроці є прийнятним для вас і вашого колеги?
9. Що вас може роздратувати на уроці? Іншими словами, чого ви не допустите на уроці? **
10. Як ви справлятиметесь з багаторівневими класами?
11. Хто складатиме тести?
12. Що має бути зроблено, якщо один із вас відсутній на уроці? (Чи попередити ви свого колегу заздалегідь? Чи ви маєте контактні дані один одного? **)
13. Чи згодні ви надати вашому колезі повну інформацію щодо вашої відсутності?
14. Скільки часу є достатнім для "попередження заздалегідь" щоб підготувати або змінити урок і т. д. (безпосередньо перед початком уроку, за один день, за декілька днів, і т. д.)? **
15. Чи згодні ви дати вашому колезі необхідний "час заздалегідь", якщо вам треба щось змінити в уроці, треба, щоб підготувати або урок, повністю провести урок?
16. Як і коли ви будете вирішувати протиріччя/конфлікти один з одним (розмова/бесіда, т.д.)? **
17. Як ви разом відзначатимете свої успіхи в класі?

Налагодження гарних професійних робочих відносин

Як і всі американці, ви хочете встановити гарні, професійні відносини будь це вдома чи за кордоном. Вам слід мати на увазі, що тут, в Україні, ви щоразу маєте застосовувати теорію “намагайся і намагайся знову”. Українцям необхідний деякий час, щоб їхнє ставлення до вас стало теплішим. Це - їхня культура і не варто на неї ображатися. Насправді, впродовж чотирьох місяців після початку навчального року я навіть ще й не почав працювати з моїм партнером, і коли це трапилось, то було великим шоком. В перший же місяць нашої реальної співпраці ми на два тижні вперед спланували уроки та намітили тренінг з проблематики ВІЛ/СНІД. Тож, що ви робите впродовж цих чотирьох місяців під час блукання по школі чи організації розмірковуючи: “Де ж тут моє місце?” Намагайтеся спілкуватися з якомога більшою кількістю людей у вашій громаді! Наприклад, якщо ви сором'язливі чи ваші мовні навички недосконалі, спробуйте зробити перший крок приготувавши тістечка, попивши чай з вашими колегами, пригостивши їх цукерками. Таким чином, ви дасте їм зрозуміти, що ви - уважний, відкритий і готовий до спілкування. Поява вашої “робочої чашки” буде ознакою того, що вам тут стало комфортніше і, як результат, ваші колеги теж будуть більш привітними і відкритими. Другий рік вашої служби буде значно інтенсивнішим. Проте не забувайте про колег, з якими ви працювали весь попередній рік. Готуйте печиво на свята, запрошуйте їх на свої проекти, показуйте, що ви переймаєтеся їхнім життям і цінуєте їхню думку.

Позбудьтеся всіх ваших попередніх уявлень про Корпус Миру, тому що робота в Україні дуже відрізняється від очікувань на кшталт: “О, я житиму в мазанці” на тому етапі, коли ви лише подавали заяву на вступ до Корпусу Миру. Українці дуже схожі на американців коли справа стосується професійного «дрес-коду». І хоча розуміння стилю може бути іншим, проте українці дуже чітко розуміють, що можна одягати на роботу, а що ні. Насамперед, їхнє взуття - завжди дуже чисте, і вам також слід дотримуватися чистоти вашого взуття. Це дуже важко, особливо у дощову погоду, коли доводиться іти до школи по багнюці, тож вологі серветки стануть вам у нагоді. Витріть ваше взуття, перш ніж зайти у будівлю. Деякі вчителі тримають змінне взуття в школі, можливо вас теж влаштує такий варіант. При всій різноманітності стилів в одязі, ви завжди відзначатимете, що ваші колеги виглядають гарними, охайними і зібраними. Зверніть увагу на те, як вони одягаються і спробуйте їх наслідувати. Я знаю, що це важко, адже у вас не було пам'ятки про «дрес-код», коли ви пакували свої валізи; але мати під рукою 6 сорочок і 3 футболки (а не навпаки) буде дуже доречно. В Україні ви набагато частіше носитимете сорочки.

Я знаю, що ви можете подумати, “Що?! Я - волонтер Корпусу Миру. Вони хотіли американця і вони його отримують!” Я вас чудово розумію. Але уявіть, що українські волонтери приїхали до США і вирішили, що вони не будуть мінятися заради когось. Я думаю, їх би не сприймали серйозно і вони, відповідно, були б менш успішними. Теж саме стосується і волонтерів Корпусу Миру в Україні. Навіть якщо ми не приділяємо велику увагу одягу в США, ми повинні поважати культуру України і той факт, що українцям не байдуже, як ви виглядаєте на роботі. Але не засмучуйтеся! Іноді здається, що мода в Україні

дещо старомодна але, можливо, це єдина нагода для вас одягти блискучі костюми або щось зі стразами!

Проте найскладнішою є спроба “достукатися” до інших колег. Чи то мовний бар’єр, чи брак часу, але звернутися до них про допомогу може бути досить складно. Для початку виберіть щось незначне. Можливо, попросіть вчителя біології, чи не могла б вона переглянути вашу презентацію з проблематики ВІЛ/СНІД, яку ви написали українською мовою. Навіть якщо ви знаєте, що в презентації все правильно, попросіть колегу ще раз перевірити викладену інформацію. Тим самим ви дасте їй знати, що поважайте її професію та її думку. Коли вона даватиме вам свої поради, ви можете розказати, що презентація була підготовлена до міжнародного дня боротьби зі СНІДом, що ви хочете зробити відповідний проект і, можливо, вашій колезі теж це буде цікаво. Якщо ви будете шукати нагоди поговорити з людьми, то перед вами почнуть відкриватися двері.

Коли справа доходить до роботи з іншими членами громади, ситуація може бути складнішою. Може статися так, що ваша школа вважатиме, що ви “належите лише їй”. Вони можуть ревниво ставитися до того, що ви почнете проводити час в іншій організації. Іноді навіть краще не розповідати про це до тих пір, поки ви не налагодите відносини з іншою організацією. Я не закликаю вас казати неправду, але ви не мусите повідомляти ваших колег про всі деталі. Якщо це стане відомим, можна спробувати залагодити справу, сказавши щось на кшталт: “Так, я пішов до них, тому що учні дуже хотіли зустрітися зі справжнім американцем і поспілкуватись з носієм мови”. Якщо ви почнете планувати серйозні проекти в іншій школою і побачите, що вашим колегам це не подобається, спробуйте залучити їх настільки, наскільки це тільки можливо. Краще розказати їм про великий проект з самого початку і запитати, чи хочуть вони взяти в ньому участь. Якщо вони скажуть “так,” - чудово! Ви матимете дві школи(організації), що співпрацюватимуть над одним проектом. Якщо “ні”, - тоді ви можете сказати, що ви, принаймні, спробували. Хотілося б сподіватись, що школа вашого основного призначення з повагою поставиться до вашої роботи над проектом.

Щодо ваших колег, сподіваюсь, вам пощастить працювати з активними і вмотивованими вчителями-партнерами. Однак, навіть найактивніші колеги теж переживають періоди певного спаду і, здається, зникає блиск в їхніх очах. Це природно і тому немає причин для хвилювань. Іноді ми, волонтери, переживаємо те саме. Це життя і, звичайно, будуть злети і падіння. Дайте вашому колезі перепочити і пригостіть його шоколадом. Ви навіть не уявляєте наскільки розмова за кавою з шоколадом може покращити ситуацію. Якщо ваш спільний проект - у самому розпалі, спробуйте трохи полегшити роботу ваших партнерів, зробивши завдання більш зрозумілим. Напишіть, що саме вони можуть зробити для вас і коли. Якщо ви хочете розпочати проект, підготуйте короткі описи декількох проектів і продивіться їх з вашим колегою. Запитайте який з них їм було б цікаво зробити. Якщо відчуваєте що справи не покращуються, можливо, вам слід поговорити з іншими вчителями чи представниками іншої організації. Але, незважаючи ні на що, ніколи не відмовляйтесь від свого колеги. Навіть якщо ви ніколи не зробите проект спільно з вашим вчителем-партнером, що трапляється в більшості випадків, завжди запрошуйте його на ваші інші проекти, пропонуйте йому вашу допомогу. Пам’ятайте про те, що, можливо, ми єдині американці, яких вони коли-небудь

зустрінуть і ми хочемо, щоб вони запам'ятали нашу доброту і працелюбність. Існує багато різних способів налагодження гарних робочих відносин в Україні. Ми описали лише кілька пропозицій. Ви також можете поговорити з іншими волонтерами про їхній досвід встановлення робочих стосунків. Тільки не поспішайте. Ви будете у стані емоційного піднесення після того, як приїдете на основне місце свого призначення, і у вас буде багато чудових ідей. Але не поспішайте і спробуйте отримати задоволення від простих речей. З'їжте тарілку борщу в решті-решт. Будьте терплячими. Вам дійсно треба провести багато часу у вашій громаді, перш ніж зрозуміти її потреби. Ваші стосунки повинні дозріти до того, як ви розпочнете робити якийсь проект. А коли вони розквітнуть, це будуть найкращі відчуття в світі. Пам'ятайте, все хороше потребує часу.

Поради щодо налагодження гарних, професійних робочих відносин:

- Спілкуйтеся з якомога більшою кількістю людей у громаді.
- Слідкуйте за тим що ваші колеги одягають на роботу і намагайтесь одягатись подібним чином.
- Ваше взуття має бути чистим, одяг - акуратним.
- Залучайте школу вашого основного призначення до проектів з іншими школами/організаціями.
- Ніколи не відмовляйтесь від спілкування з вчителем-партнером (колегами).
- Не переймайтесь передчасно спадом активності вашого колеги.
- Будьте терплячими!

Час для планування разом. Поради щодо планування

Що учні обов'язково помітять на уроці, так це те, що ви до нього не готові. Для кожного вчителя - надзвичайно важливо знайти час для належного планування, але якщо ви викладатимете вдвох - це ще важливіше. У вас з партнером різні підходи до викладання, але з'ясувати це під час уроку - вже пізно. Імпровізувати значно легше, коли ти сам проводиш урок, але спільного викладання це не стосується. Уроки можуть стати незв'язними, плутаними та хаотичними.

Викладаючи разом, ви маєте унікальну нагоду зробити ваші уроки такими, яких ваші учні ще ніколи не бачили. Ви можете додати більше ігор, інтерактивних вправ, а також таких видів діяльності, на які може піти занадто багато часу, якщо викладаєш один. Звичайно це потребує вашої творчості, працелюбства та злагожденості, що все разом вимагає багато часу!

Зосередженість волонтера підході, орієнтованому на учнів

Як волонтер Корпусу Миру, впродовж двох років вашої служби в українських школах ви будете допомагати втілювати підхід, орієнтований на учнів (учень знаходиться в центрі навчального процесу) . Вчителі - дуже зайняті і тому використання підручників є загальнопоширеною практикою. Підручники економлять час, але ми жертвуємо результатами. Урок, що базується лише на підручнику, залишає учням багато часу на сторонні думки, і тому вони мало що запам'ятовують з уроку. В таких випадках задіяна лише одна частина їхнього мозку, і тому для багатьох учнів працювати з підручником протягом всього уроку є нудною справою..

Навряд чи можна спланувати цікавий урок, використовуючи лише підручник. Підручник – це путівник, який може допомогти вчителю придумати цікаві завдання. Підручник часто зорієнтований на такий рівень володіння мовою, якого, на жаль, учні ще не мають. Крім того, учні часто ототожнюють підручник з нудьгою і відразою до навчання, тож можливість вивчити щось не з підручника стане для них приємним сюрпризом. Завдяки вашому творчому підходу до викладання, а також ознайомленості з рівнем знань ваших учнів, ви зможете спланувати успішний, цікавий, захоплюючий урок, який принесе гарні результати. Заради справедливості треба сказати, що це вимагає часу.

Як проводять вільний час волонтери Корпусу Миру на відміну від українських вчителів

Як правило, волонтери мають досить багато вільного часу. В основному, вони живуть самі і, залежно від ситуацій міняють свої плани. Волонтери розповідають, що бувають дні, коли вони навіть з дому не виходять, оскільки їм нема що робити. Тож вільний час не занадто цінується волонтерами, багато з них часто шукають якесь заняття, щоб ним заповнити вільний час. Зазвичай волонтери працюють у школі вранці, а ввечері лише планують уроки на наступний день. Крім того, волонтери викладають лише 18 годин на тиждень, до того ж часто уроки відміняються. У волонтерів є достатньо вільного часу, щоб зустрічатися з друзями, спілкуватися зі своєю сім'єю по Скайпу чи у якийсь інший спосіб. Звичайно, волонтер не завжди є вільним, але у нього значно більше вільного часу, ніж у його українського колеги.

Звичайний український вчитель не має багато вільного часу. Вчителі перебувають під великим тиском через те, що мусять писати плани, перевіряти зошити, ознайомлюватися з інноваційними підходами у методиці та сучасному викладанні. Вони працюють над своїм професійним розвитком. Кожного дня вчителі створюють і розробляють нові матеріали, щоб зробити уроки цікавими і зрозумілими для учнів. Все це додає роботи в позаурочний час.

Вчителі сприймають всю цю роботу як належне, до того ж, піклуються про свої сім'ї, спілкуються з друзями. Більшість вчителів англійської мови - жінки, багато з них є заміжні і мають дітей. Отже, крім обов'язку бути гарним вчителем, у них ще є обов'язки по дому: прибирання, догляд за дітьми, допомога їм з домашніми завданнями, приготування їжі, тощо. Крім того, кожна людина хоч іноді хоче спілкуватися зі своїми друзями, проте, на це часто навіть не вистачає часу. Здається, для вчителя - робота завжди на першому плані, а все інше – на другому. Вчителі відчувають великий тиск якнайкраще виконувати свою роботу в школі. Вільний час – це розкіш, тому ви побачите, як вчителі його цінують. Не кожен вчитель готовий пожертвувати своїм вільним часом заради додаткового планування чи якоїсь додаткової роботи в школі.

Зазвичай, вчителі мають вільний час пізно ввечері і, як правило, використовують його для планування. Іноді вчителі мають вільний час у школі, коли в них немає уроку. Можливо, ви використаєте цей час для спільного планування. Ідеально було б займатися плануванням після уроків, але інколи вибору просто немає. До того ж, зауважте, що кожен вчитель викладає 7 уроків щодня! В результаті такого насиченого графіку, вчителі виснажуються і лише хочуть відпочити. Це ще раз доводить, що планування разом може бути досить проблематичним.

Порівнюючи вільний час волонтерів і вчителів-партнерів, необхідно дещо зазначити. Перш за все, обов'язок волонтерів - адаптуватися до розкладу вічно зайнятих українських вчителів. Хоча ваші очікування є цілком зрозумілими щодо того, що вчителі мають знайти вільний час для спілкуватися зі своїм волонтером і спільного планування. Скоріш за все, волонтери відчують певний опір з боку вчителів щодо спільного планування саме через щільний розклад вчителів, але ці моменти необхідно обговорити з самого початку. Якщо волонтери матимуть помірковані очікування від своїх партнерів, поважаючи їхній вільний час, то вчителі, в свою чергу, докладатимуть зусиль, щоб планувати уроки разом з волонтером і підтримувати з ним успішні робочі стосунки.

Час планування уроку може також бути часом побудови відносин

Абсолютно очевидним є той факт, що гарні відносини між волонтером і вчителем є вкрай необхідними для планування, а також роботи взагалі. Продуктивні стосунки у плануванні – це гарна нагода для обох сторін отримати певний зиск від співпраці.

Процес планування може включати більше, ніж безпосередньо планування. Його можна поєднати зі спілкуванням та певним культурним обміном. Волонтер може більше дізнатися про культуру України, а український вчитель - про американську культуру. Це гарна нагода зробити стосунки більш дружніми. Цілком можливо, що існуватимуть різні погляди щодо методики

викладання чи планування уроку, але як тільки стосунки між волонтером і вчителем-партнером зміцніють, обидві сторони стануть більш сприйнятливими до нових ідей. Стане легше знайти компроміс і досягти взаємоповаги.

Маючи гарні стосунки, обидві сторони охочіше ділитимуться ідеями щодо уроку. Можливо, ці ідеї не будуть звичайними і такими, що підтримуються традиційною методикою, але вони можуть дати гарні результати. Чим більш комфортними будуть відносини, тим охочіше обидві сторони пропонуватимуть нові ідеї, які можуть стати початком нового виду діяльності. Більш того, таке креативне мислення потребує творчого підходу до використання англійської мови. А тому, планування разом є надзвичайною можливістю для вчителів практикувати їхні мовні навички. Чим впевненіше почуватимуться вони у володінні англійською мовою, тим ефективнішим буде процес планування. Покращення рівня володіння мовою під час планування уроку є ще однією перевагою, яка стимулює українського вчителя до ретельного планування разом з волонтером.

Іншим позитивним результатом гарних стосунків є здатність планувати за будь-яких обставин. Чим офіційніші стосунки, тим чіткішими мають бути часові рамки для планування. А це певним чином скорочує можливості обох сторін. І навпаки, якщо стосунки гарні, то можна планувати урок паралельно займаючись іншими справами. За умови шанобливих і дружніх відносин між волонтером і вчителем, останній не відчувається ніяково під час виконання інших справ. Наприклад, під час планування вчитель може годувати своїх дітей, або продовжувати робити інші справи. Це дозволяє спланувати урок, навіть якщо умови не є бездоганними. Іноді вибір полягає між тим, щоб планувати в такий спосіб, або не планувати зовсім, тож така нагода є дуже зручною. Це дає вчителю більше можливостей для спільного планування саме завдяки існуванню гарних стосунків. Волонтери мають дати зрозуміти, що вони не проти виконання декількох справ одночасно задля того, щоб вчитель-партнер не хвилювався.

Як ви бачите, гарні стосунки є невід'ємною умовою успішного планування. Поступливість з обох сторін є неймовірно важливою, так само, як і рівень комфорту. Ідеальна ситуація – коли український вчитель і американський волонтер є гарними друзями, тому що це відкриває для них безліч нових можливостей для планування і творчості заради учнів. Як кажуть: “Поєднувати приємне з корисним”.

Велика різниця між плануванням уроків до і після приїзду волонтера

Зазвичай планування уроку передбачає перегляд підручника, програми, відбір матеріалу, написання плану уроку та підготовку наочності. Якщо ви працюєте самостійно, це можна зробити в школі чи вдома за наявності вільного часу. Підготовка наочних матеріалів забирає багато часу, тому вчителі часто виконують всі вправи з підручника чи робочого зошита. Українські підручники рідко акцентують увагу на мовленні чи методах, зорієнтованих на учнів, натомість більше уваги приділяється читанню і перекладу, а також вивченню нових слів і граматики.

Що ж до очікувань, українські вчителі можуть побоюватися працювати з недосвідченими волонтерами і це може вплинути на планування уроків. Вчителі можуть перейматися тим, що вони не зможуть добре спілкуватися

англійською, а тому процес планування може здаватися складним і таким, що викликає хвилювання. Вони також можуть думати, що завдання волонтера - практикувати розмовні навички учнів. Вчителям підкажуть як залучати волонтера до роботи. Деякі вчителі не очікуватимуть суттєвих змін на уроці, і вважатимуть, що волонтер більшу частину уроку буде використовувати ігрові види діяльності.

Ситуація стає дещо зрозумілішою після приїзду волонтера, коли починається спілкування і планування. Тепер планування забирає більше часу, тому що ви маєте працювати разом, але і успіхи на уроці - теж помітніші. Результати такої співпраці у більшості випадків виявляються набагато кращими і перевершують очікування вчителів. До того ж, учні також мали багато очікувань від іноземця, який проживатиме в їхній громаді, тож на цей час вони, ймовірно, вже звикли до волонтера. Більш того, уроки англійської мови стануть цікавішими за присутності американського волонтера.

З точки зору волонтерів, для багатьох з них викладання стане абсолютно новою справою. Свій перший досвід викладання вони мали лише під час підготовчого тренінгу. Тоді у них було всього один-три уроки на тиждень, і на планування окремого уроку витрачалося багато годин. Всі плани уроків було розписано так, як того вимагає формат підготовки, а сам урок був більше схожий на втілення плану як такого. Все працювало, як добре змащена машина. До того ж, постійно проводилися технічні консультації, протягом яких можна було обговорити з фахівцем кожен аспект уроку, а також плюси і мінуси кожного завдання. На цьому етапі волонтерам важко уявити наскільки все зміниться після того, коли вони приїдуть на основне місце призначення. Звичайно, вони усвідомлюють, що 18 годин на тиждень - це інше, але на етапі підготовки неможливо зрозуміти, наскільки планування в цей час відрізняється від планування під час служби. Дуже ймовірно, що вони все ще думатимуть про написані задачі для кожного уроку, про кожен вправу та серйозне пояснення кожного завдання.

Проте, в реальності цього не відбувається. Деякі українські вчителі будуть серйозно обговорювати з вами всі завдання, але також будьте готові до того, що інші вчителі витрачатимуть не більше п'яти хвилин на планування. Не буде навіть повного переліку вправ для уроку, не враховуючи вже час для їхнього виконання, стандартного вступу до уроку, нової лексики, її відпрацювання, та підсумок. Волонтери мають пристосовуватися до конкретної ситуації під час роботи, тому що робота з кожним окремих вчителем означатиме те, що кожен урок буде здаватися відмінним від попереднього. Волонтери мають бути поступливими і прагнути досягати гарних результатів, незважаючи на різні стилі планування вчителів.

Приклади успішного спільного викладання

А зараз, давайте проаналізуємо результати роботи однієї пари: волонтера та його українського партнера. Після свого прибуття у громаду, волонтер почав викладати зі своїм партнером у 4-му класі двічі на тиждень. Найбільшою суттєвою зміною став відхід від підручника, наскільки це було можливо. Співвикладачі зосередилися на мовленні та помірно використанні навчальних ігор на уроці. Вони самі придумували ігрові види діяльності, які підходили б до їхнього уроку. Вчителі поставили собі за мету підвищити

впевненість учнів у собі та підсилити їхню зацікавленість у вивченні англійської мови. Планування уроків відбувалося двічі на тиждень і забирало більше часу, ніж раніше – близько двох-трьох годин. Однак, цей час став гарною нагодою для них розмовляти англійською, і стати кращими друзями. Іноді вони навіть займалися приготуванням їжі, забувши на деякий час про планування.

Це все призвело до чудових стосунків і успішних результатів. Наприклад, на початку другого семестру їхнього спільного викладання вони отримали клас, в якому щороку змінювалися вчителі англійської мови, і учні не були впевнені у своїх здібностях. Одна учениця була переконана, що вона не може розмовляти англійською, але вже після першого уроку дівчина була дуже здивована. Вона прийшла додому і сказала мамі: “Мамо, я можу розмовляти англійською! Мені вдається! Я думала, що не можу, але у мене все виходить!”. Пізніше мама дівчини подзвонила українському вчителю і розказала як її доньці сподобався урок англійської мови. Волонтеру і вчителю було дуже приємно, що вони змогли підвищити впевненість учнів та зацікавити їх англійською мовою. Для них позитивне заохочення учнів стало гарним прикладом, на відміну від відчитування учнів, якщо ті не розуміють матеріалу. Атмосфера на уроках англійської стала більш доброзичливою, учні не боялись пробувати свої сили, і прогрес був очевидним.

До того ж, щоб покращити знання учнів та підвищити їх зацікавленість, волонтер і його колега вирішили створити клуб англійської мови. Клуб був справою добровільною, тож кількість учнів, які відвідували заняття, свідчила про те, як їм подобається працювати на уроках англійської мови та на заняттях у клубі. На засіданнях клубу вчителі розповідали саме про те, що учні дійсно хотіли знати. Право вибору додавало їм сил і наснаги. Відвідуваність постійно зростала, і на останніх засіданнях клубу було присутньо 36 учнів з 4-их і 5-их класів. Як результат, враховуючи значний інтерес до клубу та велику кількість бажаючих його відвідувати, був відкритий ще один клуб англійської мови. Одного разу п’ятеро учнів півтори години чекали на закінчення педради, щоб не пропустити заняття в клубі. Стало абсолютно очевидним, що учням дійсно подобається вивчати англійську мову, значною мірою через те, що волонтер і вчитель-партнер знаходили час для ретельного планування, мали гарні стосунки і створили атмосферу, сприятливу для навчання.

Поради, що допоможуть в плануванні

- Не проводьте урок попередньо не спланувавши його – якщо необхідно, відвідайте урок, а потім разом сплануйте наступний.
- Підтримуйте творчий підхід до планування замість невідступного слідування підручнику.
- Знайдіть час спланувати урок англійської мови так, щоб він був цікавим.
- За можливості подружіться з вашими колегами.
- Поєднуйте планування/шкільне життя зі спілкуванням/реальним життям.
- Складайте гарний план уроку, щоб не було необхідності щось змінювати перед самим уроком (записуйте і зберігайте плани уроків).
- Розробляйте такий урок, який дозволить обом сторонам підтримувати одна одну.
- Враховуючи зайнятість вчителів-партнерів, заздалегідь обдумайте свої ідеї

для уроку. Доречним буде застатись декількома вправами, що не потребують особливої підготовки.

- Не соромтеся. Не треба зловживати гарним ставленням вашого колеги до вас, але й відмовлятися від допомоги не варто.
- Не вагайтеся пропонувати свої ідеї.
- Вчителі повинні мати змогу попросити волонтера про допомогу, і навпаки.
- Регулярно обмінюйтеся відгуками про урок!

Домашнє завдання № 2: Уникайте статусу "усланого помічника". Заповніть форму разом з вашим волонтером/партнером. У спільному викладанні може статися так, що один вчитель починає "домінувати," залишаючи іншому роль помічника (чого, насправді, хотілося б уникнути у спільному викладанні). Подумайте, що може робити один вчитель на уроці поки другий робить щось інше.

Коли один вчитель робить це...	Інший може робити це...
Ділить учнів на групи	
Дає завдання	
Пояснює граматичне явище	
Працює з малою групою	
Пише на дошці	
Збирає письмові роботи	
Говорить рідною мовою учнів (не англійською)	
Допомагає окремим учням	
Перевіряє розуміння завдання учнями	
Пояснює новий матеріал	
Наводить приклади	

Типові труднощі спільного викладання і шляхи їх подолання

Звичайно, є багато переваг у спільному викладанні уроків. Наявність двох інтелектуальних підходів до планування і проведення уроків дозволяє учням познайомитись з двома різними особистостями, побачити різні стилі викладання та більше спілкуватися. Проте, разом з перевагами спільного викладання з'являються також і численні труднощі. Важливо усвідомлювати ці потенційні ризики і бути готовими спільно подолати їх. Ми хочемо навести приклади типових ситуацій, які згадувалися при обговоренні спільного викладання, та запропонувати деякі поради щодо їх подолання.

Відмінності у стилях викладання

Важко працювати з тим, чий стиль та філософія викладання відрізняються від ваших власних. Коли два вчителі мають разом проводити урок, або читати навчальний курс впродовж шкільного року, дуже ймовірно, що в їхніх стилях викладання та методиці виявляться відмінності. Ці відмінності є очікуваними, але треба пам'ятати, що успіх на уроці залежить не від подібності філософій двох вчителів, а радше від їхньої відкритості та бажання знайти компроміс.

Час

Спільне планування може займати багато часу. Часто вчителі, які не є носіями мови, мають різноманітні професійні, особисті та громадянські обов'язки, внаслідок яких у вчителів залишається обмаль часу для того, щоб спільно з волонтером спланувати урок. Проте, якщо ви домовитися про певний день і час для проведення таких зустрічей, вони стануть частиною запланованих на тиждень рутинних справ вчителів.

Нерівність на уроці

Під час спільного викладання можуть виникати труднощі з встановленням рівноправних ролей між вчителями. Той, хто не є носієм мови, вже має закріплену за ним роль поважної особи в школі, класі і, навіть, в громаді, і таким чином, це зобов'язує учнів його слухатися. І навпаки, вчитель-носій мови з'явився у громаді як волонтер, і його роль - не зовсім зрозуміла учням. Тому дуже важливо з самого початку розподілити обов'язки, і при першій же нагоді продемонструвати учням, що обидва вчителі є рівними в класі, виконують однакові ролі і працюють разом протягом уроку.

Розподіл роботи і ролей

Перш ніж починати спільно викладати, обом сторонам вкрай необхідно сісти і обговорити свої ролі та розподілити роботу. Вони повинні вирішити: чи поділять вони урок на дві половини і будуть його викладати разом як одна команда, або один вчитель вестиме певні уроки протягом тижня сам, в той час як інший вчитель вестиме решту уроків самостійно. Вирішивши це заздалегідь, обидва вчителі зможуть уникнути відчуття, що їхні обов'язки розподілені непропорційно і що їх використовують.

Більше того, ролі вчителів під час уроку мають бути чітко визначені, щоб уникнути будь-якої напруги у стосунках. Попередньо вирішіть, хто з вас відповідатиме за порядок на уроці, хто опікуватиметься питаннями граматики, як вчителі реагуватимуть на допущені помилки, як подати знак, що завдання виконано, т. д. Вирішення цих питань та напрацювання спільних стратегій дозволить провести урок без зайвих ускладнень, а вчителі виглядатимуть, як команда професіоналів–одномумців.

Спільне оцінювання знань учнів та виставлення оцінок

Оцінювання є дуже важливою темою для волонтерів в Україні. Багато з них почуваються незручно коли мають оголошувати оцінки наприкінці уроку, як це зазвичай робиться в Україні. Раз і назавжди необхідно вирішити, чи волонтер буде здійснювати оцінювання, і якщо так, то яким чином? Якщо український вчитель очікує цього від волонтера, то сторони повинні розробити схему спільного оцінювання учнів, щоб волонтер міг вірно оцінити учнів. Якщо вчитель не вимагає оцінок, то має бути обговорений альтернативний метод оцінювання (можливо оцінка додаткових/позаурочних завдань, оцінка усного мовлення на уроці, тощо). Метод оцінювання та виставлення оцінок не є таким важливими, як сама необхідність вирішити це питання перед уроком задля того, щоб обидва вчителі дотримувалися однієї позиції.

Труднощі, з якими ви можете зіткнутися під час спільного викладання, є численними, однак, за наявності бажання досягти компромісу та ввічливого спілкування, будь-яку ситуацію можна змінити на краще, а ефективне спільне викладання приведе вас до високих результатів.

Приклади складних ситуацій під час спільного викладання

Сценарій 1

Під час уроку волонтер Корпусу Миру Адам відпрацьовує нову лексику з учнями 4-го класу. Один хлопчик зчиняє галас. Адам каже своїй колезі: “Наталю, заспокойте його. Я не можу працювати в таких умовах.”

Що не так? Адам забув про те, що обидва вчителі є рівними на уроці. Замість того, щоб разом працювати над вирішенням проблеми, він створив ситуацію на кшталт “доброго” і “поганого поліцейського”. Він став добрим, а Наталія - поганою.

Сценарій 2

На уроці волонтер і вчитель-партнер починають говорити про свої улюблені фільми. Вони забувають про учнів і про мету уроку. Учні починають нудьгувати, їм не цікава ця розмова.

Що не так? Волонтер Корпусу Миру і його колега відхилилися від теми уроку і почали особисту розмову. Вони, перш за все, думали про власні інтереси, а не про потреби учнів.

Сценарій 3

На уроці український вчитель пояснює граматичний матеріал “Ступені порівняння прикметників”. Волонтер Корпусу Миру перебиває вчителя і каже, що той - неправий, і його знання не є досконалыми. Учитель приносить підручники з граматики з поясненнями і вони починають порівнювати британський і американський варіанти англійської мови. Учні не розуміють хто з них правий. Український вчитель засмучений, він не хоче, щоб учні чули цю розмову.

Що не так? Розмова мала б відбутися після уроку, а не під час уроку. Волонтер Корпусу Миру поставив під сумнів авторитет вчителя, який в очах своїх учнів виглядав недостатньо кваліфікованим.

Сценарій 4

Волонтер Корпусу Миру Брайан і Олена, яка є одним з вчителів англійської мови в школі, готують урок. Олена пропонує вправу, яка не подобається Брайану. Він ввічливо намагається пояснити це їй, але вона починає сердитися і каже, що вона краще знає, що потрібно її учням.

Що не так? Обидва вчителі були чесними і відкритими. Проте не порозумілися. Поступливість з обох сторін могла б допомогти їм прийти до розумного компромісу.

Сценарій 5

Волонтер Корпусу Миру Том відпрацьовував лексику по темі “Мій дім”. В цей час його вчитель-партнер Марія обідала в їдальні. За планом уроку після роботи з лексикою Марія мала б пояснювати правила пасивного стану дієслова. Але Марія в класі не з'явилась. Том не знав, що робити. Він не міг пояснювати граматику. Том провів з учнями декілька лексичних ігор, але урок

вийшов невдалим. **Що не так?** Зрозуміло, що команда розподілила ролі, враховуючи сильні та слабкі сторони кожного вчителя. Проблема полягає в тому, що Марія не була присутня на уроці і не виконала попередніх домовленостей. Том добре справився зі своєю роботою, проявивши гнучкість та кмітливість.

Сценарій 6

Український вчитель Оксана не погодилася на деякі вправи, які запропонував Енді. Енді розсердився і пішов до учительської та розказав іншим вчителям про те, що Оксана має жахливі знання з англійської мови і не може бути хорошим вчителем. Більш того, він зателефонував до Корпусу Миру і поскаржився на неї.

Що не так? Енді розкритикував Оксану в присутності педколективу в абсолютно непрофесійний спосіб. Зрозуміло, що він був засмучений, але він мусив поговорити з Оксаною особисто, перш ніж говорити з кимось іншим. Енді не дав Оксані шансу на компроміс, і не дав можливості хоча б захистити себе.

Сценарій 7

На початку навчального року волонтер Корпусу Миру Біллі виявив що у нього немає деяких підручників та робочих зошитів. Книги коштували дорого. Українські вчителі відмовилися йому допомогти і він витратив 600 гривень на підручники.

Що не так? Українські колеги мали б допомогти волонтеру знайти ресурси, але вони не допомогли йому в цій ситуації. Якщо не було можливості забезпечити його книгами, вчителі могли б запропонувати йому поділитися матеріалами або позичити свої примірники.

Сценарій 8

Волонтерка на ім'я Келлі прийшла до школи 25 грудня в пригніченому стані. Один з уроків проходить невдало і Келлі починає плакати. Після уроку вчитель-партнер критикує її урок, не кажучи жодного приємного слова.

Що не так ? Вчитель-партнер забула про важливе американське свято і не врахувала емоційний стан Келлі. Вона могла б почекати до тих пір, поки Келлі не заспокоїться і не буде в змозі спокійніше реагувати на критику.

Що треба робити і чого не треба робити у спільному викладанні: поради українському колезі

Ви так довго чекали на цю подію! Нарешті і до вашої школи приїхав волонтер. Для вас - це чудова нагода побачити справжнього американця, подолати мовний бар'єр, навчитися швидко розмовляти англійською, дізнатися про нові методи викладання, тощо. Ви вірите, що незабаром ваші учні будуть краще знати англійську мову, уроки стануть цікавішими і всі отримають задоволення. Можливо ви нарешті зможете перепочити, поки волонтер проводитиме ваші уроки... **СТОП!** Волонтер тут не для того, щоб за вас робити вашу роботу. Завдяки волонтеру, у вас тепер є нагода попрацювати з носієм мови. Це шанс попрацювати РАЗОМ! Це не завжди буде легко! Тож будьте готові наполегливо працювати протягом наступних двох років. Якщо ви хочете, щоб ваші спільні уроки були ефективними...

Що треба робити	Чого не треба робити
<p>бути відкритим і чесним Стиль викладання американців відрізняється від вашого. Якщо у вас є якісь питання чи вас щось турбує, не бійтеся про це відкрито поговорити.</p>	<p>кричати на учнів Ваші учні не будуть такими, як раніше, тому, що присутність волонтера є новим досвідом для них. Вони можуть бути балакучими чи, навпаки, мовчазними. Будьте терплячими і поважайте їх.</p>
<p>розповідати про державну програму Для вашого волонтера все є новим і дивним. Розкажіть волонтеру про все, що може допомогти йому в плануванні успішних уроків.</p>	<p>боятись висловлювати свою точку зору Якщо ви думаєте, що щось із запланованого не спрацює на уроці, скажіть про це волонтеру. Краще сказати перед уроком, аніж після невдалого уроку.</p>
<p>бути готовим на початку витратити більше часу на планування Недостатньо назвати номери вправ, які ви хочете, щоб волонтер зробив на уроці. Пам'ятайте, що ви викладаєте разом, і що дві голови краще, ніж одна. Сядьте і обговоріть ідеї разом, а також уточніть ваші ролі у кожному завданні.</p>	<p>бути "рабом" підручника Можна дотримуватись програми не виконуючи всі вправи у підручнику. Використовуйте підручник, як інструмент для виконання програми, але впроваджувати свої ідеї і не бійтеся за необхідністю вносити зміни. Повірте, ви дійсно можете досягти успіху, використовуючи інші книги і тексти.</p>
<p>розробляти нові вправи Забудьте про правила і спробуйте щось нове на уроці. Якщо у вас є текст, то це зовсім не означає, що ви мусите його лише прочитати, перекласти і дати відповіді на питання.</p>	<p>критикувати перед учнями Важливо не обговорювати проблеми спільного викладання на уроках в присутності учнів. Це підриває авторитет іншого вчителя і не є ознакою професійності. Обговоріть всі проблеми</p>

	<p>після уроку чи наприкінці дня, а також спільно окресліть шляхи щодо їх вирішення. Невдачі у спільному викладанні - це вина обох. Знайдіть час обговорити важкі моменти уроку для того, щоб учні могли отримати від вас все найкраще, що може дати спільне викладання.</p>
<p>допомагати з ресурсами Якщо у вас є принтер або ви гарно малюєте, допоможіть волонтеру. Також допоможіть йому знайти комп'ютер, бібліотеку та інші доступні ресурси.</p>	<p>вважати себе єдиним спеціалістом у класі В класі є два рівноправних вчителя. Вирішіть, якими будуть ваші дії щодо дисципліни та інших організаційних моментів на уроці і дотримуйтесь вироблених позицій.</p>
<p>бути активним Не перекладайте все на плечі волонтера. Пропонуйте свої ідеї і наполегливо працюйте разом.</p>	<p>використовувати волонтера в якості магнітофона Звичайно, в тому є сенс, щоб носій мови читав тексти вголос. Але зважте також на те, що волонтер може зробити значно більше.</p>
<p>обговорювати цілі для учнів Обговоріть, що ваші учні мають вивчити до кінця уроку. Коли ви це зробите, буде легше розробляти вправи, які допоможуть досягти бажаних цілей.</p>	<p>забувати, що ваш волонтер далеко від дому Іноді ваш волонтер може виглядати сумним чи відстороненим. Він може сумувати за домом, особливо коли працює у дні американських свят. Інколи те, що є легким для місцевих людей може бути складним для волонтера. Допоможіть йому знайти аптеку, якщо він захворів. Це може здатися незначною послугою з вашого боку, але волонтер почуватиметься значно комфортніше.</p>
<p>приймати стиль викладання волонтера Волонтери мають різні стилі викладання і стиль викладання кожного є унікальним. Не порівнюйте одного американського вчителя з іншим.</p>	<p>знімати тривогу, якщо ВКМ негайно не відповідає на дзвінок В Америці дещо інша культура спілкування по мобільному телефону. Якщо волонтер не відповідає на дзвінок одразу, це не означає, що щось трапилось. Він просто може бути зайнятим або відпочивати. Якщо ви хочете, щоб він вам передзвонив, надішліть йому повідомлення.</p>

<p>дати волонтеру можливість бути самим собою Волонтер - не ваш учень, тож не вказуйте йому, як вести урок, як поводитись з учнями.</p>	
<p>підтримувати і хвалити Волонтер, це людина, яка знаходиться далеко від дому і сім'ї. Якщо ви бачите, що він робить щось добре, не соромтесь сказати про це.</p>	
<p>експериментувати на уроці Робіть нові вправи (волонтер вам допоможе), малюйте картинки, складайте вірші, т.д. Будьте прикладом для своїх учнів.</p>	

Що треба робити і чого не треба робити у спільному викладанні: поради волонтеру

Ви щойно приїхали на нове місце вашого призначення. Нова школа, нові люди, нові учні... Вам важко даються українські імена, ви не можете прочитати розклад, хоча ваше життя залежить від нього, і ви звичайно не розумієте про що говорить більшість людей. Це вас лякає і ваше спілкування зводиться до мінімуму. ПАМ'ЯТАЙТЕ, вам є що запропонувати вашій школі. Ви – носій мови з безліччю креативних ідей. Можливо ви не знаєте з чого почати, але ваш вчитель-партнер може багато в чому вам допомогти.

Що треба робити	Чого не треба робити
<p>проводити разом час поза школою Легше працювати з тим, кого ви добре знаєте. Знаходьте час для чаю, печива і розмови. Час, який ви витратите на встановлення особистих стосунків, повернеться до вас успіхом у класі.</p>	<p>бути грубим, виправляючи помилки учнів Учні інколи роблять смішні помилки, або смішно вимовляють слова. Не смійтесь з них, просто допоможіть.</p>
<p>ставити питання Якщо ви чогось не розумієте, запитуйте стільки разів, скільки вам необхідно. Якщо вам треба поговорити з директором чи іншим колегою, а ваші мовні навички недостатньо хороші, попросіть вчителя-партнера допомогти вам з перекладом. Ваші питання можуть здаватися вам несерйозними, але, у будь-якому випадку, не бійтеся їх поставити.</p>	<p>боятися пропонувати щось нове Українські вчителі вже довгий час використовують одні й ті ж самі підручники і вони хочуть свіжих ідей. Ви можете їм допомогти, запропонувати інноваційні підходи і креативні ідеї, дати пораду та заохотити їх до експерименту.</p>
<p>бути терплячим Деякі учні не будуть вчити англійську попри те, що в школі ви працюєте вже протягом року. Ви повинні пам'ятати, що вчитель лише відкриває двері, а заходять в них учні самі. Люди, які хочуть знати англійську мову, наполегливо працюють з самого початку.</p>	<p>виправляти помилки вчителя перед учнями Англійська мова є іноземною не тільки для учнів, але й для вчителів теж. Якщо ви виправлятимете помилки вчителя в класі і учні це почують, вони, можливо, вже ніколи не будуть поважати свого вчителя.</p>

<p>визначити сильні і слабкі сторони Поговоріть один з одним про ваші сильні та слабкі сторони у викладанні. Іноді це важко зробити, зате ваші уроки будуть збалансовані, ваші сильні сторони - помітніші, а слабкі будуть зведені до мінімуму.</p>	<p>виконувати роботу учнів Дайте їм можливість працювати якомога більше на уроці.</p>
<p>говорити на тому рівні, який зрозуміють ваші учні Спочатку важко визначити рівень розуміння мови у ваших учнів. Слухайте вашого колегу і слідуйте його настановам. Також перегляньте вже прочитані учнями тексти, щоб знати, якою лексикою вони володіють. Також, не забувайте, що на початковому рівні вам іноді доведеться використовувати рідну мову учнів.</p>	<p>відмовляйтесь працювати з недисциплінованими учнями Деякі учні є проблемними, але ви не можете попросити їх залишити клас. Якщо план щодо дотримання дисципліни не працює, придумайте щось нове. Можливо, це багаторівневий клас і тоді вам можуть допомогти завдання та вправи різного рівня. Спробуйте пересадити учнів, можливо це припинить безлад. Іноді приємне слово, позитивне заохочення може змінити розвиток ситуації в класі на краще. Не втрачайте надію, наважуйтеся!</p>
<p>бути поступливим Розклад в Україні змінюється дуже швидко. Ви можете прийти до школи і дізнатись, що уроки відмінили. Ви можете викладати урок у двох класах одночасно, тому що вчитель раптово захворів. Глибоко вдихніть і разом з вашим колегою визначте, що максимально можна з цим зробити. Також, завжди майте запасні матеріали на подібні випадки.</p>	<p>просто стояти Ви вочевидь помітите, що ваш колега часто буде дуже зайнятий: він бігатиме по школі, перевірятиме зошити, телефонуватиме батькам учнів, проводитиме батьківські збори, і т. д. Не будьте пасивним спостерігачем. Запитайте чи ви можете чимось допомогти. Найменша допомога може зробити світ іншим.</p>
<p>узгодити політику оцінювання учнів Поурочне оцінювання може виявитися непростою справою. Обговоріть з вашим колегою шкалу оцінювання учнів. Надалі кожен вчитель оцінюватиме учнів регулярно і об'єктивно.</p>	<p>мовчати коли є проблема Спілкування є ключовим моментом у спільному викладанні. Ваш колега образив віші почуття? Вас щось спантеличило? Скажіть про це вашому вчителю-партнеру, він не може читати ваші думки і буде сердитим чи засмученим, що, безумовно, нікому не допоможе. В іншому випадку ви можете піти додому засмученим через щось, що, можливо, було просто непорозумінням. Нікому цього б не хотілося.</p>

<p>обговорити план дотримання дисципліни Обміняйтеся з вашим колегою ідеями про те, як підтримувати дисципліну на уроці. Об'єднайте ваші ідеї і розробіть компромісний план.</p>	<p>боятись невдачі Спробуйте зробити щось нове. Спільне викладання – це найкраща нагода випробувати те, про що ви думали, або читали. Обдумайте можливі проблеми і сплануйте урок, враховуючи їх. Дайте новому шанс. Якщо учні не впоралися із завданням з першого разу, спробуйте попрацювати з цим завданням ще декілька разів, перед тим, як вважати завдання невдалим. Воно може виявитися незнайомим та заважким для учнів.</p>
<p>визнавати, що у вашого колеги є особисте життя Колеги можуть приходити вам на допомогу, але іноді ви можете забути, що їм теж потрібно іноді перепочити. Звичайно, вони турбуються про вас і хочуть допомогти. Але вони також мають сім'ї, репетиторство, захоплення. Запам'ятайте, кожен потребує відпочинку час від часу!</p>	

Міжкультурні аспекти і спільне викладання

Спільне викладання завжди передбачає взаємодію двох людей, поєднання двох стилів, двох міні світів. Таке поєднання взагалі є характерним для спільного викладання в усьому світі, але стає ще більш очевидним, коли вчителі належать до різних культур. Для волонтерів Корпусу Миру, які працюють в Україні за проектом “Викладання англійської мови як іноземної”, - це повсякденна реальність. Ми б хотіли окреслити основні відмінності в наших культурах, пояснити яким чином вони можуть призвести до непорозумінь, запропонувати шляхи вирішення проблем і наголосити на перевагах спільного викладання.

Перш ніж заглибитись у спільне викладання, давайте розглянемо відмінності в українському і американському світогляді. Наприклад, американці наголошують на перевазі індивідуалізму над колективізмом, в той час, як українці вважають індивідуалізм складовою частиною колективізму. Для американців запорукою успіху в світі є наполеглива праця та індивідуальність, а українці навіть в роботі покладаються на якість взаємних відносин, таких як, наприклад, доброта. В Америці студенти вчать, а вчителі допомагають їм оволодіти знаннями. В Україні ж учитель навчає учнів, а ті засвоюють знання.

Щоб зрозуміти особливості спільного викладання в Україні, необхідно зрозуміти як погляди українців на взаємні відносини відрізняються від поглядів американців. Як правило, американці розділяють професійні і дружні стосунки, в той час, як для українців є дуже важливим бути друзями зі своїми колегами. В Америці друзями ми називаємо людей з нашого найближчого оточення, а також просто знайомих, але в Україні дружба означає глибокі і тривалі відносини. Наочним підтвердженням цього може бути той факт, що вітаючись з другом в Америці, ви можете просто сказати “привіт”, але в Україні ви ще обов’язково потиснете йому руку. Загалом, якщо в Америці достатньо спілкуватися з колегами на роботі, то в Україні дуже важливо підтримувати стосунки як на роботі, так і за її межами.

Нажаль, ці культурні відмінності можуть призвести до ситуацій, коли волонтеру і українському вчителю-партнеру не вдасться добре співпрацювати. Українські вчителі звикли працювати самостійно і, можливо, не захочуть ділити свою роль вчителя з кимось іншим. Крім того, український колега може вважати волонтера не достатньо обізнаним, адже той не завжди має педагогічну освіту і досвід викладання. Враховуючи зайнятість українського вчителя, в нього може просто не вистачати часу для спільного викладання через обов’язки, пов’язані з господарством, репетиторством, особистим життям та родиною. Врешті-решт, є вчителі, які соромляться розмовляти англійською, навіть якщо вони роблять це добре.

Хоча ці культурні та особисті моменти можуть стати причиною небажання українського вчителя спільно викладати уроки, волонтер може

застосувати деякі стратегії, які допоможуть подолати культурні бар'єри і побудувати справжні стосунки. На базовому рівні бажано більше часу проводити разом за межами класу: гуляти, переглядати фільми англійською мовою, пити чай чи просто розмовляти. Ви також можете проводити більше часу в школі, обговорюючи успіхи чи складні моменти ваших уроків. Щоб продемонструвати вашу довіру до партнера і те, як ви його цінуєте, робіть послуги для нього і не бійтесь попросити про послугу у відповідь. На більш практичному рівні, знайдіть зручний для вас обох час, щоб спланувати урок в школі чи поза нею, по телефону, Скайпу. Якщо виникають суперечності – особисті чи професійні – пам'ятайте, що ви маєте багато відмінностей, особистих і культурних, тому вирішення проблем потребує терпіння, поступливості і розуміння.

Може здатися, що на вас чекає багато роботи, але спільне викладання має значні переваги, як для вчителів, так і для учнів. Ваші учні матимуть більший доступ до знань, оскільки працюватимуть з представниками двох різних культур. Український колега зможе покращити свої навички англійської мови, спілкуючись з носієм мови, а також розширити свої погляди на викладання, культуру, стосунки в світі. Волонтер матиме партнера, який може йому допомогти з перекладом на уроці, а також розуміє українську культуру і систему освіти.

Існує багато суттєвих відмінностей між українською і американською культурами, які впливають на спільне викладання, але вони не є неподоланими. Налагодження тісних стосунків з вашим партнером є тим містком, який допоможе перетнути будь-які бар'єри і приведе вас до успіху на уроках. Щоб досягти цього, вам знадобиться провести багато часу разом в школі та за її межами. Але якщо ви дійсно хочете бути командою, необхідно мати справжні гарні стосунки, незалежно від вашої культури.

Десять порад щодо ефективного спільного викладання з іншими вчителями англійської мови

Ситуація була б ідеальною, якби волонтер Корпусу Миру був закріплений за одним українським вчителем. Цей вчитель і був би партнером волонтера. Проте у структурі проекту “Викладання англійської мови як іноземної” чітко зазначено, що волонтери повинні прагнути не лише покращувати навички молодих українців з англійської мови, але також обмінюватися досвідом і методами викладання англійської мови з українськими вчителями, а також працювати з ними над розвитком і застосуванням нових практик, які передбачають використання комунікативного підходу до навчання. Для досягнення цієї цілі волонтери просять про можливість працювати з різними вчителями задля того, щоб максимально поширити свої найкращі професійні надбання. Вчитель-партнер напевно краще розуміє свою роль та роль волонтера завдяки тренінгу, який з ними провели. До того ж, будучи вчителем-партнером, він має демонструвати своє бажання використовувати нові методи і технічні прийоми на уроках. Саме з цієї причини ми пропонуємо поради для всіх інших колег волонтера і сподіваємось, що вони допоможуть їм зрозуміти їхню роль у проекті “Викладання англійської мови як іноземної”, а також покращити свою роботу з волонтерами. Пропонуємо десять порад щодо того, як зробити вашу співпрацю ефективною.

1. Попередньо домовтеся про методику:

Обговорюючи спільне викладання з вашим партнером, обов'язково узгодьте за якою схемою воно відбуватиметься. Визначтеся, чи будете ви ділити урок на дві частини і викладати по черзі, чи ви викладатимете певну кількість уроків самостійно кожного тижня.

2. Використовуйте невербальне спілкування:

Під час перших планувальних зустрічей рекомендуємо визначити прийоми невербального спілкування задля того, щоб забезпечити розмірений хід уроку та уникнути непорозумінь (чия черга говорити або хто виконує наступне завдання). Сигнал очима чи ледве помітний кивок головою допоможуть переходити від одного завдання до іншого без зайвих зусиль.

3. Будьте терплячими та поступливими:

Той з вчителів, хто не є носієм мови, як правило, є більш зайнятим. Педагогічні наради, батьківські збори, екскурсії, сімейні обов'язки та громадські доручення - це лише декілька обов'язків з багатьох інших, які можуть забирати значну частину їхнього вільного часу, залишаючи мало часу на планування. Важливо визначити час для зустрічей з українським вчителем. Заздалегідь визначений час у їхньому розкладі допоможе уникнути стресових ситуацій.

4. Працюйте разом, з початку до кінця:

Наполягайте на регулярних зустрічах згідно вашого спільно складеного розкладу з початку семестру і до кінця року. Поясніть що завдяки спільному плануванню і викладанню, ви зможете обмінюватися новими знаннями і досвідом. Ваша роль не полягає в тому, щоб самостійно планувати уроки відповідно до календарного плану, копію якого вам надали.

5. Встановіть рівні ролі в класі та в стосунках:

Важливо виступити “єдиним фронтом” перед учнями, щоб вони чітко розуміли ролі своїх вчителів. Учні повинні бачити перед собою двох рівноправних вчителів, а ті, в свою чергу, мають професійно ставитись один до одного.

6. Уникайте підривання авторитету:

Найгірше, що може статися під час спільного викладання – це підривання авторитету українського вчителя в присутності учнів. Коли ви піддаєте сумніву методи, знання або стиль викладання вашого партнера - це свідчить про конфлікт у команді. Підрив авторитету вчителя в присутності учнів не тільки збентежить їх, але і ймовірно зіпсує ваші взаємовідносини, як професійні, так і особисті. Щоб уникнути цієї ситуації, заздалегідь продумайте, як ви будете реагувати в тих випадках, коли ви не погоджуєтесь з вашим партнером, а також яким чином уникнути додаткових проблем.

7. Визнавайте, коли ви неправі:

В більшості випадків експертом з англійської мови під час уроку буде волонтер; проте це ще не значить, що носій мови завжди правий. Іноді волонтер може помилятися. Важливо визнавати свої помилки і рухатися далі.

8. Використовуйте сильні сторони один одного:

Дізнайтеся про сильні сторони кожного вчителя і розподіліть ролі та обов'язки відповідно. Викладання граматики є надзвичайно складним і може потребувати серйозного перекладу. Очевидно, буде краще, якщо за граматичні справи на уроці відповідатиме український вчитель, в той час як волонтер може зосередитись на розвитку навичок слухання та мовлення.

9. Надавайте чесний відгук на проведений урок:

Давайте чесний відгук на роботу партнера і, відповідно, наполягайте на зворотному відгуку. У волонтера є нагода провести лише декілька уроків з іншими своїми колегами, тим не менш, дуже важливо співпрацювати з цими вчителями і критично оцінювати кожен урок. Час, проведений з іншими вчителями, може варіюватись, але регулярне обговорення уроків повинно мати місце.

10. Спілкуйтеся:

У будь-яких взаємовідносинах спілкування є надзвичайно важливим. Поважаючи один одного, розвиваючи довірливі та дієві стосунки з вашими партнерами по викладанню, вам буде легше досягти гарних результатів та успіху. Щотижня працюйте над покращенням рівня вашого спілкування і, врешті решт, результати перевершать всі ваші очікування.

Співпраця з колегою, який не зацікавлений у роботі з волонтером Корпусу Миру

Волонтеру може бути надзвичайно важко проходити початкові етапи акліматизації до нової школи та нового місця проживання. Більшість українських вчителів завжди готові прийти на допомогу, але є і такі, що просто не зацікавлені у співпраці з волонтером. Спочатку це завдання може здаватися важким, але немає нічого неможливого.

Точка зору українського вчителя

Деякі вчителі просто незацікавлені у співпраці з волонтером. Інші можуть робити вигляд, що їм нецікаво, але насправді їм просто потрібен час, щоб звикнути до думки про роботу з американцем. Існує багато різних причин чому вчителі прохолодно ставляться до ідеї співпраці з волонтером Корпусу Миру, але в більшості випадків це відбувається через побоювання, надзвичайну зайнятість та особисті причини.

По-перше, це все ж таки певний страх. Деякі вчителі ніколи раніше не зустрічалися з іноземцем, то ж у них може виникнути певний шок. Ймовірно, також, що вчителі соромляться свого рівня володіння англійською мовою. Будучи вчителями англійської мови, вони є дипломованими спеціалістами, але робота з носієм мови може відкрити слабкі місця в їхніх знаннях. Вчителі можуть нервувати і через те, що вони просто не знають чого очікувати і що робити. Навіть якщо партнери пройшли короткотривалу підготовку, практичний досвід роботи з волонтером Корпусу Миру є абсолютно новим для вчителів.

Інша причина, з якої вчителі неохоче погоджуються на роботу з волонтером Корпусу Миру – це їхнє робоче навантаження. Вони вважають, що матимуть занадто багато додаткової роботи. Крім того, спільне викладання є вкрай новою концепцією для вчителів і вони ще неготові оцінити всю його цінність. Також є вірогідність, що деякі вчителі просто хочуть дещо зменшити своє навантаження.

Насамкінець, вчитель може не хотіти працювати з волонтером через почуття обурення. Іноді директор школи просто призначає вчителя на роль партнера, навіть якщо той і не хоче цього. Варто додати, що учні часто хочуть мати веселого і дружнього волонтера, який не ставить оцінок, і тоді вчитель відчуває, що опинився у ролі “поганого поліцейського”. Не можна не зазначити, що бути гарним колегою для волонтера - це важка праця, і не кожен вчитель готовий взяти на себе таку відповідальність.

Подолання труднощів

Для волонтера Корпусу Миру може бути складно пристосуватися до нового життя в Україні, але вся його служба – це боротьба з труднощами. Небажання вчителя працювати з волонтером є однією з головних проблем, але є чимало способів її вирішити з перевагами для обох. Почніть з малого: поговоріть з вчителем, зрозумійте його і згодом розширте рамки для співпраці.

Спілкуйтеся

Спілкування – це найкраще, з чого ви можете почати налагоджувати ваші відносини з колегою. По-перше, було б добре спробувати встановити особисті стосунки. Часто вони дають поштовх розвитку гарних робочі стосунків. Пийте разом чай, розмовляйте про свої сім'ї та життя поза школою, почніть турбуватися про вашого колегу як про людину. Похваліть його англійську, попросіть допомогти з українською чи російською мовою. Це зменшить хвилювання вашого колеги та дасть йому можливість відчути себе експертом. Нарешті, пояснюйте *все і завжди*. Пояснюйте просто і доступно і, можливо, декілька раз. Навіть волонтери часто вдають, що все розуміють місцевою мовою, тож не очікуйте, що ваші колеги будуть все і завжди розуміти англійською. Важливо чесно і відкрито говорити про свої проблеми і почуття. В наших культурах так багато відмінностей, тож українським вчителям важко зрозуміти що у волонтерів на думці.

Намагайтеся зрозуміти

Життя у вчителів дуже інтенсивне. Треба писати плани уроків, готувати їсти, прибирати в оселі, допомагати чоловікам/дружинам, поратися на городі. Планування уроків та проектів з волонтером – це додатковий клопіт для них, тому це може статися не так швидко, як ви сподівались. Знову ж таки, спільне викладання та робота над проектами є абсолютно новим для українських вчителів, тож може знадобитися час, щоб вони почали почувались комфортно під час спільного викладання або проектної роботи з волонтером.

Почніть з малого

Спробуйте попросити про незначну допомогу. Невелика послуга може допомогти побудувати гарні робочі стосунки. Можливо, український вчитель буде готувати вступи до уроків та матеріали, які можуть бути використані в класі. Якщо ваш партнер проводить майже весь урок, запропонуйте принести додаткові матеріали для уроку. Коли справа доходить до проектів, це може стати занадто обтяжливим для вчителя, тому почніть з невеликих ролей для нього. Навіть незначна допомога буде корисною, і це може вмотивувати вчителя-партнера допомагати більше з майбутніми проектами.

Виходьте за межі

Навіть якщо ваш вчитель-партнер не бажає вам допомагати, у вас є вибір. Спробуйте зустрітися з іншими вчителями англійської мови та дізнатися що б їм було цікаво робити. Вчителі, які хочуть працювати з волонтерами Корпусу Миру є, але знайти їх доведеться вам самим. Не соромтесь! Знайдіть своїх майбутніх колег, які хочуть викладати і працювати разом. Найкращий спосіб – за чашкою чаю поговорити про життя та роботу з вчителями, які вас оточують.

Розв'язання конфліктних ситуацій

В житті кожного з нас траплялись ситуації, коли ми відчували, що не можемо порозумітися з тими, хто нас оточує. Маючи справу з різними людьми, ми неминуче переживаємо різноманітні відчуття: розчарування, біль, злість, зняковілість. Дуже швидко ми починаємо усвідомлювати, що ці почуття переміщують нас в зону "конфлікту" з іншою особою чи іншими людьми.

Що таке "конфлікт"?

Конфлікт - це протиріччя між двома чи більше особами/групами людей. В основі конфлікту - дві думки чи точки зору, які суперечать одна одній. Якщо до конфлікту не поставитись належним чином, він може загостритись у майбутньому.

Конфлікт, що виник на місці перетину різних культур, поглиблюється ще й культурними відмінностями між людьми, які втягнуті в конфліктну ситуацію. Культура людини формує її кругозір, мораль, сприйняття та судження про інших людей.

У цьому розділі ми розглянемо три складові конфлікту: розвиток конфлікту, шляхи його подолання і шляхи до прощення.

Розуміння конфлікту на культурній основі

Розбираючи будь-який конфлікт, необхідно розглянути погляди та мотиви кожної із сторін, врахувати культурні особливості. Це дуже важливо, тому що культура - це збільшуване скло, через яке ми дивимось на більшість речей, включаючи конфлікти. Особливо це стосується співпраці з Корпусом Миру. Працюючи з нашими колегами/волонтерами, ми кожного дня обов'язково стикаємося з іншою культурою і коли виникають конфлікти, вони часто ускладнюються культурними непорозуміннями.

Тож що можна зробити, щоб подолати це потенційно шкідливе непорозуміння і запобігти погіршенню вже непростой ситуації у випадку реального конфлікту? Перш за все, необхідно зрозуміти як американці та українці підходять до розв'язання конфліктів.

Підхід американців до розв'язання конфліктних ситуацій

Американці схильні аналізувати суть конфлікту, а не ходити навколо. Це значить, що вони, зазвичай, намагаються не занадто зосереджуватися на особі, яка причетна до виникнення конфліктної ситуації. Зрештою, для американця легше відокремити особу чи осіб, втягнутих в конфлікт, від їхніх особистих відносин. Це не означає, що вони не засмучуються через конфлікти або не дуже зважають на взаємні відносини, але американці можуть відокремити конфлікт від стосунків.

Американці також віддають перевагу розв'язанню конфліктних ситуацій шляхом прямих перемовин, віч-на-віч. Якщо назріває конфлікт, вони схильні поставити опоненту прямі запитання, спонукаючи того до відвертої і продуктивної розмови. Для американця оптимальним вирішенням конфліктної ситуації є таке, що буде прийнятним для обох сторін, і дозволить зберегти робочі відносини після розв'язання конфліктної ситуації.

Все згадане вище пояснює їхній прямий стиль розв'язання конфліктів:

американцям імпонує сісти за стіл разом з особою чи людьми, причетними до конфлікту, та чесно і відкрито обговорити ситуацію, намагаючись знайти шляхи її вирішення через тривалі перемовини. І зробити це можна так, щоб не зашкодити особистим відносинам, а натомість, зосередитися на суті проблеми. Це може статися навіть до ускладнення конфлікту, оскільки згідно стереотипу, типовий американець починає діяти на упередження конфлікту. Підсумовуючи вищезгадане, американець радше відкрито поговорить з особою, з якою назріває конфлікт, ніж буде чекати, поки цей конфлікт стане очевидним. Щойно причину конфлікту з'ясовано, американець надасть перевагу пошуку компромісів.

Підхід українців до розв'язання конфліктних ситуацій

Українці схильні вирішувати конфлікти у спосіб, який є дуже далеким від вищезгаданих шляхів. Це зумовлено різницею між американською та українською культурами і особливо різницею між культурами робочих стосунків. Зокрема, українська культура базується на особистостях та особистих стосунках. Українці, перш за все, працюють з людьми, а вже потім з проблемами. В той час як американці більше зосереджені на завданні і можуть відокремити людей від ситуації.

Оскільки важливість особистих стосунків є незаперечною, малоймовірно, що українці почнуть розбирати конфлікт до того, як він стане очевидним. Пряма розмова віч–на–віч з тим, хто є причиною неприємностей, вважається проявом неввічливості і може завдати більшої шкоди, ніж сам конфлікт, з огляду на подальші стосунки. До речі, українці можуть звернутися до посередника, щоб обговорити проблеми (іноді без присутності всіх сторін, задіяних у конфлікті) і тут можливі різні маніпуляції, підводні течії, про які інша особа, причетна до конфлікту, може навіть і не здогадуватися.

Коли конфлікт стає для всіх очевидним, прямі перемовини з українцем можуть бути менш успішними, ніж у випадку з американцями. Українці радше звернуться за допомогою до третьої сторони - друзів, колег, яких всі поважають, або які займають нейтральну позицію. Вважається, що це допоможе причетним до конфлікту сторонам зберегти стосунки, дозволивши посереднику приймати "непрості рішення" щодо визначення винуватців і пошуку шляхів порозуміння.

До того ж, часто важко визначити чи є насправді конфлікт, оскільки існує багато розбіжностей, прихованих емоцій та всього іншого, що не було озвучено жодною зі сторін. Таким чином, може бути складно зрозуміти, особливо американцю, що конфлікт існує!

Проте, якщо американці та українці врахують ці відмінності у підході до розв'язання конфліктних ситуацій та застосують ці знання у разі виникнення проблеми на робочому місці, розв'язання конфлікту пройде спокійніше, без додаткових непорозумінь.

Розвиток конфлікту

Я бажаю

Всі конфлікти, з якими ми стикаємося, певною мірою пов'язані з бажаннями. Вчителі, наприклад, бажають, щоб їхні учні були уважними і активними на уроці, а також були досконалыми і гарно поводитися на уроці. Часто конфлікт починається там, де бажання однієї людини суперечить бажанню іншої особи, яка не хоче це обговорювати. Запам'ятайте, обидва вчителі мають бажання стосовно того, як би вони хотіли побудувати урок і як працювати з учнями. Наступна стадія конфлікту починається тоді, коли бажання перетворюються на вимоги.

Я вимагаю

Нездійснені бажання, якщо їх детально не обговорили, можуть перетворитися на вимоги.

- "Я стільки часу витратила на план уроку, могли б ви перевірити зошити?"
- "Я провела так багато уроків останнім часом, можливо ви проведете декілька додаткових уроків?"
- "Я наполегливо працювала, щоб підготувати ці матеріали, ви не заперечуєте, щоб використати їх сьогодні на уроці?"

Кожне з цих тверджень містить елемент обґрунтованості. Однак, якщо наші бажання є нездійсненими, вони стають причиною виникнення конфліктної ситуації і перетворюються на вимогу. Адже, чим більше ми відчуваємо, що ми на щось заслуговуємо, тим більше ми починаємо цього вимагати. І якщо нічого не зміниться, ми не зможемо спокійно жити далі.

Я розчарований

Можливо, ви відчуваєтеся ображеними чи розчарованими коли щось іде не так, як вам би того хотілося. У вас починають виникати думки, які не відповідають дійсності.

- "Враховуючи моє положення, як вони можуть таке говорити?"
- "Здається, вони цим не переймаються так, як я"
- "Я намагаюся працювати разом з ними, але вони цього не хочуть"

На цій стадії конфлікту важливо поділитися своїми думками і відчуттями з вашим опонентом. Дайте йому зрозуміти, що саме ви відчуваєте стосовно того, що відбувається, а також наголосіть на необхідності пошуку компромісу. Якщо на цій стадії ви не поговорите один з одним, дуже ймовірно, що ви почнете вдаватися до осуду іншої людини.

Я суджу і караю

З цієї стадії конфлікту нічого хорошого вже вийти не може! Особа, яка засмучена, починає з осудом ставитися до іншої особи. Обидві сторони можуть почати думати погане один про одного. На цій стадії ображена сторона починає думати про те, як покарати іншу за свої страждання. Ця особа не хоче ані спілкуватися з іншою людиною, ані працювати з нею. Якщо двоє людей з різних культур починають сваритися, в хід ідуть непередбачувані прийоми.

Бажання Корпусу Миру в Україні полягає в тому, щоб волонтер міг продуктивно співпрацювати зі своїм українським партнером заради покращень в школі і громаді. Якщо ситуація досягла цієї стадії конфлікту, подумайте, будь-ласка, якою мірою ваша позиція і ваші дії можуть зашкодити школі і громаді. Ми закликаємо обидві сторони бути відповідальними, визнати факт виникнення проблеми і знайти час для її вирішення. В крайньому випадку звертайтеся до персоналу Корпусу Миру, який завжди готовий допомогти сторонам у спілкуванні та вирішенні проблем (якими б складними і специфічними вони не здавалися).

Подолання конфлікту

Поборіть образ

Під час вашої волонтерської діяльності будуть виникати конфлікти через запропоновані вами нові ідеї та пропозиції. Люди не завжди однаково дивляться на речі. Якщо ви опинилися в середині конфлікту, у вас є вибір. Ви можете або продовжувати приділяти йому велике значення, і тоді у вас піде значно більше часу на те, щоб змінити ситуацію, або ви можете спробувати побороти образ. Всі ми не є бездоганними і кожен вчитель по-своєму справляється з різними викликами на роботі, особливо працюючи в одній команді з іншими.

Важливо усвідомити, що якщо ви зможете побороти образ, ви зможете рухатися вперед, не роздмухувати конфлікт, і зрештою, перестати думати про це. Деякі речі просто не варті того, щоб витратити на них ваші зусилля.

Пам'ятайте, що ви обоє хочете одного: бачити успіхи учнів у розумінні та вивченні англійської мови. Чим більше ви працюватимете разом, тим більше користі принесете школі і громаді!

Примирення

Якщо ви бачите, що конфлікт занадто серйозний і може зруйнувати ваші стосунки, ви маєте зробити крок назустріч для його вирішення. Саме ВИ повинні зробити перший крок до примирення! Ви - єдиний, хто може контролювати свої думки, відчуття, емоції, та дії. Навіть якщо ви вважаєте, що з вами вчинили несправедливо, зробіть перший крок у розв'язанні конфлікту. Попросити вибачення і першим зробити крок до порозуміння є справжньою ознакою зрілості.

Найбільша користь, яку приносить спільне викладання полягає в тому, щоб продемонструвати наступному поколінню значущість співпраці. Можливо, ваші погляди на деякі речі відрізняються від поглядів вашого волонтера або колеги, але ви маєте бути налаштовані на професійні стосунки.

Нехай ваше примирення стане початком вашого покращеного розуміння один одного і відкриє вам очі та вуха для того, щоб ви дізналися про іншу культуру. Примирення може стати потужним інструментом, який допоможе представникам різних культур навчитися ефективно спілкуватися.

Найважливіше - це СЛУХАТИ, СЛУХАТИ і ще раз СЛУХАТИ! Що вони кажуть? Що це значить для інших? Як ця ситуація може зробити нас сильнішими? Як ми можемо рухатись вперед?

Перемовини

Необхідно зазначити, що вирішивши проблеми стосунків, бажано також з'ясувати матеріальні питання. Під час вирішення цих питань важливо пам'ятати про те, що кожен прагне знайти такі рішення, які б задовольнили **обидві** сторони. Як волонтер, пам'ятайте, що перемовини є ключовим елементом українського суспільства, а тому разом намагайтесь знайти компроміс, що влаштує обох. Як вчитель-партнер, уважно дивіться і слухайте, щоб краще зрозуміти, що намагається сказати волонтер.

Ваше розуміння як колеги є надзвичайно важливим для вирішення конфлікту. Волонтери Корпусу Миру готові і хочуть допомогти, наскільки це можливо. Вони знають на що вони здатні, а тому прагнуть бути почутими і очікують поваги до себе. Якщо не вдається провести успішні перемовини, зверніться за допомогою до регіонального менеджера, який допоможе вам краще зрозуміти потреби один одного.

Визнання своєї неправоти у конфлікті

Конфлікт починає вирішуватись сам по собі, якщо кожна особа прагне ефективного спілкування і починає висловлюватись належним чином. Починайте свої висловлювання зі слів "я" або "мені" та уникайте займенників "ви" або "вам" на початку речення.

- Мені було боляче, коли... Мені важко...
- Я відчуваю, що... Мені шкода...
- У мене таке враження, що...

Кроки до визнання своєї неправоти або неправильного розуміння

- **Поговоріть з усіма, хто причетний до ситуації.** Не варто розмовляти з іншими про людину, яка причетна до конфліктної ситуації, поки ви самі не поговорили з нею віч-на-віч. Особиста розмова продемонструє вашу повагу до ваших стосунків і те, як ви їх цінуєте.
- **Не виправдовуйте свою неправоту.** Ви самі за себе відповідаєте! Ви не можете контролювати іншу людину. Визнання своєї провини демонструє вашу відкритість, чесність і турботу про інших. Використовуйте "Я-твердження" і уникайте "Ви-тверджень".

Переконайтеся в тому, що ви робите все можливе для того, щоб відновити

гарні відносини. Два роки поганих стосунків завдадуть великої шкоди учням і громаді. Ваш моральний обов'язок перед ними – це показати, що не всі проблеми виникають з вини іншої людини.

- **Говоріть конкретно: дії та ставлення.** Конкретизуйте те, що ви сказали, продемонстрували, зробили. Узагальнення при вирішенні конфлікту лише погіршують ситуацію, залишаючи місце для ще більших суперечок. Зосередьтесь на конкретній ситуації і на тому що сталося. Як тільки проблему буде вирішено, забудьте про неї та рухайтесь далі!
- **Висловіть співчуття тим, кому завдали болю.** Навіть якщо ви не розумієте, як те, що ви сказали чи зробили, могло спричинити їм біль, ви, принаймні, можете їм поспівчувати. Працюючи в міжкультурному середовищі, яке виникло завдяки співпраці з Корпусом Миру, ви не завжди розумієте чому і як саме все відбувається, але ви, безумовно, розумієте, що всі мають почуття. Поважайте почуття та емоції ваших колег і зважайте на них і надалі під час вирішення проблем.
- **Змиріться з наслідками.** Ніщо не минає просто так. Безумовно, наші конфлікти, непорозуміння, прогалини у спілкуванні дають про себе знати. Будьте готові змиритися з наслідками конфлікту, і нехай вони стануть для вас уроком на майбутнє. Якщо ці наслідки є неприйнятними для вас, шукайте порад у працівників Корпусу Миру.
- **Змініть своє ставлення і дії у майбутньому.** Чим довше ви працюєте з волонтером або вчителем-партнером, тим більше у вас досвіду щодо того, як змінити своє ставлення і дії, працюючи разом. Кожна людина - унікальна, ніхто - не бездоганний, але кожен з вас має налаштуватися на два роки робочих відносин, які вимагатимуть від вас здатності змінювати себе.
- **Просіть пробачення.** Хто б не просив у вас пробачення - пробачайте і робіть це легко! Працюючи разом, треба усвідомлювати, що можуть виникати конфлікти, і щойно конфлікт буде вирішено, - пробачте і рухайтесь далі. Намагайтесь отримати задоволення від процесу співпраці з представником іншої культури.

Кроки до пробачення

Після того, як вас пробачили, ви маєте усвідомити чотири речі. Пам'ятайте: коли ви пробачаєте – ви позбавляєте того, хто був несправедливим до вас, відповідальності за скоєну кривду. Наступні кроки приведуть вас до врегулювання ваших стосунків, що, в свою чергу, матиме позитивний вплив на учнів і громаду.

1. **Домовтеся не зациклюватися на інциденті.** Якщо ви пробачили, ви згодні більше до цього не повертатися. Можливо, вам доведеться вибачати волонтера чи свого колегу багато разів протягом вашої співпраці – і це нормально! Ніхто не є бездоганим. Домовтесь не

повертатись до цього знову і знову. Це матиме значний вплив на вашу службу.

- 2. Не повертайтеся до інциденту і не використовуйте його проти інших людей.** Як ви можете вплинути на нове покоління і допомогти його змінити, якщо живе минулим? Ваша робота, як волонтера і вчителя, полягає в тому, щоб надихати один одного і радіти особистим і спільним успіхами. Говорити за спинами один в одного і сіяти чвари – це зовсім не ті стосунки, які підтримує Корпус Миру. Ви - команда, а в справжній команді партнери допомагають один одному зростати і вдосконалюватися.
- 3. Не обговорюйте інцидент з іншими.** Звичайно, всі ми дізнаємось щось один про одного і ніхто не робить все завжди правильно. Поділіться позитивним досвідом міжкультурної співпраці з іншими.
- 4. Не дозволяйте інциденту перешкоджати вашим особистим стосункам.** Знайте, якщо ви щодня проводите більше часу разом, ваші стосунки ставатимуть міцнішими. Коли працюєш з іншими людьми, розвиток відносин і взаєморозуміння даються нелегко. Подивіться на конфлікт як на можливість змінитися особисто, зрости у професійному плані і шукати примирення у приватний спосіб.

Навчіться пробачати інших та будьте вдячні тим, хто пробачає вас!

Як надати та сприйняти конструктивний відгук про урок

Вступ

Ключовим моментом в обміні досвідом та обговоренні уроків є бажання зробити викладання більш ефективним. Спільне викладання надає безліч можливостей для конструктивного обговорення уроків. Це важливо як для вчителів (волонтера і вчителя-партнера), так і для учнів. Адже саме учні отримують найбільше користі від ефективного обміну думками про урок між вчителями. Якщо вчителі регулярно обговорюють свої спільні уроки, це означає, що у них налагоджене успішне спілкування. Це - правильний підхід до напрацювання ідей для конструктивного відгуку. По-перше, взаємне спостереження уроків дозволяє побачити урок ніби з "іншого боку". Якщо вчитель у класі один, у нього немає такої можливості. По-друге, обговорення уроку - це спілкування, що робить ваші стосунки з волонтером (колегою) ближчими і міцнішими. Однак відгук про урок – це також дуже крихка річ, яка може призвести до непорозумінь чи, навіть, суперництва. Звичайно, багато залежить від людей, їхньої психології, бажань, цілей, сприйняття себе і своїх страхів. Проте, коли ви обмінюєтеся відгуками про уроки, вам все ж таки варто пам'ятати про деякі речі.

У цьому розділі ми хочемо запропонувати формат відгуку, який використовується в Корпусі Миру під час відвідування спільних уроків волонтера і вчителя-партнера. Він є досить вдалим, і дозволяє підвищити ефективність від співпраці. Крім того, ми пропонуємо ідеї щодо спостереження за уроком та його подальшого обговорення.

Стадії (етапи) відгуку

Надання відгуку про урок неподільно пов'язане зі спостереженням за ним. Ці два процеси можна розділити на три частини: до, впродовж і після обговорення/спостереження уроку. Перша частина стосується підготовки до надання відгуку та узгодження певних правил, яких ви будете дотримуватися, надаючи відгук. Наступна стадія - безпосереднє спостереження за уроком - готує підґрунтя для майбутнього обговорення, і в цей час буде доречно робити нотатки. Завершальна стадія, сам відгук, - це обговорення сильних і слабких моментів уроку.

Крок 1: Підготовка

На початку було б корисно, щоб учасники домовилися про часові рамки і про те, як все буде відбуватися. Сядьте разом і обговоріть ідеальний урок. Зробивши це, ви побачите, що є головним у викладанні для кожного з вас. Потім у процесі обговорення у вас може виникнути чіткіше бачення того, що було зроблено. Попередньо узгодивши процес обговорення, вам надалі буде легше слідкувати за послідовністю етапів. Ви можете обумовити порядок обговорення і досягти згоди щодо способу його проведення. Стадія підготовки, перш за все, стосується створення позитивного клімату для розмови. Необхідно, щоб вчитель почувався максимально комфортно, спокійно і зручно.

Підберіть надійне місце для розмови, де вас ніхто не потурбує. Бажано почати з чогось незначного, що безпосередньо не стосується відгуку. Доречно буде поговорити про учнів, щось на кшталт "вони милі (веселі, галасливі, розумні, неслухняні і т.д.), чи не так? Це - досить нейтральний коментар, який може слугувати гарним містком до наступної стадії розмови.

Крок 2: Процедура

Спостерігаючи урок, має сенс робити нотатки про час, відведений на кожну вправу, дієвість застосованих методів і технічних прийомів, мікроклімат на уроці, інструменти контролю поведінки, та досягнення цілей уроку. Надаючи відгук про урок, ви можете скористатися нотатками і це допоможе вам не відхилитися від теми. Пам'ятайте: ви обмежені в часі – двадцять хвилин достатньо, щоб обговорити необхідні питання.

Надзвичайно важливо говорити про конкретні речі та наводити факти. Ось деякі принципи надання відгуку:

- Альтернатива. Ідіть від конкретного до гіпотетичного: *Ось, що ви зробили... В результаті цього... Яка існує альтернатива?... Як це може спрацювати?*
- Підхід "причина – наслідок". Обговоріть результати і пов'яжіть їх з процесом. Це стимулює дзеркальний підхід до викладання. Речі не відбуваються просто так і їх можна контролювати.
- Конкретність. Відгук має зосереджуватись на навичках викладача, а не на його особистих якостях. Даючи відгук, проаналізуйте як застосовувалися різні навички і наскільки успішним було їхнє використання на уроці.
- Привід для роздумів. Відгук надається, щоб стимулювати розвиток і покращити викладання. Тактовно направити викладача у необхідному напрямку буде набагато ефективніше, ніж примушувати його щось робити.
- Наводьте приклади. Зосередьтеся на викладанні, а не на тому, сподобалось вам воно чи ні. Наприклад, твердження "Неправильно викликати учнів, якщо вони не піднімають рук," є узагальненням, яке не завжди буде вірним. Проте сказавши "Коли я вчився у школі, я почувався некомфортно тоді, коли вчитель викликав мене, навіть якщо я не піднімав руку," ви наштовхнете вчителя на думку, що, можливо його учні відчували те саме.

Крок 3: Завершення

На цій стадії у того, хто отримує відгук, має з'явитися відчуття його успішності і доцільності. Озброєний поглядом "зі сторони", він знає у якому напрямку треба рухатись. Можуть бути сформульовані нові цілі: "Я працюватиму над кращою організацією робочого місця на дошці"; "Я напишу завдання перед уроком і побачу, наскільки вони є зрозумілими", і т. д. Завершальним моментом отримання відгуку є осмислення. Воно вимагає глибоких роздумів про отриманий досвід і його успішності з огляду на цілі та пріоритети. Майте на увазі, що користь від відгуку мають отримати учні. Адже кожна пропозиція щодо того, як зробити урок кращим, має стосуватися потреб учнів: "Можливо учням сподобається більше, якщо спробувати..."; "Учні легко

зрозуміють матеріал, якщо їм запропонувати...”; “Це зацікавить учнів, якщо...”

Порядок надання відгуку

- Відтворіть ваш урок

Якщо ви спостерігаєте урок чи навпаки, відвідують ваш урок, попросіть про відеозапис. Навіщо? Ви отримаєте об'єктивний інструмент для обговорення уроку. Відео перетворить обговорення у двосторонню розмову. Замість нав'язування своїх думок, ви зможете активно обговорювати етапи уроку, зупиняти і заново переглядати відео, що дозволить вашому колезі зробити власні висновки. Такий відгук буде на користь вам обом.

- Ставте правильні запитання

Починаючи діалог, дайте співрозмовнику час на роздуми. Питання: “Як ви думаєте, що б ви могли зробити для вирішення проблеми?” принесе більше користі, ніж: “Ви повинні були зробити наступне!”.

- Посилайтеся на цілі

Обговорюючи урок, зосередьтеся на конкретних речах, які є важливими для досягнення цілей саме цього уроку! Якщо впродовж розмови виникають інші питання, домовтеся обговорити їх наступного разу. Ваша зосередженість дозволить вам досягти відчуття невеликих перемог вже впродовж самого обговорення і відчутти прогрес. Чітко сформулюйте для себе: для чого ви надаєте відгук? Чого саме зможе досягти ваш колега, дослухавшись до ваших зауважень і рекомендацій?

- Будьте терплячими

Дайте час собі і колезі зробити власні висновки і розгляньте їх разом, не перебиваючи один одного. Ваші стосунки стануть міцнішими і більш професійними.

- Зробіть це знову

Домовтеся про регулярність зустрічей для надання та отримання відгуків. Лише постійне обговорення уроків дасть вам можливість відчувати прогрес і впроваджувати, те, чого ви навчилися.

- Ретельно добирайте слова

Слова, вирази і тон, які ви використовуєте для вираження своїх ідей та вражень від уроку, можуть допомогти особі, яка отримує ваш відгук, почуватися спокійно і комфортно. Наступні фрази додадуть вашому відгуку виваженості:

- Можливо ви могли б...
- Як щодо ...?
- Ви пробували...
- Можливо було б краще, якби...
- Я б запропонувала/запропонував...
- Чи не думаєте ви, що могли б...
- Можливо спробувати...
- Цікаво, а якщо...
- Ще одним можливим рішенням може бути...
- Ви б могли спробувати...

- Одна з речей, що допомагає мені...
- В подібній ситуації я намагався зробити наступне ...

Труднощі, що виникають внаслідок отримання відгуку

“Хто він такий, щоб казати мені?” “Звідки вона взялася, щоб казати мені таке?” Наш інстинкт самозбереження може бути нашим найзапеклішим ворогом коли справа доходить до отримання конструктивного відгуку. Ми починаємо захищатися і тим самим позбавляємо себе можливості почути правдиві слова про наше викладання. Радше ніж скористатися відгуком, як шансом для самовдосконалення, багато з нас починають себе виправдовувати. Ми втрачаємо гарну нагоду для професійного зростання та покращення методики нашого викладання.

Даючи відгук на урок, один практикуючий професіонал обговорює урок з іншим практикуючим професіоналом. Відгук ґрунтується винятково на аналізі цілей, а не на відчуттях чи настроях. Мета відгуку - запропонувати ідеї щодо покращення взаємодії вчителя і учнів. Якщо ви сприйматимете відгук як інструмент для постійного самовдосконалення, це допоможе вам подолати свої захисні бар'єри і бути відкритими до конструктивного відгуку.

Існує декілька механізмів, які допоможуть вам стримувати ваші почуття і наміри захищатися. Один зі способів не вдатися до самозахисту – це слухати свідомо і перефразувати те, що ви чуєте. “Я розумію, що ви помітили те, що я досить довго стояв спиною до учнів, коли писав на дошці.” Повторюючи те, що ви почули, ви виключаєте непорозуміння і вербалізуєте свої дії в класі. Інший спосіб, який допомагає нам зосередитися на слуханні, а не на самозахисті – це записувати коментарі і спостереження. Це допоможе нам також залишатись професіоналами і не дозволити емоціям захлиснути нас: розплакаться чи розсердитися. Два-три глибоких вдихи дозволять вам опанувати себе і приборкати власні емоції.

Починайте діяти. Під час розмови з вашим спостерігачем починайте складати план запровадження нових підходів у викладанні. Щоб закріпити деякі зміни, спробуйте взяти під контроль процес обговорення. “Ви пропонуєте написати текст на дошці перед уроком і завісити його?” Тим самим ви демонструєте, що почули колегу, усвідомили проблему і розмірковуєте над шляхами її вирішення. Подякуйте колезі за те, що він подивився ваш урок і дав свої рекомендації. Надати чесний і конструктивний відгук потребує мужності.

Протягом усього нашого життя ми отримуємо відгуки і це для нас - унікальна можливість постійно самовдосконалюватися. Зберігаючи все позитивне, що є у конструктивному відгуку, практикуючи свідоме слухання та активне планування, ми зможемо сприймати відгук, як подарунок радше ніж критику на свою адресу.

Що треба робити і чого не треба робити надаючи відгук

Робити	Не робити
<ul style="list-style-type: none">• Коментувати лише те, що бачили• Починати з позитивного• Давати збалансований відгук• Пропонувати що можна покращити• Давати відгук на урок, а не на особистість того, хто його проводив• Дивитися на результат• Бути чесними• Підсумовувати вивчене	<ul style="list-style-type: none">• Критикувати, не пропонуючи альтернативних рішень• Узагальнювати• Бути нещирим

Що робити і чого не робити отримуючи відгук

Робити	Не робити
<ul style="list-style-type: none">• Розглядати відгук як можливість для покращення• Слухати спокійно• Зосередитися на змісті• Поводитися професійно• Уточнювати незрозумілі моменти• Робити нотатки• Запитувати про пропозиції• Подякувати колезі	<ul style="list-style-type: none">• Звинувачувати того, хто надає відгук• Починати захищатися чи виправдовуватися• Піддаватися емоціям

Самооцінка

Чесна самооцінка є вкрай важливим аспектом процесу нашого постійного розвитку як вчителів. Завдяки самооцінці, вчителі не лише постійно вдосконалюють стиль свого викладання, але також покращують і оновлюють теми і матеріали своїх уроків. Самоконтроль – це те, що ми робимо постійно – свідомо чи ні. Ми знаємо про рівень зацікавленості наших учнів незалежно від того, подобаються їм вправи чи ні, а також наскільки вагомим є те, що ми їм кажемо. Завдяки безперервному процесу самооцінки вчитель може прямо на уроці змінити темп його проведення чи адаптувати вправу, щоб досягти вищої активності учнів. На додаток до процесу самоконтролю, який ні на мить не припиняється, було б доречно систематично переглядати свій досвід викладання, використовуючи щось на кшталт пам'ятки. Перед уроком ви можете критично переглянути свій план уроку. Чи чітко сформульовані цілі та задачі уроку? Чи достатньо часу відведено для вправ, пояснень, практики та запитань?

Після уроку буде корисно відповісти на наступні питання: Чи досягнуті цілі уроку? Чи зрозумілими були пояснення до завдань? Чи мали учні змогу подискутувати та поставити питання? Що можна було б зробити краще чи по-іншому? Крім організаційних питань і питань дисципліни, необхідно також звернути увагу на використання технічних засобів, наочності та інших ресурсів.

Чесна самооцінка має бути спрямована на покращення викладання у майбутньому.

Однак, самооцінка, за своєю природою, є суб'єктивною. Зробити її більш об'єктивною можна завдяки відео чи аудіо записам уроків раз у півроку. Звичайно, таким чином ми не зможемо відслідкувати кожен аспект нашого викладання, але ми зможемо принаймні виявити наші звички чи манери поведінки, які ми не усвідомлюємо.

Безперервний процес самооцінки – це шлях, який проходить кожен вчитель – від молодого спеціаліста до досвідченого викладача, і це шлях до вдосконалення, покращення, і самоосвіти. Паралельно зі змінами інтересів наших учнів мають змінюватися і наші методи викладання та матеріал, який ми презентуємо. Найкращий спосіб тримати руку на пульсі – це критично оцінювати себе і свою роботу.

Висновок

Оскільки викладання – це навичка, відповідно, вона може бути розвинута, як і інші навички, шляхом постійної практики та сприйняття відгуків на свої уроки. Спільне викладання – це чудова нагода провести урок в присутності колег і друзів, а також почути конструктивний відгук на нього. Завдяки відгуку, ви зрозумієте що є ефективним у вашому викладанні, а що можна було б покращити.

Правила надання і сприйняття відгуку сприяють процесу навчання. Відгук, який є нечітким невчасним і більше схожим на критику, не буде таким цінним для вас, як той, що є конкретним, описовим, вчасним, практичним. Звичайно, не дуже приємно, коли тебе критикують, але вміло побудований конструктивний відгук лише сприятиме вашому професійному розвитку.

Процедура планування та спостереження уроків у спільному викладанні

(матеріали посібника зі спільного викладання, Вірменія)

Ім'я волонтера: _____ Дата: _____ Місто: _____

Ім'я та підпис партнера: _____

Заповніть таблицю разом з вчителем-партнером для звіту про успішність вашого спільного викладання.

5 Відмінно	4 Добре	3 Задовільно	2 Потребує покращення	1 Погано
-------------------	----------------	---------------------	------------------------------	-----------------

Один: Робота над уроком (Як відбувається спільне планування?)

☐ Вчитель-партнер і волонтер завжди планують всі уроки разом, щоб дотримуватися календарного плану і використовувати відповідні навчальні методи, що сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу учнями.	☐ Вчитель-партнер і волонтер планують більшість уроків разом.	☐ Вчитель-партнер і волонтер час від часу планують уроки разом.	☐ Вчитель-партнер планує більшість уроків сам; волонтер час від часу планує уроки без втручання українського вчителя.	☐ Вчитель-партнер планує всі уроки без залучення волонтера.
---	--	--	--	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Два: Плани уроків (Чи містять плани уроків всі необхідні складові?)

☐ Написані плани уроків включають всі невід'ємні елементи (навчальні цілі, розроблені вправи, розписані обов'язки вчителів, матеріали, методи оцінювання), зберігаються в портфоліо і включають одну новий вид діяльності або метод, який буде випробувано на уроці.	☐ Написані плани уроків включають всі невід'ємні елементи (навчальні цілі, розроблені вправи, розписані обов'язки вчителів, матеріали, методи оцінювання) і зберігаються в портфоліо	☐ В написаних планах уроків відсутні два-три невід'ємні елементи (навчальні цілі, розроблені вправи, розписані обов'язки вчителів, матеріали, методи оцінювання)	☐ Кожен вчитель має свій план уроку і вони не пов'язані між собою.	☐ Написані плани уроків відсутні.
---	---	---	---	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Три: Взаємодія учнів (До кого звертаються учні за відповіддю чи поясненням?)

☐ Учні взаємодіють з українським вчителем, волонтером і однокласниками, щоб задовольнити свої навчальні потреби. Український вчитель і волонтер заохочують учнів співпрацювати один з одним.	☐ Учні взаємодіють як з українським вчителем, так і з волонтером.	☐ Учні взаємодіють, в основному, з українським вчителем, але вже почуваються більш впевненими щодо співпраці з волонтером.	☐ Учні взаємодіють лише з українським вчителем або тільки з волонтером.	☐ Учні демонструють обмежену взаємодію чи то з українським вчителем, чи з волонтером.
---	--	---	--	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Чотири: Комунікативний підхід (Чи мають уроки автентичний комунікативний контекст ?)

☐ Всі уроки створюють можливості для автентичного спілкування учнів, всі уроки включають вправи, які зорієнтовані на учня і вимагають вирішити проблему, задовольнити потребу, відповідають контексту/персоналізовані та фокусуються на функціональності, а не на формі.	☐ Більшість уроків створюють можливості для автентичного спілкування учнів, більшість уроків включають вправи, які зорієнтовані на учня і вимагають виконати завдання, задовольнити потребу, відповідають контексту/персоналізовані та фокусуються на функціональності, а не на формі.	☐ Лише іноді уроки включають комунікативні вправи (рольові ігри, вирішення проблеми, завдання на передбачення, і т. д.)	☐ Уроки рідко включають комунікативні вправи (рольові ігри, вирішення проблеми, завдання на передбачення, і т. д.), більше вправ на реагування та запам'ятовування ніж на спілкування.	☐ Уроки не демонструють принципів комунікативного підходу до викладання англійської мови.
---	---	--	---	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

П'ять: Орієнтація завдань на учнів (В якій мірі учні задіяні в зорієнтованих на них вправах?)

☐ Майже половину уроку учні виконують завдання, зорієнтовані на них: робота в парах, групах, та інші види діяльності, які поєднують різні підходи до вивчення мови (використання наочності, аудіо ресурсів, тактильний/ практичний)	☐ Учні виконують завдання, зорієнтовані на них: робота в парах, групах, та інші менше половини уроку.	☐ Учні виконують завдання, зорієнтовані на них: робота в парах, групах, та інші - 10-15 хвилин уроку.	☐ Учні виконують завдання, зорієнтовані на них: робота в парах, групах, та інші - близько 5 хвилин уроку.	☐ Вправи не є зорієнтовані на учнів: вчитель презентує інформацію, учні пасивно слухають чи пишуть. Тільки дуже вмотивовані учні беруть активну участь в уроці.
--	--	--	--	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Шість: Управління класом (Як підтримується дисципліна і створюється позитивна атмосфера на уроці?)

☐ Учні демонструють розуміння правил уроку та можливі наслідки їх неналежної поведінки. Український вчитель і волонтер стоять на одній позиції щодо дотримання учнями правил та розробили ефективні інструменти впливу на поведінку учнів.	☐ Учні демонструють розуміння правил уроку. Український вчитель і волонтер стоять на одній позиції щодо дотримання учнями правил.	☐ Вчителі розробили експериментальні правила і обговорили способи створення позитивної атмосфери на уроці.	☐ Український вчитель і волонтер розрізнено працюють над дотриманням учнями правил уроку. Вони не впевнені, які техніки доречні для використання на уроці.	☐ Немає чітких правил уроку, ані український вчитель, ані волонтер не беруть на себе відповідальність за управління класом.
---	--	---	---	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Сім: Облаштування класної кімнати (Наскільки ефективно атмосфера в класі стимулює учнів до навчання?)

☐ Класна кімната вміщує велику кількість актуальних, різноманітних навчальних матеріалів у гарному стані (плакати, виготовлені учнями і вчителями, малюнки, ігри, і т. д.), щоб стимулювати бажання учнів до навчання.	☐ Класна кімната містить навчальні матеріали у гарному стані (плакати, виготовлені учнями і вчителями, малюнки, ігри, і т. д.), щоб стимулювати бажання учнів до навчання.	☐ Класна кімната містить деякі навчальні матеріали, щоб стимулювати бажання учнів до навчання, але вони не відповідають потребам учнів та у неналежному стані.	☐ Класна кімната містить незначну кількість навчальних матеріалів, щоб стимулювати бажання учнів до навчання	☐ У класній кімнаті немає навчальних матеріалів.
---	---	---	---	---

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Вісім: Оцінювання (Як вчителі використовують різні завдання з оцінювання учнів та визначають чи досягнуті цілі?)

☐ Після виконання завдань для визначення успішності досягнення цілей вчителі адаптують урок, щоб досягти цілей, які ще залишились.	☐ Впродовж уроку вчителі стежать за роботою окремих учнів або ставлять їм питання, щоб визначити, чи досягли вони цілей уроку.	☐ Наприкінці уроку вчителі ставлять цілому класу питання, щоб визначити, чи досягнуті цілі уроку.	☐ Оцінювальні завдання не мають ніякого відношення до цілей уроку.	☐ Не було помічено ніяких оцінювальних завдань.
---	---	--	---	--

Будь ласка поясніть вашу відповідь і наведіть приклади:

Навчальний рік в Україні: свята, події та інші заходи

Обізнаність про свята та події впродовж навчального року може значною мірою зменшити кількість неочікуваних сюрпризів під час вашої викладацької практики.

Різноманіття шкільних свят і подій

Навчальний рік в Україні наповнений різними святами, подіями та заходами, які можуть вплинути на роботу волонтера в школі.

Часто - це цікаві та захоплюючі події, під час яких волонтер має нагоду зміцнити свою співпрацю з колективом та учнями, а також набути незабутніх спогадів про свій досвід у Корпусі Миру. День вчителя, Новий рік, 8 березня - це лише деякі зі свят, до яких школи завзято готуються і святкують протягом дня або, навіть, тижня. Це супроводжується різноманітними концертами, церемоніями, і частуваннями. Менш важливі свята і події, такі як, наприклад, День захисника вітчизни, можуть відзначатися не так урочисто. На такі свята, як правило, роздають подарунки або пошани. В жовтні, січні та березні є тижневі перерви на канікули, коли волонтери Корпусу Миру, учні та вчителі не ходять до школи. Це час, коли волонтери можуть проводити позакласну роботу, подорожувати або відпочивати. Тиждень англійської мови може бути особливо важливим для волонтерів залежно від того, в якій мірі вони залучені в своїх школах до його проведення. Загалом, шкільні свята та події значно і всебічно збагатять досвід волонтера Корпусу Миру.

Свята і події (детально)

<u>Свято/ Подія/ Захід</u>	<u>Дата(ти)</u>	<u>Що очікувати</u>
День знань (Свято першого дзвоника)	1 вересня	<ul style="list-style-type: none">- Церемонія зазвичай проводиться на вулиці, 11 та 1 класи є головними учасниками лінійки.- Лінійка закінчується тим, що учень 11-го класу несе на плечі ученицю 1-го класу і та дзвонить у дзвоник.- Потім учні 11-х класів заводять учнів 1-х класів до школи.
День вчителя	Перша субота жовтня	<ul style="list-style-type: none">- Зазвичай святкується в школі в п'ятницю. Може бути концерт.- Вчителям дарують квіти, цукерки, листівки. Вчителі можуть святкувати в школі або пізніше в кафе.- В залежності від школи, учні 11-х класів можуть проводити уроки в четвер чи п'ятницю перед святом.- Подумайте про економію грошей і не купуйте дорогі квіти, а привітайте ваших колег і директора домашньою випічкою.

Осінні канікули	Останній тиждень жовтня/9-й тиждень семестру	- Вчителі можуть приходити на роботу.
День захисника вітчизни	6 грудня	- Дівчата і жінки вітають хлопців і чоловіків і дарують їм маленькі подарунки.
Закінчення першого семестру/зимові канікули	3 30 грудня по 11 січня (може змінюватися кожного року)	- Учні можуть готувати новорічні вечори (і можуть не відвідувати уроки поки готуються до них)
Переддень Нового року/ Новий рік	31 грудня/1 січня	- Це свято дуже нагадує Різдво в США, з ялинкою, подарунками і прикрасами. - Святкування може тривати 2 і 3 січня.
Православне Різдво	7 січня	- Більш релігійне ніж в США. Різдво зазвичай проводять з родиною. - Свята вечеря з першою зіркою на небі у переддень Різдва (6 січня). Подається 12 страв, які символізують 12 апостолів.
Початок другого семестру	11 чи 12 січня (мінюється кожного року)	
Переддень Старого Нового року/ Старий Новий рік	13 січня/14 січня	- Все ще святкується, але не є державним святом, Старий Новий рік святкується за Юліанським календарем. - Діти (зазвичай хлопці) колядують в переддень Старого Нового року і просять гроші, цукерки чи їжу за свої старання.
День чоловіків	23 лютого	- Раніше відомий як День радянської армії, сьогодні є неофіційним днем для привітання чоловіків.
Тиждень англійської мови	Різняться в залежності від школи	- Тиждень англійської мови – це захід, який триває цілий тиждень і учні та вчителі англійської мови організують концерти, конкурси та інші заходи з метою вивчення англійської мови. - Класи готують презентації, часто у вигляді плакатів, які звеличують різних видатних людей з англо-мовних країн. - Вчителі також проводять відкриті уроки, які можуть відвідати всі бажаючі.

Жіночий день	8 березня	<ul style="list-style-type: none"> - Якщо цей день випадає наприкінці тижня, то наступний понеділок може бути вихідним. Він може бути компенсованим пізніше впродовж семестру. - Дарують квіти, цукерки, листівки. У вашому місті може бути концерт. - Як і на День учителя, пропонуємо приготувати домашні солодощі, в іншому випадку будьте готові заплатити в 2-3 рази більше ніж звичайно.
---------------------	-----------	---

Весняні канікули	Останній тиждень березня (уточнювати кожного року)	<ul style="list-style-type: none"> - Так як і під час осінніх канікул, вчителі можуть продовжувати працювати в залежності від їхнього навантаження.
Православний Великдень	Згідно церковного календаря	<ul style="list-style-type: none"> - Понеділок після Великодня є вихідним днем. - Родини зазвичай прокидаються до сходу сонця і йдуть до церкви, щоб освятити їх великодні кошики. Після цього родини снідають разом, потім відпочивають і їдять впродовж всього дня.
День міжнародної солідарності трудящих	1 та 2 травня	<ul style="list-style-type: none"> - Ці два дні є першими з декількох державних свят у травні. - Якщо ці дні випадають в кінці тижня, то додається ще один вихідний, щоб разом було три дні відпочинку. Цей додатковий день може бути компенсований пізніше.
День Перемоги	9 травня	<ul style="list-style-type: none"> - Як і зі святом праці, що описаний вище, може бути даний ще один вихідний день, щоб свято тривало 2 дні.
Останній дзвоник	30 травня (може мінятися щороку)	<ul style="list-style-type: none"> - Подібно до Першого дзвоника, урочистості проходять на вулиці, учні 11-х та 1-х класів є головними учасниками. - Під час урочистостей вчителям дарують квіти, тож будьте до цього готові. - Урочиста церемонія закінчується тим, що учениця 11-го класу і учень 1-го класу дзвонять у дзвоник.
Закінчення 11 класу	Кінець травня (кожного року може бути по-	<ul style="list-style-type: none"> - Після того, як учні 11-х класів здадуть всі свої екзамени (до останнього дзвоника), закінчення

	іншому в залежності від дат випускних екзаменів)	школи є величезним святкуванням і дуже нагадує випускний бал у США. <ul style="list-style-type: none"> - Учні одягаються по-святковому (хлопці в костюмах, дівчата у бальних сукнях із зачісками та макіяжем) і святкують з вчителями та рідними. - Після урочистої церемонії, учні ідуть в кафе і святкують разом до сходу сонця.
Практика	Три тижні після останнього дзвінка	<ul style="list-style-type: none"> - Вчителі працюють впродовж червня місяця, зазвичай вони проводять практичні уроки, які учні повинні відвідувати, якщо тільки вони не подорожують або не перебувають у таборі. - Натомість, вчителі можуть працювати у таборі але не отримувати додаткову оплату. - Учні 9-х класів не відвідують ці уроки, оскільки вони готуються і здають екзамени.
Літо	Липень і серпень	<ul style="list-style-type: none"> - Вчителі нарешті мають свої відпустки і можуть відпочити від школи. - В залежності від вашої школи вони можуть вийти на роботу 15 серпня і почати готуватися до нового навчального року.

Події, що виділені жирним шрифтом є державними святами.

* Якщо державне свято припадає на суботу чи неділю, наступний понеділок є вихідним днем, але ви маєте **завжди** це уточнювати у вашій школі.

** Коли надається додатковий вихідний (на 8 березня, травневі свята, День перемоги, і т. д.), він може бути компенсований проведенням уроків у наступну суботу або за рахунок додаткових уроків протягом наступного тижня. Це залежить від вашої області і вашої школи, тож **завжди** уточнюйте, як ваша школа святкуватиме.

*** *Погодні умови* : взимку, коли очікується температура нижче -20° С, уроки можуть бути перенесені, скорочені чи, навіть, відмінені. Попросіть вашого колегу обов'язково повідомити заздалегідь чи будуть скорочені уроки (якщо так, то наскільки?) для того, щоб ви могли підготуватись належним чином. Розклад початкової школи може бути змінено навіть за температури -17° С – це залежить від школи і області. За цих умов школу може відвідувати значно менше учнів.

Чого очікують від волонтера

- *Яких дій очікують від волонтера?*
- *Чого очікувати волонтеру під час святкування та інших заходів?*

Залежно від школи, на волонтерів можуть покладатися певні сподівання на час святкування українських свят, проведення подій та різноманітних заходів. Очікується, що волонтер прийде на концерт чи іншу подію гарно вдягнутим бо це той час, коли всі учні, вчителі і, можливо, батьки збираються разом. Було б доречно згадати про це у пораднику щодо пакуванню речей, щоб волонтери мали з собою хоча б одну гарну сукню чи костюм для таких випадків. Очікується, що волонтери завжди поводитимуться професійно, будуть пунктуальними, уважними та братимуть участь у шкільних заходах. Волонтерів також можуть поросити стати безпосередніми учасниками планування, підготовки і проведення деяких подій. Наприклад, під час проведення тижня англійської мови або на інших конкурсах вони можуть бути членами журі, допомагати з випуском стінгазет і організацією виставки плакатів, готувати і проводити деякі заходи впродовж тижня, бути активно залученим до всього, що відбувається.

Такі заходи є унікальною нагодою для волонтера продемонструвати свою зацікавленість у шкільних справах, налагодити стосунки з вчителями, з якими вони не працюють безпосередньо. Будучи волонтером, вчителем і американцем вам слід очікувати особливого ставлення до себе під час урочистостей і святкових подій. Це може бути почесне місце за святковим столом. Вам проголошуватимуть тости, до вас звертатимуться зі словами вдячності, даруватимуть подарунки і квіти. Очікується, що волонтер підхопить традицію виголошувати тости і скаже декілька слів у відповідь. Для тих, хто не вживає алкогольні напої достатньо лише пригубити напій, але ви завжди можете ввічливо відмовитись. Під час таких подій волонтер дійсно відчуває загальне визнання своєї роботи і отримує подяку. Таких моментів чекаєш з нетерпінням!

Що ви можете зробити, щоб збагатити свій досвід святкування в Україні?

Поради щодо того, як волонтер може збагатити свій досвід під час святкування унікальних українських свят, подій та інших нагод

- Приймайте запрошення від своїх друзів відсвяткувати разом будь-яке зі свят! Ви зможете особисто долучитись до українських традицій і поділитись своїми розповідями з іншими волонтерами, а також зі своїми друзями і родинами у США.
- Попросіть ваших учнів і колег розказати про те, як вони святкують різні свята, про улюблені моменти у святкуванні того чи іншого свята.
- Якщо у вашій школі чи у вашому місті проходить концерт чи відбуваються якісь урочистості, станьте учасником цієї події! Ваші учні і колеги будуть раді вас там бачити.
- Вивчіть декілька тостів чи привітань українською чи російською

мовою, щоб ви могли сказати: “Вітаю з *{виберіть свято}*” вчителям, учням, друзям на їх рідній мові.

На початку нового навчального року, будьте готові до того, що все відбуватиметься трохи хаотично. Деякі школи все ще уточнюватимуть кількість першокласників для поділу класу на групи, перехід учнів з одного класу до іншого, і т.д. Коли наповнюваність класів остаточно завершена, завуч (Vice Principal) складає розклад уроків, який директор школи має затвердити. До цього моменту діятиме тимчасовий розклад і він теж може часто змінюватись, до тих пір поки не з’явиться кінцевий розклад, затверджений директором.

Протягом першого тижня учні отримують від своїх класних керівників підручники, готують зошити з кожного предмету, в той час як вчителі виконують багато паперової роботи, починають новий класний журнал для кожного класу. Перші уроки, як правило, є уроками повторення вивченого матеріалу і обговорення літнього відпочинку учнів. Нові продуктивні уроки можуть розпочатись лише наступного тижня і це є поширеною практикою.

Впродовж навчального року українські вчителі будуть зайняті перевіркою зошитів, заповненням журналів, веденням обліку відвідування, виставленням оцінок, записами уроків, виставленням оцінок за зошити і тести. В кінці кожного семестру всі учні середньої школи мають тести з англійської мови з чотирьох мовних навичок (слухання, читання, письма і говоріння). Це два-три уроки для кожного класу, тому останні два тижні кожного семестру – це скоріше написання тестів, ніж уроки, як такі.

Інші заходи, про які треба знати

Впродовж року в школі відбуваються багато інших заходів, про які ви можливо знаєте і в яких, ймовірно, очікується ваша участь. Докладіть максимум зусиль і розпитайте вашого колегу про події, про які ви чули від учнів чи інших вчителів не лише для того, щоб краще розуміти, що відбувається у вашій школі, але й для того, щоб знати де саме ви повинні бути присутнім. Іноді це *лінійка* (учні збираються разом і шикуються у лінію). Кожного тижня відбувається багато цікавих заходів, але вони є настільки звичними для ваших колег, що вони можуть забути вас попередити про них - тож просто запитайте!

Педагогічні наради у вашій школі можуть проводитися щотижня чи щомісяця. Вони можуть бути заплановані наперед або оголошені в останню хвилину, що змусить вас бігти до кабінету, де проходить нарада. Бажано бути присутнім на перших нарадах на початку семестру, щоб зустрітись з викладачами інших предметів, і продемонструвати їм і директору, що ви теж зацікавлені у житті школи. Проте, наради проводяться українською або російською мовами, тож, можливо, вам і не потрібно буде відвідувати їх всі. Вирішіть з вашим вчителем-партнером, як вам краще вчинити, і якими будуть ваші дії протягом семестру.

Вчителі, у яких немає своїх кабінетів, або в чиїх класних кімнатах проводяться інші уроки, сидять в учительській кімнаті в той час, коли в них немає уроків. Зазвичай, в цій кімнаті є столи, шафи для зберігання зошитів і

полиці з *журналами* всіх класів. Це гарне місце, щоб познайомитись з іншими учителями школи, практикувати українську чи російську мову, підготувати матеріали до наступних уроків.

Зрештою, багато різноманітних заходів для учнів відбувається протягом року – академічні конкурси і спортивні змагання, вистави, невеликі свята та урочистості. Скоріш за все, учні запрошуватимуть вас на ці події і будуть дуже раді бачити вас. Це прекрасна можливість бути більш залученим у життя школи!

3 історії освіти України

I. Народна педагогіка як провісник шкільної і педагогічної науки

- Перші витoki української педагогіки сягають навчання в сімейних групах.
- Першими вчителями були ті члени родини і священики, які володіли певними навичками. Старші допомагали молодшим (окремо хлопцям і дівчатам) оволодівати навичками і знаннями, а також знайомили їх зі звичаями та духовними цінностями родини. Виховання закінчувалось ритуалом посвяти або ініціації, що було певним випробуванням на готовність до виконання обов'язків дорослих.
- Дитячий фольклор є цінним надбанням тієї епохи і використовується вчителями по сьогоднішній день.

II. Школа і освіта на початку Київської Русі (IX-XIII сторіччя)

- Перші школи були засновані князем Володимиром Великим у Київській Русі у рік хрещення Русі (988). Деякі школи були засновані при церквах, де учні вчилися читати, писати, рахувати і співати церковних пісень. Існувало також домашнє навчання для юних князів.
- Основними засобами навчання були рукописи.
- На вершині розквіту Київської Русі, у XII сторіччі з'явилась новітня педагогічна ідея. Це було "*Учення Володимира Мономаха для дітей*", в якому старий князь прививав молоді високі моральні і громадянські цінності.

III. Епоха (XVI-XVII ст.) українського національного відродження (Братські школи, Києво-Могилянська академія, Г. Сковорода 1722-1794, К. Ушинський 1824-1870)

- Унікальним феноменом в історії української освіти того часу було функціонування братських шкіл (80-ті роки XVI ст.) - національно-релігійних громадських організацій православного міщанства. Програма була досить демократичною для того часу: було введено класно-урочну систему, підтримувались тісні зв'язки між батьками учнів і школою, навчання також відбувалось у школах Західної Європи. Іван Федоров заснував першу типографію у 1573 у Львові, що сприяло поширенню знань та відкриттю нових шкіл.
- Острозька академія (1576) і Києво-Могилянська академія (1632) стали першими національними навчальними закладами нового типу — єдиними в Україні, Східній Європі і в усьому православному світі. В 1992 році академію було відновлено як Національний університет "Києво-Могилянська академія".
- Варто згадати імена яскравих представників освіти того часу. Серед них *Григорій Сковорода* (1722-1794) і *Костянтин Ушинський* (1824 -1871). Їхні філософські і освітні погляди вплинули на формування освітніх пріоритетів сучасної педагогіки. Вони були переконані, що кожна нація має свою власну систему освіти, яка базується на національних звичаях і традиціях, рідній мові та віросповіданні.

IV. Софія Русова (1871-1940) і Григорій Ващенко (1878-1967) про національне виховання молоді

- Григорій Ващенко (1878-1967) довів, що українці мають власні освітні ідеали, які історично змінювалися.
- Ідеї національного виховання (1856-1940) були покладені в основу педагогічної системи Софії Русової. Вона розробила концепцію формування національного дитячого садка в Україні.

V. А. С. Макаренко (1888-1939) і В. О. Сухомлинський (1918-1970)

- У 1988 ЮНЕСКО назвало імена чотирьох вчителів, які зробили вагомий внесок у розвиток педагогічної науки. Серед них був А. Макаренко (1888-1939). Його досвід освітянської роботи з малолітніми злочинцями і безпритульними після громадянської війни був унікальним в світовій практиці. Результатом його праці стала комуна, в якій кожен учень отримав освіту, професію і розвинув високі моральні якості.
- Василь Сухомлинський (1918-1970) народний вчитель, став протипологом авторитаризму у радянській школі. Всі уроки в його “Школі Радості” проводились на відкритому повітрі під блакитним небом. Учні вчилися слухати неповторну музику природи, розуміти її, і описувати свої відчуття у казках та зображувати на своїх картинах. В. Сухомлинський приділяв особливу увагу моральному вихованню. В сучасній українській педагогіці він позиціонується як високоморальна і добропорядна людина.

VI. Школа сьогодні та ідеї співпраці

- Демократичні зміни, які відбулися в кінці ХХ сторіччя, породили педагогіку співпраці, яку ми бачимо сьогодні.
- Навчання має базуватись на демократичних принципах, вчителі і учні повинні стати партнерами у спільному навчальному процесі. Ці ідеї підтримуються прогресивними вчителями.
- Сучасні пріоритети української педагогіки можуть бути сформульовані наступним чином: формувати життєрадісних, оптимістично налаштованих людей, готових до самовдосконалення, самореалізації і громадської активності.

Сучасний урок в Україні: що це таке?

Навчальна програма

Міністерство освіти і науки України розробляє програму, згідно державних стандартів про початкову освіту та базову закінчену середню освіту. Вона оновлюється кожні десять років. Програма є єдиною і обов'язковою до виконання для всіх шкіл. Англійська мова вивчається з першого класу. Програма складається з двох частин: нормативних дисциплін і вибірових дисциплін. Нормативні дисципліни поділяються на 7 розділів: мова і література, природничі науки, математика, історія, малювання, технічна творчість, здоров'я і фізична культура. Наприклад, “Мова і література ” включає такі предмети, як українська мова і література, мови національних меншин, іноземні мови і світова література.

Структура школи

Основними типами середніх навчальних закладів є загальноосвітні середні школи 3 рівнів: початкова школа (1-4 класи.), середня школа (5-9 класи) і старша школа (10-11 класи). Учні, які отримали середню освіту, можуть вступати до вищих навчальних закладів.

Методи і форми навчання

Головною ознакою навчального процесу в українській школі у ХХ сторіччі став підхід, зорієнтований на учня. Вчитель визнає, що кожен учень є особистістю з його унікальним характером, темпераментом, здібностями, уподобаннями та інтересами. Вчитель пристосовує методику викладання до навчальних особливостей кожного учня і стимулює його розвиток.

Вчителі застосовують різноманітні стратегії для розвитку навичок вирішення проблем, критичного мислення, т. д. Учням цікаво робити проекти. Вони намагаються представити своє бачення проблеми і запропонувати шляхи її вирішення. Інтерактивні та групові форми роботи дуже поширені зараз. Групи формуються згідно до інтересів та здібностей учнів. В Україні широко практикується проведення нетипових уроків – урок-подорож, урок-казка, урок-концерт, урок-наукова конференція, урок - КВК (клуб веселих і кмітливих).

Ресурси

Основними навчальними засобами є різні підручники, рекомендовані Міністерством освіти і науки. В деяких школах є комп'ютерні класи, але не у всіх школах є доступ до Інтернету, особливо в сільській місцевості. В деяких школах є інтерактивні дошки, проектори та звукове обладнання.

Дисципліна

Навчальний процес спрямований на виховання і формування у учнів прийнятних норм поведінки. Вчителі намагаються виховувати в учнів почуття відповідальності за виконання домашніх завдань, покращити їхню мотивацію у навчанні та досягненні кращих результатів. Навчальні досягнення учнів оцінюються за 12-ти бальною системою. Інших важелів впливу на поведінку учнів не існує. Учні можуть отримати усне зауваження за свою погану поведінку або отримати нижчу оцінку.

Взаємодія між учасниками навчального процесу

Вчителі, психологи, учні та їхні батьки є учасниками навчального процесу. Вчителі мають демонструвати свої високі професійні та моральні якості, об'єктивність, безкорисність, творчість, щирість і відвертість. Сучасна українська молодь хоче бачити у вчителі особу, яка їх розуміє, цікавиться їх уподобаннями, планами і готова допомогти їм втілити плани в життя.

Велика увага приділяється різним учнівським об'єднанням: органам самоврядування, органам контролю за поведінкою, т. д. та взаємовідносинам між ними і рештою учнів (учні повинні підкорятись класному керівництву). Ці учнівські об'єднання є активними учасниками різноманітних заходів у класі та в школі, проведенні свят, конкурсів, концертів. Позакласні заходи відіграють важливу роль в житті школи, особливо якщо це стосується релігійних свят (особливо в західній Україні).

3 історії освіти США:

Колоніальна ера (1600-1700)

- Освіта була доступною лише для білих дітей, що належали до вищого класу, бідні діти чи діти етнічних меншин іноді отримували елементарну освіту вдома або не отримували її взагалі.
- Викладачами були лише старші чоловіки; підтримувалась суворая дисципліна.
- Навчальними предметами були читання, письмо, ази математики, етикет, навички ведення домашнього господарства, а головний акцент робився на релігію.
- Уроки проходили в школі, що мала лише одну кімнату, 15-30 учнів різного віку з мінімальними засобами навчання. Основними навчальними методами були запам'ятовування та повторення вголос.

Вплив цієї ери на сучасну освіту:

- Цей період був початком розвитку сучасної освіти. Сьогодні в освіті ми бачимо абсолютну протилежність тому, що було в минулому. Наприклад, сьогодні всі базові рівні освіти в Америці є загальнодоступними, безкоштовними, (за винятком середньої та вищої освіти) і всі бажаючі, незалежно від класової приналежності, раси чи релігії можуть отримати освіту. Ще одним прикладом може бути той факт, що сьогодні як чоловіки, так і жінки можуть отримати професію вчителя.

Початок національної освіти (1700-1800)

- Спочатку процес освіти був дуже подібний до колоніального.
- Англійські граматичні школи заявили у 1700-х, процес навчання був зорієнтований на бізнес та побудову кар'єри радше ніж на релігію. Наприклад, учні вивчали іноземні мови, навігацію, бухгалтерський облік чи інші аспекти торгівельної справи.
- Етикет та гарні манери, вміння танцювати, поводитись за столом все ще посідають важливе місце в освіті.
- Ця ера ознаменувалася появою значно більшої кількості університетів порівняно з попереднім століттям, а також зросло відвідування, але відвідувати університет дозволялося лише чоловікам.
- У 1700-х з'явилися люди і заклади, що надавали освіту людям, які користувалися меншими правами - афро-американцям та корінним мешканцям Америки.
- Особливості освіти корінних мешканців Америки полягали в тому, що школи прагнули "де-індіанізувати" учнів і асимілювати їх до білого європейського суспільства і культури. Досить часто це досягалось жорстокими і негуманними способами.

Вплив цієї ери на сучасну освіту:

1. В цей період вперше спостерігається урізноманітнення програми і вперше учням надається право вибору, що вивчати. Ця тенденція продовжується і в сучасній освіті, у будь-якій вищій школі існує перелік предметів обов'язкових до вивчення учнями, але їм також пропонується велика кількість предметів на вибір.
2. Прогресивним для того часу було відвідування університетів як чоловіками, так і жінками, і практично всі школи пропонували різноманітні навчальні програми, представляючи різні погляди на історію; і навчальні

матеріали для будь-якої групи етнічних меншин.

Освіта XIX сторіччя (1800-1900)

- Цей період відомий як “Період безкоштовної середньої (публічної) школи”, тому що школи, які в більшості своїй були приватними, стали доступними загальним масам. Навіть за таких умов, більшість шкіл особливо на півдні потерпали від расової сегрегації (ізоляції).
- Освіта стала обов’язковою і фінансувалась за рахунок сплати податків, що, в свою чергу, залежало від громадської думки, штату і місцевих умов.
- Деякими аргументами на користь публічних шкіл були “американізація” іноземців, розчинення культури, та ідея, що чим освіченішими будуть народні маси, тим продуктивнішими вони будуть у суспільстві
- Вперше заявили класи безкоштовної повної освіти, що було новим кроком у напрямку відходу від приватизації освіти.
- До 1861 року, було засновано 182 коледжі, які існують і сьогодні. Більше 600 шкіл було засновано у роки перед громадянською війною, проте вони не збереглися. З тих, що залишились, 133 були засновані за 30 років перед громадянською війною в результаті західної експансії.
- Аж до 1870-х років жінки не могли відвідувати університети, — проте, навіть, отримавши це право, лише у 1920-х роках їм було надано можливість отримувати наукову ступінь. Вища освіта все ще залишалася привілеєм заможних чоловіків.

Вплив цієї ери на сучасну освіту:

- 1) Сьогодні спостерігається продовження розвитку вищих шкіл, в країні їх налічується близько 35,000-40,000.
- 2) Триває збільшення кількості університетів, сьогодні в Америці існує понад 6,500 акредитованих університетів.

Освіта XX сторіччя (1900-2000)

- Загальна освіта стала обов’язковою. В цьому сторіччі розквітла ідея, яка полягала в тому, що держава має надати кожній дитині безкоштовну загальну освіту.
- Незважаючи на позитивний ідеалізм, паростки расизму, що глибоко вкоренились у суспільстві, доводилось викорчовувати шляхом великих зусиль, через неймовірні страждання, протести та прийняття законів. Лише у 1954 році публічні школи в Америці стали спільними для всіх рас.
- Америка пережила великий підйом у розвитку дошкільної освіти/дитячих садків та бум у кількості університетів та їх відвідуванні.
- У 1920-х рр., винахід автомобіля дозволив об’єднати школи у великих округах.
- З 1900 до 1996 рр. відсоток підлітків, які закінчили вищу школу, зріс з 6% до 85%.
- В 1975 році Конгрес прийняв закон №94-142, який вимагав безкоштовної належної освіти для всіх дітей з особливими потребами.
- Федеральний звіт, опублікований у 1983 році відзначив дуже низький рівень академічних досягнень в публічних школах. В результаті цього, у більшості штатів було проведено ряд реформ, які передбачали збільшення частоти проведення тестувань департаментами освіти кожного штату, впровадження більш ефективного державного тестування та розробки навчальних програм, які враховують потреби кожного штату.

Сучасний урок: який він?

Очікування вчителя

- Учні приходять на заняття вчасно, з виконаним домашнім завданням та з усім необхідним для уроку (олівець, зошит, підручник).
- Беруть участь в уроці.
- Учні ставляться з повагою до себе, один до одного та до вчителів.

Очікування учнів

- Вчитель приходять вчасно, підготовлений до уроку, обізнаний з темою уроку та завданнями, які будуть виконуватись на уроці.
- Матеріали уроку будуть цікавими, стосуватимуться учнів, їхнього життя та набутого досвіду.
- Завдання, оцінки і тести є справедливими і відображають матеріал, що вивчався на уроці.

Державна програма

Протягом останніх 30 років школи дотримуються програми, яка була затверджена федеральним урядом. В межах цієї національної програми кожен штат і навіть кожен район може змінити і адаптувати програму у відповідності до потреб, можливостей та інтересів їхнього району і учнів. Також були спроби провести реформи з тим, щоб забезпечити єдину державну навчальну програму для всіх загальних шкіл. Насправді, учні середньої ланки загальної школи навчаються за однаковою навчальною програмою: математика, природничі науки, історія, англійська мова, географія, фізична культура та іноземна мова. Оволодівши базовими знаннями, учні отримують можливість вибирати предмети, які їх цікавлять. Вони можуть продовжити вивчення предметів певного напрямку або вибирати з великої кількості таких предметів, як образотворче мистецтво, музика, архітектура, механіка та інші.

Методи

Методи викладання сучасного уроку можуть дуже відрізнятись залежно від класу, але одне є спільним для всіх шкіл Америки – це застосування комунікативного методу, або такого підходу до навчання мови, який передбачає взаємодію, як спосіб навчання і як його кінцеву ціль. Більшість методів зорієнтовані на учнів, і покладають на них відповідальність за навчання та заохочують до взаємодії.

Ресурси

В основному, кожна класна кімната в Америці має до своїх послуг комп'ютери: в самій кімнаті, в комп'ютерній лабораторії, ноутбуки, планшети iPad, або навіть індивідуальні ноутбуки, які закріплені за учнями на весь навчальний рік. Багато шкіл мають інтерактивні дошки, проектори і звукове обладнання. Все більше і більше шкіл мають доступ до бездротового Інтернету для вчителів і учнів. Вільний доступ до нових технологій відіграє важливу роль у навчальному процесі, реалізації програми та виконанні домашніх завдань.

Дисципліна

Дисципліна в кожній школі різна, але прикладом того, як працює система може бути наступне: в багатьох школах діє система балів. Приміром, ви

спізнались на урок – отримали один бал. Якщо ви навмисно пропустили урок – три бали. Якщо учень набирає десять балів, він повинен залишитись після уроків і відпрацювати одну годину – це може бути виконання додаткової шкільної роботи, або покаранням може бути вже сам факт, що учень не може іти додому. Якщо учень став учасником бійки, він може бути відстороненим від школи на 1-2 дні, якщо порушення серйозніші - то і на весь семестр. Необхідно зазначити, що індивідуальні проблеми вирішуються наступним чином: якщо учень розмовляє на уроці, то вчитель виходить з ним в коридор для розмови або зустрічається з ним індивідуально після уроків, оскільки не припустимо ставити учня в незручне становище в присутності його одноліток.

Позакласна діяльність

Як даність приймається той факт, що майже всі школи, починаючи з початкової і закінчуючи коледжем/університетом, пропонують велику кількість різноманітних позакласних заходів. Це - заняття спортом, проведення клубів, задіяність в інших організаціях. В більшості випадків самі вчителі є тренерами і кураторами спортивних секцій і клубів. Участь в позакласних заходах не є обов'язковою, але дуже заохочується як вчителями, так і батьками. Для учнів є звичним бути залученими до одного або кількох позакласних заходах.

В старших класах американської школи учням пропонується наступне (залежно від розміру школи, її розташування і джерел фінансування):

Спорт: (для хлопців) американський футбол, теніс, біг, гольф, баскетбол, плавання, боротьба, бейсбол, легка атлетика;
(для дівчат) біг, теніс, гольф, баскетбол, волейбол, плавання, легка атлетика, європейський футбол, участь у танцювальній групі підтримки спортивних команд.

Клуби: (заняття в багатьох з цих клубів можуть бути внесені до розкладу) бізнес, дебати, іноземні мови, шахи, театр, образотворче мистецтво, шкільний оркестр, фотографія, волонтерство, хор, політика, садівництво, і т.д.

Адаптовано з “Do You Speak English” в редакції Сюзен Яннуззі

Зміни на уроці англійської мови

Роль вчителя на уроках англійської мови суттєво змінилась за останні шістдесят років. Частково це трапилось завдяки зміні цілей у викладанні іноземної мови, що стало результатом підвищення потреб у навичках реального спілкування іноземними мовами. Це також було результатом розширення бази знань з психології про те, як відбувається вивчення іноземної мови. Таким чином, роль вчителя змінилась від *лектора* до *лідера*, робота якого полягає в створенні можливостей для функціонального використання англійської мови учнями.

Ідеальний урок англійської мови тепер є **зорієнтованим на учня**. Ця зміна підтримується також психологічними дослідженнями, що проливають світло на деякі умови, які допомагають учням навчатись. Мета вчителя з комунікативними задачами для уроку може розглядатися як проведення цікавого, динамічного, орієнтованого на учня уроку з завданнями, які передбачають свідоме та змістовне використання мови.

Мета презентації

Термін *презентація* описує те, що ми, вчителі, робимо для введення нового матеріалу. Новим матеріалом може бути граматики, лексика, чи навіть новий текст або завдання. За презентацією завжди іде практика для того, щоб закріпити новий матеріал, а потім і досконало ним оволодіти.

Традиційно роль вчителя в презентації розглядалась як роль експерта, чи *надавача інформації*. Також вчитель часто сприймався як *лектор*. Учневі відводилась роль *отримувача інформації* чи слухача лекції. Проте, інформацію, яку презентує вчитель, не завжди можна добре зрозуміти. Якщо учень насправді не зосереджений, тобто не усвідомлює і не запам'ятовує інформацію, то він не зможе досконало оволодіти матеріалом, і ймовірно забуде цю інформацію.

Тож, яка роль вчителя у презентації? Звичайно, вчитель – це, перш за все, той, хто має знання, щоб поділитися ними з учнями, але необхідно продумати, як зробити цей процес ефективним. Щоб досягти мети, нам слід спробувати зробити наступне:

- Зосередити увагу учнів саме на тому, що ми хочемо, щоб вони запам'ятали.
- Переконатись, що вони можуть добре бачити і чути вчителя.
- Підібрати матеріал, відповідно до знань та життєвого досвіду учнів.
- Подати новий матеріал таким чином, щоб він запам'ятався, і це можна досягти різними способами, які ми розглянемо далі.

Зосередженість та підтримка уваги учнів

Учні мають бути зосереджені на поясненнях вчителя задля того, щоб бути здатними сприймати інформацію. Їхні очікування зростають; у них є потреба, а також, сподіваємось, і бажання отримати нові знання.

Згідно наукових досліджень щодо **тривалості концентрації уваги учнів**,

в останніх спостерігаються підйоми і падіння. Перші 10 - 15 хвилин уроку зазвичай є періодом підвищеної уваги, але після цього увага стрімко падає. Тож ми маємо утримувати увагу учнів під час презентації нового матеріалу. Щоб цього досягти, нам необхідно залучити учнів до цього процесу. Одним із способів, як це зробити, є надання учням можливості презентувати те, що вони вже знають по темі уроку.

Техніки виявлення раніше набутих знань

Виявлення раніше набутих знань передбачає використання питань і прийомів, які б дозволили учням стати учасниками навчального процесу. Замість того, щоб лише презентувати нову інформацію, вчителю бажано зробити учнів активними учасниками цієї стадії уроку.

Розглянемо приклад:

Ситуація 1

Вчитель (вказуючи на карту): “Подивіться. Це *карта*” (каже слово українською). Потім промовляє англійською: “*Map*”. Можете повторити?”

Учні: “*Map*”.

Ситуація 2

Вчитель (вказуючи на карту): “Що це таке? Хто знає?”

Учні: “*Map*”.

Навіть, якщо учні не знають відповіді, це дає змогу підтримувати їхню увагу. Більше того, в класах з різним рівнем знань дуже ймовірно, що хтось знатиме слово чи матеріал, що презентується. З огляду на це, виявлення раніше набутих знань є дуже корисним для класів **з різним рівнем знань учнів**, оскільки, ті учні, які володіють певними знаннями не нудьгують на уроці.

Ефективне виявлення раніше набутих знань передбачає не лише постановку питань. Воно також включає наступне:

- Достатньо часу, щоб подумати.
- Підказки у вигляді половини речення, наприклад: “Ця карта не мала, вона ... (почекати на відповідь *велика*)”.
- Наголос на неправильній частині відповіді **питальною інтонацією**, наприклад: “He **have** hung the map on the wall. He **have** hung?”
- Підказки за допомогою **жестів** чи **виразу обличчя**, наприклад: “He **looks** at the map yesterday”. Вчитель махає рукою, даючи зрозуміти, що це минулий час.

Як допомогти учням зрозуміти новий матеріал

Необхідно забезпечити учням можливість добре бачити і чути інформацію, що презентується. Впродовж презентації бажано час від часу переконуватись, що учням все зрозуміло. До того ж, учням властиво задіювати різні відчуття в процесі отримання нових знань. Це підвищує ймовірність того, що вони краще запам'ятають матеріал.

Сприяння розумінню

Новий матеріал, тому і є новим, що це щось таке, з чим учні досі не стикались. І для того, щоб учні цей матеріал зрозуміли, він має бути пов'язаний з мовними знаннями учнів (можливо граматичні явища), або з їхнім життєвим досвідом (значення). А ми, вчителі, створюємо сполучну ланку, допомагаючи учням встановити зв'язок з тим, що вони вже знають.

Як допомогти учням запам'ятати

Учням необхідно надати можливість запам'ятати новий матеріал до того, як він буде відпрацьований, і вони ним повністю оволодіють. Проте, не всі учні однаково реагують на презентований матеріал. Для деяких учнів легше запам'ятати те, що вони бачать, в той час, як для інших - краще почути. Деякі учні краще запам'ятовують, асоціюючи новий матеріал з певними рухами, жестами, мімікою.

Чим більше різних відчуттів учнів задіяні, тим краще вони запам'ятають матеріал. Якщо презентація матеріалу є яскравою і незвичайною, вона справить на учнів незабутні враження. Наприклад, додайте до вправ з підручника ваші фото, пісні, предмети, і ваша презентація обов'язково запам'ятається учням.

Найкраще з досвіду розвитку навичок читання

Роль читання

Читання вже давно є складовою програми з вивчення англійської мови. Читання завжди вважалось важливим, тому що це спосіб отримання нових знань про світ, а також покращення знань граматики і поповнення лексичного запасу. Традиційно читання вважалось **пасивною** навичкою. Учні отримували текст і читали його самостійно, про себе. Читання тексту могло також бути домашнім завданням, щоб не витратити час на уроці. По закінченню читання, учні відповідали на питання, які допомагали проконтролювати розуміння учнями змісту прочитаного. Як альтернатива, текст міг бути прочитаним одним учнем або вчителем, після чого учні відповідали на питання. В обох ситуаціях, читання тексту більше нагадувало тест, тому що учні мали отримати конкретну інформацію з тексту.

Характеристики читання

Неважко помітити, як змінився традиційний підхід до читання. Є певні характеристики, які притаманні лише читанню і відрізняють його від інших мовних навичок. По-перше, необхідно мати друкований текст. Очевидно, що друкований текст є незмінним, тож читач може його переглядати, щоб освіжити в пам'яті слово, речення чи весь текст. Саме це дає підстави вчителям вважати, що учні мають бути здатними відповідати на питання, лише поглянувши на текст знову і знову, якщо це необхідно. Проте, не оволодівши навичками і прийомами читання, учні не завжди зможуть зрозуміти зміст прочитаного в повній мірі та, відповідно, використати його максимально ефективно.

Комунікативний та інтерактивний підхід до читання

Сучасний підхід розглядає читання як **інтерактивний** процес, який має комунікативну цінність, і надає нові можливості для викладання і навчання. Безумовно, на уроках з розвитку навичок читання учні повинні читати, але дуже важливо використовувати вправи і завдання, які спонукатимуть учнів до взаємодії один з одним: роботи в парах, групах, цілим класом. Таким чином, співпрацюючи на уроках читання, учні використовуватимуть також інші навички: слухання і говоріння.

Розвиток навичок читання передбачає три етапи:

- **предтекстовий етап**
- **текстовий етап**
- **післятекстовий етап**

Кожний етап відіграє важливу роль. Досить спокусливо дати учням завдання мовчки читати текст, але це не є адекватним підходом до читання на сучасному уроці. На предтекстовому етапі важливо актуалізувати знання учнів по темі. Іншими словами, ми повинні підготувати їх до читання. Якщо це зробити, то учні зможуть передбачити, про що вони будуть читати і, ймовірно, краще запам'ятають нову інформацію.

На текстовому етапі учні повинні мати ціль для читання. Читати не просто для того, щоб зрозуміти весь текст. Учитель повинен пояснити навіщо учні читають і що саме вони повинні взяти з прочитаного. Іноді учні читають швидко, щоб зрозуміти головну ідею тексту. Іноді вони читають, щоб знайти певну інформацію. А іноді - щоб дізнатись думку автора.

Післятекстовий етап часто використовується як час для відповідей на запитання. Однак, відповіді на питання – це лише одна з вправ, які є корисними на цьому етапі. На цьому етапі вчитель має можливість сконцентруватися на тренуванні складної лексики чи на обговоренні ключових моментів тексту, думки автора, або граматичних структурах.

Інтерактивні прийоми читання

Існує припущення, що учні, які добре оволоділи навичками читання рідною мовою, можуть добре читати англійською. Нажаль, це не завжди так. Часто учням необхідно показати, як використовувати їхні навички читання. Буде доречно допомогти пригадати, якими бувають тексти за формою та структурою, наприклад, розповіді, оголошення, т. д. Напевно, однією з навичок, які учні вже випробували в рідній мові, є швидкочитання.

Швидкочитання – це швидкий перегляд тексту з метою розуміння головної ідеї тексту, його суті. Це дуже суттєва навичка, оскільки вона вчить учнів здогадуватись або передбачати головну ідею тексту. По суті, бігле читання дає можливість учням більше зосередитись на текстовому етапі.

Сканування - це також корисна навичка. Сканування передбачає пошук певної інформації в тексті, наприклад, імені, дати, визначення, і т. д. Гарні

навички сканування дозволяють учням швидко знаходити необхідну інформацію, не витрачаючи час на читання всього тексту.

Поповнення лексичного запасу

До того ж, вчителі можуть заохочувати учнів розвивати їх навички читання для вивчення нових слів. Одним з ефективних прийомів є пошук значення слова з **контексту**. Легко дати учням завдання перекласти слова з англійської мови на українську, щоб зрозуміти, що вони означають. Проте такий підхід навряд чи дозволить учням суттєво поповнити свій лексичний запас з англійської мови. Простий переклад слів не є дієвим для їх запам'ятовування. Крім того, учні втрачають можливість робити власні асоціації зі словами, коли читають текст. З огляду на це, сучасні вправи не передбачають перекладу слів. Всі вправи спрямовані на розвиток навичок розуміння значення слів з контексту і, як результат, дозволить учням свідомо оперувати новою лексикою.

Найкраще з досвіду розвитку навичок слухання (аудіювання)

Роль слухання

Слухання є важливою навичкою у вивченні мови. Багато підходів до вивчення іноземної мови ґрунтуються на слуханні, наприклад, аудіо-лінгвальний та прямий методи. Деякі дослідження показують, що слухання становить 45% нашого щоденного спілкування.

Тож дещо дивно, що багато програм з англійської мови не приділяють достатньо уваги розвитку навичок слухання. Певною мірою, це трапилось через брак технічних засобів у минулому, проблемами з підбором матеріалів і організацією процесу слухання. Однак сьогодні вчителі приділяють більше уваги розвитку навичок слухання; воно стало невід'ємною частиною кожного уроку. Сподіваємось, декілька порад будуть доречними.

Процес слухання

Якщо пригадати етапи сприйняття інформації, то можна зрозуміти з яким труднощами стикаються учні, оскільки людина спочатку усвідомлює значення повідомлення, а потім починає діяти відповідно.

Учні повинні розрізняти звуки. Потім треба розділити звуки на слова і утримувати їх значення у **короткотривалій пам'яті**. Проте, "слухач" не диктофон. Він інтерпретує те, що чує відповідно до своїх знань і мети слухання. Він також визначає, чи є необхідність зберігати інформацію у **довготривалій пам'яті**, чи ні.

Деякі з труднощів, з яким стикається "слухач", є чітке розпізнавання звуків, наголос, ритм та інтонація. Зважте на різницю у значенні наступних прикладів, яка в мові передавалася б за допомогою ритму і інтонації.

"Юля", - сказала Олена, - "не тут".

Юля сказала: "Олена не тут".

“Слухач”, також має розрізняти **скорочені форми слів**, порядок слів і ключові слова. Він має здогадатись про значення з контексту і адаптувати свої техніки слухання відповідно до мети, з якою він слухає. Понад усе, “слухач” повинен використати свої знання і досвід, щоб зробити висновки, передбачити наслідки і зрозуміти співвідношення ідей. Все це ще раз говорить про те, яким складним є процес слухання.

Слухання і читання

Як слухання так і читання спираються на знання мови, включаючи лексику і граматичні структури, попередній досвід “слухача” і “читача”, а також ситуативні та контекстуальні підказки, щоб можна було зрозуміти зміст повідомлення. Обидва процеси є досить активними і заслуговують на увагу вчителів.

Між слуханням і читанням є суттєві відмінності. “Читач” сам обирає **швидкість** читання і завжди може зробити паузу, щоб порадитись з вчителем чи словником. “Слухач” такого вибору не має. Слухання залежить від швидкості того, хто говорить, лексики і граматики, яку він вживає. “Слухач” не може відволіктися ні на хвилину, інакше важлива частина повідомлення може бути втрачена. Він не має змоги повернутися до того, що було сказано, а іноді повторити інформацію просто неможливо.

Вправи для розвитку навичок слухання

Як і у випадку з читанням, слухання може бути поділено на три стадії:

- **до прослуховування**
- **протягом прослуховування**
- **після прослуховування**

Знову ж таки, існують подібності між цими стадіями в слуханні та читанні. На стадії **до прослуховування** учням можна запропонувати такі вправи, як аналіз заголовку, картини, діаграми. Вони можуть обговорити зміст, лексику чи свої думки щодо того, що вони можуть почути. На стадії **протягом прослуховування** необхідно зосередити увагу учнів на основних ідеях тексту.

На стадії **після прослуховування** учні можуть відповідати на питання по тексту, але необхідно також дати їм можливість підсумувати, що вони вивчили, пов'язавши нові знання з попередніми та зі своїм життєвим досвідом.

Багато з цих сайтів містять гарні вправи на розвиток навичок аудіювання, включаючи самі тексти.

American English: <http://americanenglish.state.gov>

You Tube: www.youtube.com

TED: ideas worth spreading. Цей сайт пропонує лекції від експертів на різні теми. www.ted.com

Free video lectures: Цей сайт пропонує університетські лекції з діючих університетів США та міжнародних університетів по різноманітним темам.

freevideolectures.com

National Public Radio: випуски новин, огляди політики, економіки, мистецтва і науки з Сполучених Штатів. http://www.npr.org/rss/podcast/podcast_directory.php

Learn out loud: теми варіюються від мистецтва і поезії до історії Сполучених Штатів. <http://www.learnoutloud.com/>

Найкраще з досвіду розвитку навичок писемного мовлення

Роль письма

Писемне мовлення завжди вважалось важливою мовною навичкою, але на відміну від трьох інших, які практикують учні, очікувані результати були незмінними. Традиційно, уроки з розвитку письма були направлені на отримання кінцевого продукту. Зазвичай, це письмова робота (наприклад, твір чи переказ), яку вчителі оцінюють з точки зору граматики і використання лексики.

Сучасні підходи до навчання письму

Хоча кінцевий продукт - письмова робота є важливим, особливо з огляду на правильне використання граматики і лексики, все ж таки для учнів більш цінним є сам процес написання. Іншими словами, учні отримують більше досвіду, якщо зосереджуються на кроках написання письмової роботи. Акцент робиться на **процес написання**. Такий підхід включає декілька елементів:

- допомогти учням зрозуміти процес творчості
- допомогти учням визначити, що вони хочуть сказати
- дати учням час написати і переписати
- наголосити на важливості переглянути написане
- заохотити їх отримати відгук на написане від вчителя і однолітків

Як згадувалось раніше, у такому підході важливу роль відіграє можливість переглянути свою роботу, і за необхідності внести зміни. Це дуже важливий елемент, і не лише тому, що учні можуть покращити свої навички писемного мовлення і володіння мовою, але ще й тому, що час на перевірку вчителем скорочується. А саме головне - вчитель може зосередитись на певних моментах, а не коментувати всю роботу.

Найкраще з досвіду розвитку навичок усного мовлення

Роль усного мовлення

В минулому головний акцент під час навчання навичкам усного мовлення робився на вимову. Відповідно, вчителі часто переривали учнів, виправляючи кожну помилку. Як результат, багато учнів боялися говорити в класі.

Сучасні підходи до розвитку навичок усного мовлення

В наш час спостерігається більш толерантне ставлення до вимови та до граматичної бездоганності мови. Звичайно, вимова є дуже важливою, якщо вимову співрозмовника важко зрозуміти, можуть виникнути проблеми зі спілкуванням. Такі граматичні помилки, як неправильне використання категорії часу або особового займенника, можуть призвести до непорозумінь. Однак, багато з помилок, які роблять учні, не впливають на їхню здатність спілкуватись. Тому для учнів буде корисним, якщо ви не виправлятимете дрібні

помилки у мовленні. Це підвищить впевненість учнів, позбавить їх страху мовлення, і заохотить до спілкування !

Робота учнів в парах чи групах є дуже корисною. Дозволивши учням працювати в групах, вчитель може пересуватися по класу і почути багатьох учнів. Потім можна запропонувати окремим парам чи групам учнів поділитися своїми ідеями зі своїми однокласниками і, можливо, розпочати дискусію.

Різнорівневі класи

Труднощі у роботі з різнорівневими класами

Безперечно, різнорівневі класи ставлять певні виклики перед вчителем. Сильніші учні, які випереджають інших у володінні мовою, можуть виконати завдання раніше і почати нудьгувати. Вони можуть відволікати інших учнів від виконання завдання. Слабші учні можуть почуватись ніяково і невпевнено, бути неспроможними або не хотіти виконувати завдання.

В таких класах вчителі часто стикаються з проблемами дисципліни, а також нестачі матеріалів для сильніших учнів для того, щоб вони виконували додаткові завдання, поки вчитель допомагає слабшим учням.

Шляхи подолання труднощів у роботі з різнорівневими класами

Зверніть особливу увагу на те, як учні сидять на уроці. Хоча фізичний комфорт є необхідним, але те, як учні почувуються на уроці і що вони думають є більш важливим. Учні з різними рівнями знань самі контролюють своє навчання, і якщо вони не будуть активними учасниками навчального процесу за обов'язковою підтримки вчителя, їхня взаємодія з іншими учасниками процесу буде мінімальною. Дуже часто, якщо учні сидять один за одним, їм важко бачити один одного і співпрацювати. Таке розташування парт дозволяє всім учням дивитись тільки вперед, тим самим змушуючи вчителя а не учнів бути в "центрі" навчального процесу. Поставивши стільці півколами чи квадратом, ви зможете досягти трьох цілей:

- учні будуть зосереджені один на одному, а не на вас і урок буде більше зорієнтованим на учня
- ви створите відчуття згуртованості, тому що учні зможуть взаємодіяти з усіма однокласниками, а не лише з сусідом по парті
- сильніші учні зможуть допомагати слабшим

Якщо ваші учні сидітимуть таким чином, то сильніші учні зможуть допомагати слабшим, працюючи в парах чи групах, це, ймовірно, призведе до покращення знань останніх. Одночасно, це дасть змогу запобігти відриву сильніших учнів від решти однокласників. Ви зміцните відчуття згуртованості учнів, де всі вони, незалежно від рівня знань, є цінними і активними учасниками процесу.

Звичайно, можуть виникнути певні обмеження стосовно того, кого і з ким можна посадити. Але це стане зрозумілим вже на початку семестру. Може виявитись, що це питання особистостей, а не рівня знань.

Ще один спосіб, який ви успішно можете застосувати у різнорівневих класах – це **взаємне навчання**. Наприклад, пояснюючи граматику, використайте сильніших учнів у якості помічників. Вони можуть писати приклади речень на дошці, чи допомагати іншим учням. Деякі вчителі можуть ставитись упереджено до такої допомоги учнів на уроці, вважаючи, що це підриває авторитет вчителя як експерта. Але не варто боятися, все залежить від вас. Ви збережете авторитет і повагу учнів, якщо мінятимете своїх помічників або регламентуватимете їхню участь. Доречним також буде завжди мати складніші вправи для сильніших учнів. Легше ускладнити вправу, додавши нову лексику, ще одне завдання, чи додатковий текст для читання.

Найкраще з досвіду виправлення помилок

Помилки є невід’ємною частиною процесу навчання

Робити помилки – це природно. Учні можуть відчувати вплив рідної мови і тому робити різні помилки, включаючи помилки в закінченнях, правописі, граматиці, і т. д. Проте, деякі помилки, такі наприклад, як забувати додавати закінчення–s до дієслова третьої особи однини в теперішньому часі, є типовими для багатьох учнів, незалежно від мовної підготовки. До того ж, часто помилки можуть залежати від індивідуальних особливостей учня.

Нам, вчителям, важливо пам’ятати про те, що всі учні роблять помилки, незалежно від того, як наполегливо вони працюють над мовою і як намагаються їх не робити. Натомість, вчителі повинні допомогти учням зрозуміти, що помилки є невід’ємною частиною навчального процесу. Якщо учні боятимуться помилитись, вони так і не зможуть навчитися говорити і, відповідно, нічому і не навчаться. В той же час учні, які розуміють, що робити помилки – природно, часто досягають більших успіхів у вивченні мови.

Способи виправлення помилок у мовленні

Існує багато способів виправлення помилок на уроці. Для вчителя однією з найбільших проблем є вирішити який метод обрати. Важливо, щоб виправлення помилок відбувалося у доброзичливій манері і щоб учні відчували підтримку вчителя. Іншими словами, учні повинні розуміти, що виправлення помилок допомагає їм вчитись, а не просто показує, що вони неправі.

Якщо учень робить помилку в усному мовленні, ви можете його зупинити і спонукати жестом чи проханням **самоу виправити** помилку. Ви також можете повторити помилку, виділяючи її інтонаційно або у формі запитання.

Самовиправлення - це ефективний спосіб навчання для учнів, тому що це змушує їх думати про те, як використовувати мову. Дуже ймовірно, що вони добре запам’ятають як уникати таких помилок в подібній ситуації в майбутньому.

Взаємне виправлення - це ще один спосіб виправлення помилок в усному мовленні. Він передбачає залучення учнів до виправлення помилок. Цей спосіб є ефективним з декількох причин:

- Всі учні на уроці зосереджені і уважно слухають того, хто говорить.
- Застосування цього способу створює атмосферу згуртованості і взаємодії, демонструючи, що вивчення мови є процесом спільним і учні можуть підтримати та допомогти один одному.
- Він робить урок зорієнтованим на учня і зменшує панування вчителя на уроці.

Ще один спосіб, який ви можете обрати – це повторення. Повторення часто використовується для презентації та закріплення нового матеріалу. Проте воно може бути корисним і для виправлення помилок мовлення. Ви можете залучати весь клас, групи або окремих учнів. Цей спосіб особливо ефективний для виправлення помилок, які допускаються багатьма учнями, або якщо ви не хочете акцентувати увагу на тому учні, який зробив помилку.

Зрештою, ви можете виправляти мовленнєві помилки, використовуючи прийом **розширення**. Використання цього прийому передбачає розширення частково правильної або неповної відповіді. Наприклад, ви можете повторити відповідь учня, додавши важливу інформацію в кінці. Це дуже ефективний спосіб, оскільки він визнає, що частково учень був правий, але ви також додаєте відповідну, доречну інформацію.

Прийоми виправлення помилок писемного мовлення

Підхід до виправлення помилок на письмі може бути подібним до виправлення помилок усного мовлення. До послуг вчителів пропонується декілька прийомів.

На уроці розвитку навичок писемного мовлення ви спочатку можете запропонувати учням самим оцінити свої роботи. У цьому випадку учні матимуть можливість для самовиправлення. Це дозволить їм виправити такі незначні помилки, як неправильний правопис, пропуск слів чи їх повторення. Учні також матимуть нагоду звернути увагу на ті речі, яких не помічали під час написання. Самовиправлення є корисним, тому що примушує учнів думати про використання мови і, ймовірно, вони краще запам'ятають правильні варіанти використання.

Взаємне виправлення – це ще одна техніка для виправлення помилок. Перш ніж учні здадуть свої роботи на перевірку вчителю, було б корисним дати їм можливість переглянути роботи один одного. Це змусить учнів більш відповідально ставитись до процесу навчання. Це також ще раз демонструє, що процес навчання є процесом взаємодії учнів. Взаємоперевірку можна провести кількома шляхами. Учні можуть працювати в парах чи групах. Ви

можете попросити їх звернути особливу увагу на правопис, граматику, лексику чи пунктуацію, а також на зміст та висловлені ідеї. Це залежить від рівня володіння мовою вашими учнями. До традиційного методу перевірки письмових робіт вчителем, можна додати метод **колективної перевірки**, щоб зосередитись на типових помилках. Після того, як ви перевірите роботи учнів, ви робите огляд типових помилок, допущених учнями. Ви можете навести приклади таких помилок, написавши їх на дошці і запропонувавши учням їх виправити. Такий спосіб буде корисним, якщо вам вдасться створити атмосферу взаємної підтримки і співпраці на уроці, оскільки деяким учням може бути соромно бачити свої помилки на дошці!

Заключні думки

Викладання є професією, яка вимагає багато зусиль. У багатьох вчителів просто не вистачає часу, щоб робити все, чого від них очікують. Тому думка про те, щоб зробити щось додатково або інакше, їм може важко даватись. До того ж, мінятись завжди важко! Ми всі залежимо від наших звичок і щоденних обов'язків. Проте, незалежно від того, як довго ви викладаєте, ви і ваші учні зможете отримати зиск від нових підходів і прийомів. Щомісяця або щотижня пробуйте робити щось інакше: по-іншому розсадити учнів або презентувати навчальний матеріал. Якщо щось не спрацювало, подумайте чому так сталося і що можна зробити, щоб змінити ситуацію на краще. Спробуйте ще раз!

Перелік Інтернет-ресурсів

Наступний список ніякою мірою не охоплює всі доступні інтернет-ресурси. Існує набагато більше веб-сторінок, які допоможуть вам знайти додаткові матеріали для ваших уроків, нові ідеї для навчання англійській мові, і т. д. Скористайтесь цим переліком, як відправною точкою, і продовжуйте власний пошук, або запитайте інших учителів англійської мови чи волонтерів про інтернет-ресурси, які можуть стати вам у нагоді.

Навчальні ресурси для викладання англійської мови

Randall's Cyber Listening Lab

Цей веб-сайт пропонує вправи на розвиток навичок слухання, вікторини, уроки поповнення лексичного запасу та поради з навчання іноземній мові. Почніть з посилання “Перший візит” щоб дізнатись як отримати якомога більше з цього сайту. <http://www.esl-lab.com/>

Boggles World

Багато матеріалів про різні свята, теми для творчого письма, англійська мова для виживання, ділова англійська, англійська мова для дорослих, вправи для молодших учнів і плани уроків. <http://bogglesworldesl.com/>

English Club

З правого боку екрану пропонується список навчальних ресурсів (вправи, робочі матеріали/папери, т. д. з ключами). З лівого боку є посилання до матеріалів, що містять поради по навчанню, статті і форум вчителів. <http://www.englishclub.com/teach-english.htm>

Тематичні плани уроків та інші ресурси

Busy Teacher

Цей корисний веб-сайт містить 11,000+ ресурсів, наданих багатьма різними вчителями. Пропонуються розроблені матеріали по темах/сезонах/місяцях, та вправи на розвиток 4 навичок (читання, письмо, слухання, мовлення). Також надаються корисні статті з порадами щодо викладання, а також ідеї вікторин/тестів, вступів до уроків та наповнення занять. Веб-сайт безкоштовний, але ви маєте зареєструватись за допомогою вашої електронної адреси, щоб мати змогу завантажувати і друкувати матеріали.

<http://busyteacher.org/>

http://busyteacher.org/teaching_ideas_and_techniques/warmers/

Using English

Частина цього веб-сайту, що до послуг вчителів, пропонує безкоштовні робочі матеріали, тести (з примітками вчителів і відповідями, де можливо), плани уроків в PDF форматі (організованих відповідно до рівня, граматичної теми чи розмовної теми), статті вчителів і список веб-сайтів, які містять навчальні ресурси. <http://www.usingenglish.com/teachers/>

TEFLnet

Цей веб-сайт містить численні розроблені плани уроків з робочими зошитами для учнів і нотатками та порадами для вчителів. Зробіть “клік” на посилання “ESL Lesson Planning” щоб знайти плани по різних темах.

<http://tefl.net/>

ESL 4 Teachers

Пропонує тематичні плани, що змінюються щотижнево, а також посилання на інші веб-сайти зі схожими ресурсами.

<http://www.esl4teachers.com/>

ESL Flow

Крім планів уроків по темах і посилань на інші корисні он-лайн ресурси, ви можете знайти ресурси для певного рівня володіння мовою або певного рівня навичок. Це чудовий сайт з ідеями для розробки ваших власних матеріалів, але тут також дуже легко знайти додатковий матеріал до вже підготовлених уроків. Надається широкий перелік вправ на говоріння та вправ – “криголамів” (“Best of Speaking”). Секція “Teacher Tools” пропонує багато ресурсів.

<http://www.eslflow.com/>

Everything ESL

Містить 40+ планів уроків для учнів, рівень знань яких варіюється від початкового рівня до середнього. Багато з них торкаються американської культури, свят, історії. <http://www.everythingsl.net/lessons/>

Світові новини англійською мовою

BBC – Learning English

Пропонується багато коротких друкованих та аудіо репортажів про поточні події в світі разом з новими словами і їх визначеннями.

<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/index.shtml>

Breaking News English

Залишаючись в курсі останніх подій, ви можете прочитати про них, опираючись на ваш рівень володіння мовою. Цей веб-сайт пропонує ресурси для рівнів володіння від 0-6, з відповідними вправами і текстами для читання, а також міні уроки на дві сторінки, які потребують небагато часу для виконання.

<http://www.breakingnewsenglish.com/>

http://www.breakingnewsenglish.com/mini_lessons.html

English Club – Listen to News

Оновлюється щотижня, містить короткі репортажі на доступній англійській мові, кожна історія новин починається з нової лексики, яка закріплюється у вправах по заповненню пропусків і у відповідях на питання.

Створіть свої тести/робочі зошити для учнів

ESL Flow – Tools for Teachers

Ви можете створити речення/кресворди/анкети/тести/робочі зошити для учнів. Пропонується корисний “конструктор лексичних карток”, який допоможе вибрати тему, картинку для завантаження та лексику.
<http://www.eslflow.com/ToolsforTeacher.html>

TEFLnet – Worksheet Generator

Пропонується декілька шаблонів для розробки робочих зошитів (знайдіть ідеї використання робочих сторінок тут: “Good For”).
<http://tefl.net/worksheet-generator/index.htm>

Веб-сайти для практики англійської мови (для вчителів та студентів)

Using English

Містить багато лексичних і граматичних вікторин, вправ на розвиток навичок читання і практики граматики. Пропонуються тести з англійської мови з можливістю зберігання результатів для спостереження за прогресом. Вимагається безкоштовна реєстрація. <http://www.usingenglish.com/>

Randall's Cyber Listening Lab

Цей сайт пропонує вправи для учнів, особливо на розвиток навичок слухання. <http://www.esl-lab.com/>

American English – Trace Effects Game

Корисна та цікава відео гра для учнів старших класів, яка дозволяє вивчати американський варіант англійської мови і американську культуру. Користувачі мають безкоштовно зареєструватись за допомогою електронної адреси. <http://americanenglish.state.gov/trace-effects>

English Grammar – Rules Review

Містить короткий, базовий курс граматики (іменники, дієслова, т. д.). Перелік інших корисних посилань в межах веб-сайту знаходиться в лівій частині екрану. <http://www.englishgrammar.org/rules-review/>

English Page

Учні можуть переглянути матеріали самостійно і здати тест з граматики або з інших тем. Надаються посилання на он-лайн газети, журнали та громадське радіо для практики слухання і читання англійською мовою. Корисний ресурс для вчителів для покращення мови! <http://www.englishpage.com/>

Клуб англійської мови: аудіювання і читання англійською мовою.

Он-лайн уроки англійської мови для студентів. Пропонуються інтерактивні сторінки, форуми та ігри для практики англійської в більш захоплюючий спосіб. <http://www.englishclub.com/learn-english.htm>

Сайти, що фінансуються урядом

American English

Корисний урядовий ресурс для навчання англійській мові і вивчення американської культури і американського варіанту англійської мови. Містить ресурси для професійного розвитку вчителів, програми професійного розвитку та дистанційні курси. Пропонує он-лайн варіант журналу “*English Teaching Forum*”, який видається поквартально державним урядом Сполучених Штатів. Користувачі можуть здійснювати пошук матеріалів різних випусків *Forum* за відповідними темами. Матеріали розділів “Resources for Teachers” і “American Culture” упорядковані за темами, аудиторією, рівнем, навичками, і можуть бути використані для планування уроків. <http://americanenglish.state.gov/>

British Council

Зосереджений на британському варіанті англійської мови, цей сайт містить багато різноманітних ресурсів для викладання і вивчення англійської мови. Він пропонує ідеї для вправ, плани уроків, поради для вчителів, а також секцію для професійного розвитку. Для вивчення мови розроблені веб-сайти, які охоплюють різні цільові аудиторії бажаючих вивчити мову: дітей, підлітків, дорослих, тих, кому потрібна ділова англійська, і т. д. (шукайте веб-сайт British Council розроблений для України). Для користувачів смартфонів і планшетів сайт містить посилання на завантаження різноманітних Apps для практики англійської в дорозі.

<http://www.teachingenglish.org.uk/>

<http://www.britishcouncil.org.ua/en/english/learn-online>

<http://learnenglish.britishcouncil.org/en/>

<http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/>

United Nations – English Language Program

United Nations пропонує інтенсивні очні курси англійської мови в штаб квартирі в Нью-Йорку, а також додаткові інтернет ресурси. “Resources for Teachers” містять посилання на плани уроків і матеріали до них, а також на літературу з викладання англійської мови. “Recommended Websites” надає перелік додаткових посилань з поясненнями. Деякі з вищезгаданих посилань присутні у цьому переліку.

<http://www.un.org/depts/OHRM/sds/lcp/English/resourcesforteachers.html>

<http://www.un.org/depts/OHRM/sds/lcp/English/recommendedwebsites.html>

Організація також пропонує безкоштовні он-лайн курси, які допоможуть покращити вашу англійську, а також дізнатись більше про United Nations та їх історію. <http://www.unepd.info/>

Джерела :

Hendrickson, Daria V. ESL and Mainstream Co-Teaching Practices in One Elementary School. Hamline University. Saint Paul, MN. March 2011

Iannuzzi, Susan. Do You Speak English? U.S. Department of State Regional English Language Office. 2012.

Murawski, Wendy, and Lisa Dieker. Co-Teaching Fest. 2011.

Peace Corps Armenia. Team Teaching Manual.

Wajnryb, Ruth. A Framework for Feedback.
<http://www.scribd.com/doc/111663628/Wajnryb-Article-a-Framework-for-Feedback>

Zelkowitz, Alyssa. Six Models for Collaborative Team Teaching. Scholastics. December 18, 2008.

Рекомендована література:

Brown, H. *Teaching by Principles*. White Plains, NY: Longman. 2008.

Celce Murcia, M. *Teaching English as a Second or Foreign Language*. Boston: Heinle.

Harmer, J., 2007. *How to Teach English*. Harlow, UK: Longman. 1991.

Lewis, M. and J. Hill. *Practical Techniques for Language Teaching*. Hove, UK: Language Teaching Publications (LTP). 1992.

Nation I. S. *Teaching Vocabulary*. Boston: Heinle, Cengage Learning. 2008.

Nunan, *Practical English Language Teaching*. New York: McGraw Hill. 2003.

Nunan, *Second Language Teaching and Learning*. Boston: Heinle, Cengage Learning. 1999.

Співвидавці

Догадайло Наталія	Старобельська філія Луганського педагогічного університету, Луганськ обл.
Головач Олена	Володимир-Волинська гімназія, Володимир-Волинський, Волинська обл.
Грабова Ірина	Чортківський педагогічний коледж, Чортків, Тернопільська обл.
Хенлет Наталі	Волонтер Корпусу Миру
Капустян Інга	Полтавський національний педагогічний університет ім. Короленка
Каргіна Олександра	Куцурубська середня школа, Миколаївська обл.
Карп Дейвен	Вознесенська середня школа № 10, Миколаївська обл.
Коса Ірина	Кіровоградський ІПОПК
Куц Ольга	Самбірський державний педагогічний коледж, Самбір, Львівська обл.
МакМілан Кайла	Каланчацька середня школа № 1, Херсонська обл.
Мохір Олена	Конотопська середня школа № 12, Конотоп, Сумська обл.
Наявко Наталія	Новороздільська спеціалізована середня школа № 4, Новий Розділ, Львівська обл.
Немеш Любов	Мукачівська гімназія, Мукачево, Закарпатська обл.
Очеретяна Олена	Київський обласний ІПОПК, Біла Церква, Київська обл.
Олійник Ірина	Тернопільський національний педагогічний університет, Тернопільська обл.
Панішев Анатолій	Новомиколаївська середня школа № 1, Дніпропетровська обл.
Пінчук Олена	Корпус Миру, консультант з професійної підготовки, м. Житомир
Полікарпова Юлія	Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь
Рубльова Олена	Макіївська а середня школа № 50, Донецька обл.
Рикова Лариса	Кремінна гімназія, Луганська обл.
Софілканич Марина	Горонданська середня школа, Горонда, Мукачівський район, Закарпатська обл.
Шауер Даніель	Волонтер Корпусу Миру
Середа Світлана	Корпус Миру, консультант з професійної підготовки, Біла Церква, Київська обл.
Шеберба Олена	Ліцей м. Комсомольське, Харківська обл.
Шеремет Тетяна	Долинська гімназія, Кіровоградська обл.
Тісел Крістен Бокк	Університет ш. Небраска, Лінкольн, США
Томіліна Тетяна	Константинівська школа Прометей, Запоріжська обл.
Трегуб Павло	Корпус Миру, консультант з професійної підготовки, Первомайськ, Миколаївська обл.
Турченко Інна	Кременчуцький педагогічний коледж, Кременчук, Полтавська обл.
Ямелинець Леся	Теребовлянська середня школа № 3, Теребовля, Тернопільська обл.
Яренюк Галина	Камянка Бузка, Львівська обл.
Зубал Євгенія	Гімназія м. Романківці, Чернівецька обл..
Придатко Тамара	Директор програми “Викладання англійської мови як іноземної”, Корпус Миру США в Україні
Гайдук Тетяна	Директор програми “Викладання англійської мови як іноземної”, Корпус Миру США в Україні
Крупська Ірина	Директор підготовчих програм, Корпус Миру США в Україні
Олексенко Роман	Регіональний менеджер, Корпус Миру США в Україні

The greatest
success you
can have on
your community
is learning to
work together
as a team for
the betterment
of the education
of students in
Ukraine.